

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΕΡΕΥΝΑ - ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ - ΤΕΧΝΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ
δρυτής-Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας - Χρόνος 18ος - Τεύχος

71

Θέματα:

- Ο Σόλωνας και η Σεισάχθεια
- Παγκόσμια ποίηση
- Ελληνική ποίηση
- Ταξιδιωτική Λογοτεχνία
- Αγκόνα - Ρίμινι - Μίκαια - Μόναχο
- ↳ Γκόρκι για τη μελέτη
- ↳ Ποιητικές αφιερώσεις
- Αντιπολεμική πεζογραφία
- Αναμνήσεις από την εξορία
- Η «θεολογία» του πολέμου
- Λαογραφικά σύμμεικτα
- Ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος για την τέχνη
- Οι Συγγραφείς και τα βιβλία
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Μαχητικά και διδαχτικά σχόλια
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Με την πειθώ των αριθμών
- Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

«Όταν διαβάζεις κείμενα του Λάμπρου Μάλαμα, καταγγελίες για τα στραβά και τ' άδικα ή θερμή υποστήριξη για τα σωστά και τα δίκια, είναι σαν ν' ακούς τη φωνή του Γάλλου (ιδρυτικού παράγοντα του Σοσιαλισμού) Ζαν Ζωρές, και ικανοποιείσαι μαθαίνοντας την αλήθεια για το χτύπημα του κακού... Ο Λ. Μάλαμας απομυθοποιεί και ξεσκεπάζει, ικανοποιεί κι ενθουσιάζει, με τις 50 αυτοτελείς δημιουργίες του: στην ποίηση, το διήγημα, το μυθιστόρημα, το θέατρο, ή την κοινωνιολογία, την ιστορία, τη φιλοσοφία, τη δημοσιογραφία...»

Άγγελος Δόξας

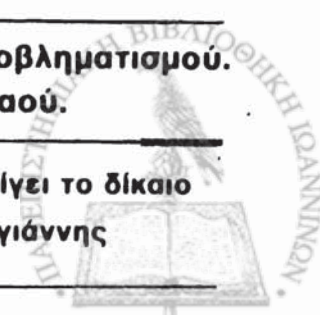
«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

Πρωτότυπη Επιθεώρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το άδικο να πνίγει το δίκαιο

Μακρυγιάννης

Περιεχόμενα

Τιμητικά πρωτοσέλιδα

Η Σεισάχθεια του Σόλενα Α. Μάλαμα ... 1

Παγκόσμια ποιηση

Από Ανατ. Γερμανία: Μπέρτολτ Μπρεχτ
(Ακοδ. Στ. Μελισσινού) 6

Από Βέλγιο, Πιερ Γκερλέ (Ακοδ. Α. Πολυδαύκη) 6

Από Λαϊκή Κίνα Μάο Τσε Τσινγκ 7

Από ΕΣΣΔ Βιάσλ Μαγιακόφσκι (Ακοδ. Π. Αυγούρη) 7

Από Αλβανία: Αλέξη Τσάτση (Ακοδ. Β. Κώτσια) 7

Ελληνική ποιηση

Σήφη Γ. Κόλλια Γράμμα στο φίλο μου Λάμπρο Μάλαμα 8

Λάμπρος Μάλαμα Στον κοιητή Αντώνη Κιριακόπουλο 9

Μίνας Πέτρος - Βενετσιάνου Άνοιξη 9

Νίκη Κακαβά - Γαρίδη Τρία ποιήματα 9

Κόστα Πηγαδιώτη Η αμφίεση 9

Βασίλη Ν. Κωστόπουλου Χτύπος χεριών 9

Γιάννη Μ. Θεοδώρου Διο ποιήματα 10

Γιάννη Καραβίδα Μπροστά στον κινόνο 10

Χρυσούλα Βαρβέρη - Βάρρα Τα όμορφα λόγια των φιλοσόφων 10

Κική Κοκκίνο Ακαμίνωση 10

Λάμπρος Μάλαμα Ακροστιχίδα (Στο Γιάννη Κοφίνη) 11

Βαγγέλη Σουλτάνη Μάνα Κλεισαφιώτισσα 11

Γιάννη Πλαχούρη Σε μια ρέμψη 12

Ελένης Κοναρέλλη - Σιακή Το όνειρο κλπ 12

Ταξιδιωτική λογοτεχνία

Λάμπρος Μάλαμα Ισπανία - Πορτογαλία (Α') 13

Αποφθεγματικές Αλήθειες

Μάξιμος Γκόρκι Σκέψεις και παρατηρήσεις 19

Πεζογραφία

Σήφη Γ. Κόλλια Αδοίλωτοι (Στο Μάριο Πλαστήρη) 20

Μεσεβρινού: Η ιστορία ενός στρατιώτη 21

Δημήτρη Ηλ. Ροντογιάννη: Αναμνήσεις από το Μακρονήσι 23

Σταύρου Σταυριανάκου: Ο παραλογισμός και η «θεολογία» των άδικων πολέμων 26

Λογογραφικά Σύμμεικτα

Βασίλη Περασιόδη: Η αντίληψη του ελληνικού λαού για τη ζωή και το θάνατο, όπως εκφράζεται στο εθνικό μας τραγούδι 28

Οι Συγγραφείς και τα βιβλία: Ένας εξο-

ρισμός του Γ. Μ. Παναγιωτόπουλου 31

Κρίνονται από τον Α. Μάλαμα 32

1) Σήφης Κόλλιας, 2) Αλέκος Λιδωρίκης 33

3) Δήμος Βότσικας, 4) Έλενα Σπηλιωτοπούλου 34

5) Γρηγόρης Ν. Τραγγανίδας 34

Ο Γιώργος Πακαστάμος κρίνει τον Δημήτρη Σέττα 35

Με το σφυρί στα κατώματα

(Σχόλια του Άλκη Φωτεινού) 38

Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα

(Σχόλια του Στέλιου Κεντή) 45

Με την πειθώ των αριθμών

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

59

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

«ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας

Διεύθυνση σύμφωνα με το νόμο:

Ανεξαρτησίας 188 - Γιάννινα

Ταχ. Τομέας 454.44

Τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 350

Χρονιάτικη συνδρομή 1.500

Ιδρύματα - Δήμοι 7.000

Φιλική κατά προαίρεση...

Εξωτερικού δολάρια 20

Υψηλή - αλληλογραφία - εκταγές στον ίδιο.
Φιλοξενούνται μόνο αδημοσίευτες συνεργασίες. Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Ελεύθερο Πνεύμα

Ερευνα — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική
δρυτής — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική
Περίοδος
Χρόνος 18^{ος}
Τόμος 9^{ος}
Τεύχος 71
'Ανοιξη 1989

Ένας λαοσωτήριος
Κώδικας νόμων
στην αρχαία Αθήνα

Η Σεισάχθεια του Σόλωνα

(Για επίκαιρες ανομοιότητες κι αντιστοιχίες,
συγκρίσεις καί παραλληλισμούς)

Ας πάμε για λίγο στην εποχή που πρωτάνθισε το δέντρο του θρυλικού αθηναϊκού πολιτισμού. Κι ας θυμηθούμε τον πρώτο άρχοντα νομοθέτη, μιας άμεσης ή και λαϊκής δημοκρατίας. Τον περίφημο αναμορφωτή, ποιητή, που ήταν κι ένας από τους επτά σοφούς της απώτατης προγονικής Ελλάδας, τον Σόλωνα.

Η νομοθεσία και οι μεταρρυθμίσεις που επέβαλε στην κοινωνία της Αθήνας το 594 π.Χ. ήταν από τα ευγενέστερα άνθη που φύτρωσαν σ' ένα θερμοκήπιο ανθρωπισμού και συγκεκριμένης δικαιοσύνης, που θα παραμείνουν αμάραντα στους αιώνες.

Η αναφορά τους εδώ σήμερα, έχει κάποια σημασία, έστω για μερικές συγκριτικές αναλογίες, σχετικά με τις δημοκρατίες του κόσμου των ημερών μας.

Όσοι απλοί και ενδεείς έζησαν στην εποχή εκείνη, του γεννήτορα των αρετών και του σεβασμού των δικαιωμάτων, πρέπει να ήταν ευτυχείς και καλότυχοι.

Έτσι και οι κατοπινές βέβαια γενιές, που έτυχαν στις υποδειγματικές διακυβερνήσεις του Πεισίστρατου, του Κλεισθένη, του Αριστείδη, του Περικλή. Για τον πρωτοπόρο Σόλωνα όμως, θά 'νιωσαν πιο εύλογη περηφάνια και πριν βέβαια πέσουν σε αχα-

Μικρή αναφορά του Λάμπρου Μάλαμα

ριστία κι αγνωμοσύνη, (στο χειρότερο κι ασυγχώρητο αυτό ελάττωμα) θα φώναζαν:

Είθε και πάντοτε, ο κόσμος να κυβερνιόταν από ποιητές και φιλόσοφους. Τότε, δε θα δεινοπαθούσε ποτέ η ανθρωπότητα, από πείνες, δυστυχίες και πολέμους. Γιατί, αν αποκάλεσε η ιστορική καταξίωση την περίοδο του υπέροχου Πεισίστρατου —560 π.Χ. και δώθε— «Καιρό του Κρόνου», κι έπειτα την εποχή του Περικλή «Χρυσόν Αιώνα»... Τι εγκώμια θά 'πρεπε, αναλογικά, να πλέξουν για το Σόλωνα οι πικραμένοι και ταλαίπωροι δημοκράτες του καιρού μας που μελέτησαν την πολιτεία του;

Ποιός δε θα ζήλευε σε περιόδους πολιτικής και ηθικής χρεωκοπίας, ατομικού και ομαδικού αμοραλισμού, παραλογισμού και πάσης κοινωνικής αδικίας, τη «Σεισάχθεια» νομοθεσία του Σόλωνα, που σήμαινε ξαλάφρωμα κι ανακούφιση από βάρη τρομαχτικών αντιθέσεων και μαζικών στερήσεων; Ποιός δεν θα επιθυμούσε την αναμορφωτική ευνομία του Σόλωνα;

Η καταγωγή του ήταν από τη γενιά των Μεντιδών, που κρατιόταν και ο Κόδρος, ο τελευταίος βασιλιάς των Αθηνών. Ο πατέρας του Σόλωνα λε-

γόταν Εξηκεστίδης· και είχε κι έναν αδερφό Δροπίδη, που προήλθε αργότερα η μάνα του Πλάτωνα Περικτιόνη. Συγγενικό δεσμό είχε μετά και ο Πεισίστρατος μαζί του.

Ευπατρίδης λοιπόν ο Σόλωνας και πολυταξιδεμένος έμπορας. Αλλά φίλος του λαού και υποστηρικτής των απόκληρων και καταπιεσμένων. Πνεύμα οξύ, δημιουργικό και φωτεινό. Ψυχή μεγάλη, συναισθηματική. Τίμιος, ειλικρινής και ιδεώδης κοινωνικός ποιητής και αναγεννητής, που με ποιήματα ελεγείες, συγκινούσε και ενθουσίαζε τα πλήθη, στιγματίζοντας κάθε δυσνομία και αδικία. Επιθυμούσε κι οραματιζότανε να γεφυρώσει το χάος ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς· και να ισοτιμήσει τα δικαιώματά τους. Προκαγάνδιζε για την ηθική διάπλαση, για την ανάπτυξη και την πρέπουσα θέση των αξιών, για την ολοκλήρωση της οντότητας του «καλού πολίτη», του ακέριου και υπεύθυνου στα κοινά πολίτη. Ενός πολίτη σωστού κι αυτοπειθαρχημένου, που δεν καταχτούσε τον τιμητικό τίτλο του «Αθηναίου Πολίτη» αν έπεφτε σε τρία παραπτώματα. Δηλαδή 1) αν γινόταν λιποτάχτης, 2) αν δεν τιμούσε και γηροκομούσε τους γονείς του και 3) αν ήταν κίναιδος. Γι' αυτό λοιπόν

ήταν αναγκασμένοι να εκτελούν τα καθήκοντά τους στο ακέραιο και να γίνονται «Κύριοι των κρίσεων τους για να είναι κύριοι της πόλης τους», όπως λέει κι ο Αριστοτέλης στην «Αθηναίων πολιτεία» του, καθώς και οι άλλοι αρχαίοι συγγραφείς που τιμήσαν κι αξιολόγησαν το Σόλωνα. Όπως π.χ. ο Πλούταρχος, ο Θουκυδίδης, ο Διογένης Λαέρτιος κ.λπ.

Ο σοφός ποιητής, δεν ήβρε μετά την κλασική εποχή, δηλαδή στη σύγχρονη ζωή, πραχτική μιμητική δικαιοσύνη, ως προς τη συνέχεια της πρότυπης κ' υποδειγματικής λαϊκής δημοκρατίας που θέσπισε τότε. Αλλά, έμεινε τουλάχιστο θεωρητικά, σαν απροσπέλαστη δόξα, στην ιστορία του πολιτισμένου κόσμου. Γιατί, οι περισσότεροι λαοί, κυβερνούνται με ανάμιχτες υποκριτικές, ιντριγκαρισμένες και προσχηματικές δικτατορο-δημοκρατίες. Εκτός βέβαια, από κάποιες εξαιρέσεις που τελεσφόρησαν σε εξελιγμένες μορφές του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και πέτυχαν έστω και σε μερικούς τομείς, παρά τις εγγενείς αδυναμίες, διαστρεβλώσεις και παρεκκλίσεις.

Τρεις ήταν οι κοινωνικές τάξεις και τα μεγάλα κόμματα στην Αθήνα, όταν εκλέχτηκε ο Σόλωνας:

Μικρή άποψη από αρχαία και νεώτερη Αθήνα

1) Οι Πεδιείς (ευγενείς), 2) Οι Διάκριοι (φτωχοί εργατουαγρότες) και 3) Οι Παράλοι (έμποροι-ναυτικοί-βιοτέχνες).

Οι πρώτοι ήταν οι προνομιοῦχοι, οι αριστοκράτες που κάτεχαν τα πάντα, με την πολιτική, θρησκευτική και δικαστική εξουσία.

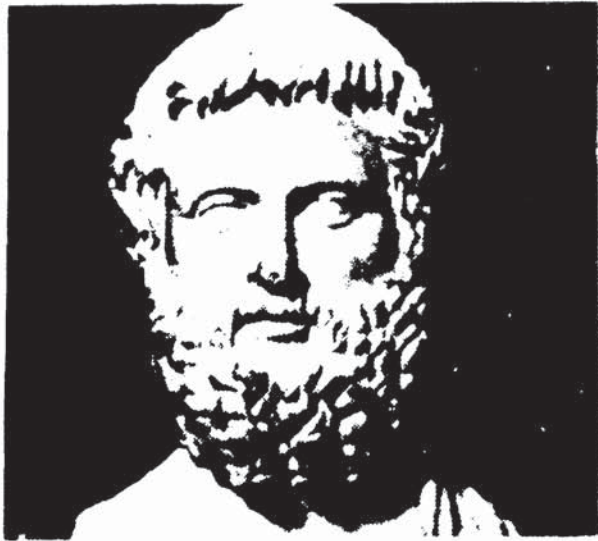
Οι Διάκριοι που λέγονταν και εκτήμορες, ήταν οι δούλοι, οι ήλωτες στους μεγαλογαιοκτήμονες, οι πειναλέοι αγρότες, που τους ρήμαζαν στη δουλειά, στην καλλιέργεια των τσιφλικιών τους, κι έδιναν 6 μερτικά στους αφέντες και κρατούσαν μόνο το 1 αυτοί για τη συντήρησή τους. Γι' αυτό τους είχανε βαφτίσει και «εκτήμορες» ή και «θήτες» γιατί τους έπαιρναν τα 6 ήμορα. Όταν δεν ήταν αρεστοί, τους έδεσαν με αλυσίδες και τους πουλούσανε δεμένους στα ξένα σκλαβοπάζαρα. Κι άλλοτε υποθήκευαν ακόμα και τα σώματά τους.

Πριν από το Σόλωνα (τέλος 7^{ου} αιώνα), η εξαθλιωμένη κατάσταση για το φτωχό λαό, είχε γίνει αβάσταχτη.

Όταν ανάτειλε ο 6 αιώνας, οι παρίες αγρότες της Αττικής είχανε κάνει το κίνημα του Κύλωνα, που έμεινε μια αποτυχημένη αγροτική επανάσταση... και ο τύραννος Δράκων, επέβαλε μετά, τους περιβόητους δρακόντειους νόμους, που υπήρξαν σκληρότεροι και πιο απάνθρωποι, από κάθε προηγούμενο.

Ήταν βέβαια και οι αδιάκοποι πόλεμοι των Αθηναίων με τους Μεγαρίτες, για τη Σαλαμίνα, που μάχονταν, για το ποιοί θα την έχουν δική τους, καθώς την έβλεπαν σαν «κόρη οφθαλμού».

Η εμφάνιση του Σόλωνα σαν ηγέτη στο Λήμο Αθηναίων συνδέθηκε με την ανάκτηση αυτού του νησιού. Απαγγέλοντας μια μέρα ένα μεγάλο ποίημα, τους ανάβλυσε ιερό ενθουσιασμό και τέτοια έξαρση, που όρμησαν και ξαναπήραν το μήλο της έριδας, τη Σαλαμίνα. Τότε, έκαναν και την επιλογή του Σόλωνα, σα νομοθέ-

Ο Σόλωνας (Από προτομή του σε Μουσείο της Φλωρεντίας)

τη και μεσσία. Ήταν το 594.

Ο λαοπρόβλητος ποιητής και σαν πεπειραμένος έμπορας, είχε αφομοιώσει όλη την ανυπόφορη δυστυχία της ζωής των σκλάβων και οι επιδράσεις από τα φερσίματα της τάξης των αρχόντων, είχαν διαμορφώσει έντονα και φλογερά τα ανθρωπιστικά του συναισθήματα και είχε συνειδητοποιήσει απόλυτα, τα αιτήματα και τα προβλήματα της κοινωνίας του.

Έτσι σοφίστηκε τη «Σεισάχθεια» που ήταν η μεγάλη αλάφρωση από τα βάσανα της δουλείας, και της δρακόντειας τυραννίας. Άσχετα αν, στην αρχή στάθηκε κάπως επιφυλαχτικός, όπως γράφει ο Πλούταρχος: αλλά, «βλέποντας τα δεινοπαθήματα της πολιτείας, κι ας μη δεν ήταν άνθρωπος της ανάγκης, ανακατεύτηκε στα κοινά κι επέκρινε σφοδρά τις αδικίες των πλουσίων».

Ίδου πως απεικονίζουν και στιγματίζουν την κατάσταση μερικοί στίχοι της «Απολογίας» του, που έχει μεταφράσει ο μακαρίτης ο Κοτζιούλας.

«... Ο πλούτος χαλνάει τα μυαλά
εκείνων που τον έχουν.
Λυθάδεια η χόρταση γεννά, πολλά
σαν πέσουν πλούτη,
σ' ανθρώπους που δεν έχουνε το νου
τους μετρημένο...
Ο μάρτυράς μου ας σταθεί της
ιστορίας η κρίση,

η μαύρη γης, που κάποτε της πήραν
 τα σημάδια,
 που ήταν σε πολλές μεριές
 μπηγμένα για να δείχνουν
 πως ήταν πρώτα σκλάβοι η γη και
 λεύτερη είναι τώρα...
 Όσους εδώ στον τόπο μας είχανε
 καταστήσει
 άθλιοι δούλοι τρέμοντας τ' αψιά
 τ' αφεντικά τους,
 όλους αυτούς ξεσκλάβωσα τους έκαμα
 ελεύθερους.
 Κι όλα αυτά κατάφερα το νόμο με τη
 βία
 καλά και συνταιριάζοντας όσα
 υποσχέμένα
 τα έχω κάμει όλα σας, αντάμα και
 τους νόμους
 για τους καλούς και τους κακούς,
 προβλέποντας για όλα.
 Μα αν λοιπόν άλλος κανείς ήθελε
 κυβερνήσει
 που να 'ταν κακομίλητος και
 ν' αγαπάει τον Πλούτο,
 το Λήμο δε θα μπόραε να τονε
 κουμαντάρει...».

Ο Γιάνης Κορδάτος, στην «Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας» παραθέτει ανάμεσα σ' άλλες διαπιστώσεις και παρατηρήσεις του Σόλωνα, και τις παρακάτω επικρίσεις του νομοθέτη για την τοτινή ζωή των Αθηναίων: «Για ν' αλλάξουν τα πράματα, πρέπει να μπουνε καλοί νόμοι. Μόνο με την ευνομία, μπορεί η πολιτεία να πάει μπροστά... Η πατρίδα μας, από την αχορτασιά και την αισθάνεια των αρχηγών του λαού, κοντεύει να καταστραφεί. Οι πλούσιοι μάλιστα τ' έχουνε παρακάνει και μπουχτισμένοι όπως είναι από το φαί και τις ηδονές, περιφρονούν το λαό. Μ' ακόμα, από την πολιτική παραλυσία, οι Αθηναίοι, δε λογαριάζουν ούτε τα ιερά, ούτε τα δημόσια χρήματα, παρά σα ληστές τ' αρπάζουν, όπως καθένας μπορέσει, χωρίς να φοβούνται τη Δικαιοσύνη. Κι όμως, η Δικαιοσύνη, αν και δεν έχει λαλιά, ξέρει πολύ καλά τι γίνεται και τι έγινε. Και το δίχως άλλο με κάμποσον καιρό, όπως το

συνηθίζει, θα εκδικηθεί τους άρπαγες και θα τους παιδέψει για καλά».

Και άλλου επικρίνει με πιότερο πείσμα τους άφρονες του μαμωνά, τονίζοντας πιο ανοιχτά:

«... Οι ηγεμόνες είναι άδικοι... Δεν ξέρουν να βάλουν φραγμό στην απληστία τους... Αλλά, αγωνίζονται ν' αυξήσουν τα πλούτη τους με άνομα έργα... κλέβοντας και αρπάζοντας...»

Ο Σόλωνα, σαν τον ανέβασ' ο λαός στην εξουσία, με απόλυτη κληρονομιά, κατάργησε αμέσως τους νόμους του Δράκοντα, που εννοούσαν μόνο την τάξη των πλουσίων. Οι φτωχοί μπήκαν για πρώτη φορά στη διαχείριση. Η Σεισάχθεια, στάθηκε πολύ ευεργετική για τους Διάκριους.

Οι νόμοι αυτοί, ήταν σε γενικές γραμμές οι παρακάτω:

- 1) Απελευθέρωσε τους δούλους.
- 2) Μοίρασε γη σε ακτήμονες, απαλλοτριώνοντας φέουδα.
- 3) Κατάργησε τα ιδιωτικά και δημόσια χρέη.
- 4) Διέλυσε τα «τζάκια» της πολιτικής των αρχόντων.
- 5) Χορήγησε αμνηστία, εκτός από κατάδικους του Αρείου Πάγου για φόνους, σφαγές ή ένοχους σε όποια τυραννία.
- 6) Ταχτοποίησε το κληρονομικό, το οικογενειακό και το εμπράγματο δίκαιο.
- 7) Αντικατέστησε το παλιό χρήμα, διευθετώντας το νομισματικό σύστημα για το συμφέρο όλων.
- 8) Έφτιαξε νόμο ενάντια στην πολυτέλεια.
- 9) Εξασφάλισε τα κεφαλαιώδη δικαιώματα, όλων ανεξαιρέτα των πολιτών, να συμμετέχουν σε όλες τις εξουσίες του Δήμου.
- 10) Καθιέρωσε τιμωρίες για τους ακαμάτες, τους τεμπέληδες.
- 11) Απαγόρευσε τον παράνομο πλουτισμό.
- 12) Επέβαλε το περίφημο «πόθεν έσχες».
- 13) Υποχρέωνε τον Άρειο Πάγο.

να ελέγχει τα μέσα ζωής του καθενός.

14) Προστάτεψε την κτηνοτροφία.

15) Οργάνωσε για πρώτη φορά την αγροφυλακή να φυλάει τ' αμπέλια, τα συκαρέλια, τις ελιές και τα μέλια.

16) Έθεσε φραγμό στην εξαγωγή ορισμένων γεωργικών προϊόντων, όπως ήταν το σιτάρι και τα σύκα που τα είχαν σαν το καλύτερο και θρεπτικότερο προσφάι.

17) Μεταρρύθμισε τα μέτρα και σταθμά, για να ευκολύνει τις εμπορικές συναλλαγές.

18) Χτύπησε κατακέφαλα την τοκογλυφία.

19) Αφαίρεσε τα προνόμια κληρονομικότητας και καταγωγής, από την τάξη των ευγενών της πλουτοκρατίας και ολιγαρχίας που δυνάστευαν την Αττική, αφού κάτεχαν πάντα, τ' ανώτερ' αξιώματα, από γενοκρατίας δικαιώματα.

20) Ευνούχισε την κυριαρχία του πλούτου σε ό,τι ευνοούσε, καθοδηγούσε και ρύθμιζε τα συμφέροντά της.

21) Ισοπέδωσε κι εξάλειψε το εθνικό δίκαιο.

22) Κατοχύρωσε τη θέση του πολίτη με το αστικό δίκαιο της ιδιοκτησίας.

23) Ενίσχυσε τις τέχνες και τα γράμματα.

24) Ίδρυσε το θεσμό της «Ηλιαίας» που ήταν τ' ανώτερα λαϊκά δικαστήρια, η ουσία και η απρόσκοπτη λειτουργία της Λαϊκής Δικαιοσύνης. Κι έπαιρναν μέρος όλοι οι πολίτες στα δικαστήρια των ενόρκων, με τις ανάλογες αμοιβές. Όλοι οι ηλιαστές έβγαιναν με κλήρο και με σειρά, και πληρώνονταν από την πολιτεία. Οι επιλογές γίνονταν από τις Λαϊκές Συνελεύσεις (Εκκλησίες του Δήμου).

25) Καθιέρωσε το θεσμό της Βουλής των Τετρακοσίων, που συμμετείχαν όλοι οι ενήλικοι πολίτες και αντιπροσώπευαν μ' εκλογή ετυμηγορίας και ισαριθμίας και τις 4 φυλές, από 100 εκλεγμένοι. Ο κάθε πολίτης για

να εκλεγεί έπρεπε να έχει συμπληρώσει τα 30 του χρόνια.

26) Μετέθεσε μερικές αρμοδιότητες από τον Άρειο Πάγο στην Ηλιαία και στη Βουλή των 400, όπου σ' αυτή, πρώτοι μιλούσαν οι πάνω από 50 χρόνια πολίτες.

27) Ευνόησε πολύ τη μικρή και μέση ιδιοκτησία. Πήρε από τους αριστοκράτες, μεγαλοκτηματίες την αττική γη και την μοίρασε ισόμετρα σε φτωχούς και ακτήμονες.

28) Κατάργησε κάθε φιλοπροσωπία και προτίμηση, θεσπίζοντας τις επιλογές, για όλους, με κληρώσεις, στη διοικητική και δικαστική εξουσία. Έτσι, εξασφάλισε τη γενική λαϊκή συμμετοχή στα κοινά, με την τύχη, αφού απέκλειε τις εύνοιες και τις επιρροές.

29) Ο Σόλωνας εξάλειψε ολότελα στον καιρό του, το φατριαστικό πνεύμα, της κλίκας, του σεχταρισμού.

30) Οικοδόμησε έτσι σ' όλους τους τομείς της ζωής, μια πρώτη μορφή λαϊκής δημοκρατίας, που στον καιρό του πήρε σάρκα και οστά, κι άποχτησε ένα ουσιαστικό νόημα, μ' ένα ισόβαρο τίμημα, και μια κοινωνική ηθική, με αλληλοσεβασμό κι αξιοπρέπεια.

Αυτή του η νομοθεσία είχε καταγραφεί σε ξύλινους πίνακες, που τους έλεγαν «Κύρβεις» και διαφυλάσσονταν στο πρυτανείο της πόλης, μ' ευλάβεια και ιερότητα, και ο λαός εκτίμησε βαθιά κι αγάπησε τη Σεισάχθεια, σαν να ήταν βγαλμένη από την ίδια την ψυχή του, αφού τα πάντα περνούσαν από την κρίση του.

Ο Σόλωνας συμβούλευε τους συμπολίτες του, να σέβονται το δίκιο και τους νόμους, γιατί έτσι πετύχαινε την ομόνοια, τη σύμπνοια και την ενότητα της κοινωνίας του.

Ο λαοσωτήρας αυτός της Αρχαίας Ελλάδας πέθανε το 560 π.Χ. σε ηλικία 80 χρονών.

Από τα ποιητικά του έργα περισώθηκε μόνο ένα μεγάλο απόσπασμα, από την «Ελεγεία» του με 76 στίχους

Παγκόσμια Ποίηση

Ανατολική Γερμανία

Δυο ποιήματα

Μπέρτολτ Μπρεχτ

(1898 - 1956)

Απόνα γερμανικό εγχειρίδιο πολέμου

(Απόσπασμα)

Οι εργάτες φωνάζουν για ψωμί
οι έμποροι φωνάζουν γι' αγορές.
Οι άνεργοι πεινούσαν. Τώρα κι αυτοί
που δουλεύουν πεινάνε.
Τα σταυρωμένα χέρια ξανακουιούνται
φτιάχνουν οβίδες.
Αυτοί που αρπάζουν το κρέας
απ' το τραπέζι, κηρύχνουν λιτότητα.
Αυτοί που νέμονται το εισόδημα του
έθνους
θυσίες απαιτούνε.

που τους είχε προτάξει στη συλλογή
του. Σώθηκε κι ένα άλλο από την
«Απολογία» του, που διδάσκει πως
«η τιμωρία από κάθε αδίκημα, έρχε-
ται με την αναγκαιότητα που συμβαί-
νει στα φυσικά φαινόμενα». Σώθηκε
επίσης κι ένα άλλο απόσπασμα, από
27 ιαμβικούς στίχους που μιλάει για
το άγνωστο μέλλον της μοίρας του
καθενός, που είναι και γνωστό με τη
ρήση: «ουδένια προ του τέλους μακά-
ριζε».

Όλη η ποίηση και η φιλοσοφία
του, αναφέρεται γενικά στους πόνους,
στους καημούς, στα κοινωνικά προ-
βλήματα και στην πληρέστερη, δικαι-
ότερη και τελειότερη καταξίωση του
ανθρώπινου βίου.

Τέλος, ο αναγνώστης τώρα, ας κά-
νει και τις ανάλογες αντιπαραβολές
και συγκρίσεις, με τις δημοκρατίες
που υπάρχουν σήμερα, στις τάχα πο-
λιτισμένες χώρες του κόσμου.

Λάμπρος Μάλαμας
28.3.89

Αυτοί που τεμπελιάζουν μέχρι σκασμού
στους πεινασμένους μιλάνε
για μελλούμενους παχιούς λειμώνες.
Αυτοί που κατακυλάνε τη χώρα στην
άβυσσο,
λένε δύσκολη τη διακυβέρνησή της
από ταπεινούς ανθρώπους.

Η Λύση

Μετά, του Ιούνη 1^η τη μέρα,
ο γραμματέας των συγγραφέων — τι
λύση! —
σκόρπισε φέιγ-βολάν, σε όλη τη σφαίρα
και στους λαούς: το λαό, για να
εξηγήσει.

Και γράφαν: της Κυβέρνησης, χαράμι
τη μπιστοσύνη ξόδεψ' ο λαός
κι ό,τι για ν' αντιστρέψει το ποτάμι
διπλά αυτός θα δουλέψει, εδώ κι
ομπρός...

Μα δε θε νά 'ταν, σκέφτηκαν, πιο απλό
(πιο απλουστεμένο σκέδιο μεγάλο)
να διαλεί η κυβέρνηση το λαό
και να διαλέγει για λαό έναν άλλο:

Απόδοση από τα γερμανικά
Σταύρου Μελισσινού

Βέλγιο

Εκπνοή

Πιερ Γιερλέ

(1926 -)

Χωρίς θόρυβο
η νύχτα φεύγει...
Ο ήλιος πλημμυρίζει
τον κοιμισμένο κόσμο
και τον ξυπνάει.
Όλα λάμπουν
σήμερα στη γη
των πατέρων μας.
Μα η καρδιά μου στην αγωνία της
ακελτισμένη κλαίει!...

Απόδοση Α. Πολυδεύκη

Λάμπρου Μάλαμα:
«Αναφορά στην Αλβανική
Λογοτεχνία 1500 - 1986»

Λαϊκή Κίνα

Οι Αθάνατοι

Μάο Τσε Τουγκ

(1893 - 1976)

Έχασα την περήφανη λεύκα μου
 κι εσύ την ιτιά σου.
 Ο Γου-Καγκ ρώτησε
 τι να τους προσφέρει.
 Τους κάνει δώρο κρασί από κάσσια.
 Η μοναχική θεά στο φεγγάρι απάνω,
 τινάζει τ' απλόχωρα μανίκια της
 να χορέψει για τις καλές ψυχές
 αυτές, στον ατέλειωτο ουρανό.
 Ξαφνικά φτάνει το μήνυμα
 ότι έχασε ο τίγρης στη γη απάνω
 κι αρχίζουν όλοι να χύνουν δάκρυα
 και γίνεται βροχή μεγάλη.

(Από τα γαλλικά)

Το 1957, ο Μάο είχε πάρει ένα ποίημα από τη Λι Σου Γι, που μοιρολογούσε τον άντρα της, συναγωνιστή και σύντροφο του Μάο που είχε πέσει σε μια μάχη στα 1933. Τότε ο Μάο για να την παρηγορήσει, έγραψε τους παραπάνω στίχους με τίτλο «Οι Αθάνατοι», αναπολώντας κι αυτός τη γυναίκα του τη Γι γκ-Κάι-Χούι, που την είχαν εκτελέσει ο στρατός του Τσαγκ-Κάι-Σεκ το 1930, και την αποκαλεί «λευκά».

Σοβιετική Ένωση

Καλά!

(Οκτωβριανό ποίημα)

Βλαδ. Μαγιακόφσκι

(1893 - 1930)

Ο χρόνος είναι άπειρος
 οι μυθικοί καιροί περάσαν
 περσότεροι χοροί
 περσότερες εποποιίες.
 Σαν τηλεγράφημα πετά η στροφή μου.
 Πέσε στα γόνατα και πιές
 με χείλη όλο φωτιά
 σ' αυτόν τον ποταμό που λέμε «γεγονός».
 Να ο καιρός που βουίζει
 σαν τηλεγραφικά σύρματα.
 Να η καρδιά μόνη,
 κατάμονη με την αλήθεια.
 Αυτό είναι η πολεμική ιστορία
 μιας πατρίδας
 αυτή η ίδια η καρδιά μου.
 Θέλω μ' αυτό το βιβλίο
 αφήνοντας τις μικρολεπτομέρειες
 τις καθημερινές, να στροβιλίσουμε
 στους ώμους των μύδρων
 κίνοντας ν' αστράψει ο στίχος

σαν μια λόγχη.
 Θέλω μ' αυτό το βιβλίο
 ανάμεσ' απ' τα χαρούμενα μάτια
 του μάρτυρα που λάμπει
 από ευτυχία να χυθεί
 στα κουρασμένα μούσकुλα
 μια δύναμη, για δημιουργία κι εξέγερση.
 Για να υμνήσουμε αυτή τη μέρα
 δε θα μισθώσουμε κανέναν.
 Εμπρός ας σταυρώσει η πένα το χαρτί
 ν' αντηχήσουν γυρνώντας οι σελίδες
 σαν τις σημαίες που πλαταγίζουν
 πάνω από το μέτωπο των αιώνων.

Απόδοση από τα γαλλικά
Παναγή Λυγγούρη

Αλβανία

Δυο ποιήματα

Αλέξη Τσάτση

(1914 - 1989)

Έβγα παιδάκι μου...

Πρώτος κι εγώ εγνώρισα
 την εκμετάλλευση στη γη.
 Μες στην κοιλιά της μάνας μου
 αιστάνθηκα οργή.

Τα πόδια όταν χτύπαγα
 μαχόμουνα να βγω,
 κι έλεγ' άφησέ με,
 μάνα δε βαστώ,
 ο ιδρώτας σου να τρέχει
 στα χαμένα!...

Την κοιλιά της χάϊδεψε αυτή
 και μου είπε με γλυκιά φωνή:

Έβγα παιδάκι μου...
 κι εγώ με μιας εβγήκα
 και στου λυτρωμού το δρόμο μπήκα.

Ο χάροντας

Όταν θα 'ρθει θα του πω,
 ρώτα την πατρίδα μου,
 μ' αφήν' ή δε μ' αφήνει.

Και μια μέρα τράβηξε
 και μ' αυτή κουβέντιασε.
 Άστονε του είπε λιγ' ακόμα
 γιατί μ' αγαπάει πολύ,
 για μένα και τη νύχτα ξαγρυπνεί.
 Κι ο χάρος λίγο αλάργεψε.
 Μα φεύγοντας,
 με κοίταξε και μια φορά
 την κεφαλή γυρνώντας πίσω
 εφώναξε: 'Τοιμάσου,
 την πόρτα όταν σου χτυπήσω!

Απόδοση Ρασίτ ν Κόττα

Ελληνική ποίηση

Γράμμα στο φίλο μου Λάμπρο Μάλαμα

Του Σήφη Γ. Κόλλια

(Είναι ένα μήνυμα της ποιητικής μορφής
και υφής του γνωστού Κορίνθιου Σιγγραφέα)

Γεμίσανε οι κοινωνίες από πολυπρόσωπους φυγάδες,
από κομματικά φερέφωνα και τροβαδούρους της σκοπιμότητας
και η ζωή κατάντησε για τα προδομένα νιάτα
μια αδυσώπητη θολούρα ανειλικρίνειας, ατολμίας και σύγχυσης.
Οι πολιτικοί αρχηγοί ασυνείδητοι κι αδιάντροποι ψευδολόγοι του λαού,
και πίσω τους σκυλάκια οι ιδιοτελείς κεκράχτες
που περιμένουν τη μεγάλη ώρα της επίορκης αμοιβής τους.
Οι παρωπίδες που φοράνε είναι πράσινες, κόκκινες, μπλε, μαύρες,
κι όλες τις φωτίζει ο προβολέας του προσωπικού συμφέροντος.
Στοιχεύουν να καταστήσουν τους οπαδούς κιόνια,
άβουλα όντα των δικών τους διαθέσεων,
άγνωμους λεκέδες των επίορκων προθέσεων τους.
Θλιβερά κινούμενα του κομματικού συμφέροντος.
Η μοίρα όλων των δειλών και των ανάνδρων είναι, να είναι ετερόφωτοι.
Δυστυχησμένοι συνάνθρωποι που τους λείπει η ψυχική δύναμη
και τους έχουν εξευτελίσει οι κρυφοί κόθοι του συμφέροντος.
Είναι οι άνθρωποι που φέρνουν την ατολμία στην καρδιά
και έργο τους ισόβιο να χειροκροτούνε τους δειλούς.
Είναι οι άνθρωποι που έχουν ταυτιστεί με τη φυγή
και ζουν με τις αυταπάτες της νεκροφάνειας.
Είναι οι άρρωστοι που κρατούν στα λιπόσαρκα χέρια τους
τη χάρτινη ξιφολόγη της φλιαρίας και της ηθικής αναιμίας.
Ποτέ τους δε λουστήκανε στο φως της μεγάλης ελπίδας,
ποτέ τους δεν έζησαν μακριά από τη μαυρίλα της ενοχής,
από τη φωτιά των κληγωμένων και άχαρων ονείρων.
Λάμπρο,
Πολλοί άνθρωποι δεν μπορούν να περπατάνε περήφανα,
ηδονίζονται να κουλουριάζονται στη σάπια ράβδο της ιδιοτέλειας.
Στα χαρτοκιβώτια των απορριμάτων της φθοράς,
έχουν τυλίξει τις ευτελείς σκέψεις της ηττημένης δειλίας τους.
Και ζουν τη ζωή με τη συνείδηση του εξομώτη.
Κάθε μέρα κατακυλάνε όλο και περισσότερο στο σκοτάδι,
στη φοισκοθαλασσιά της δουλοπρέπειας,
στα τέλματα της μαύρης ανυποληψίας.
Ποτέ δεν μπόρεσαν να χαρούν το μέγα μήνυμα της Ανάστασης,
γιατί πάντα βημάτιζαν με σκιμένο κεφάλι,
με κυρτωμένη τη σπονδυλική στήλη.
Αιώνιοι οσφυοκάμπτες της ατολμίας και της ιδιοτέλειας.
Θρασιόδειλοι λωτοφάγοι της ηθικής ανδρείας.
Λάμπρο,
Όλοι σχεδόν έχουν προδόσει τις μεγάλες ιδέες...
και σαν τις μαϊμούδες των τσιγγάνων χορεύουν κάθιδροι ό,τι χορό θες.
σύμφωνα πάντα με ό,τι χτυπά το ντέφι του συμφέροντος,
η λατέρνα της προσωπικής ανανδρείας.
Ίσως κάποτε αφυπνιστεί μέσα τους η λεβεντιά,
και λυτρωθούν από τις χίλιες τύψεις, που στη ζωή, οι ενοχές της ιδιοτέλειας
τους κράτησαν ανάνδρους, άγνωμους και δειλούς.

Στον ποιητή
Αντώνη Κυριακόπουλο
Του Λάμπρου Μάλαμα

Χαίρε μορφή που εξαυλώθηκες
σκιά και μνήμη αιθέρια,
λευκοπερίστερη καρδιά
πλάστρα τ' ωραίου στίχου.
Σαν ψέμα θαρρώ πως έφυγες,
γιατί σαν τώρα και σαν πάντα
θα βλέπω όσο ζω την όψη σου
αχάτινη, αθώα κι ολοπόρφυρη
να λάμπει μες στου βάκχου το ποτήρι
και στους πλατιούς αιθέρες της αγάπης..

Πώς ήρθε έτσι ξαφνικό το τέλος σου
μ' εκείνη τη λαίλαπα τ' Αυγούστου
κ' ήθελες μόνος, άφιλος να πας
στον κάτω κόσμο, φίλε κι αδερφέ,
που βασιλεύει μοναχά η σιωπή του

τάφου.
Έφυγες σεμνά κι απέριττα όπως αγάπες
τη φύση, τη ζωή και την ειρήνη,
τους φίλους σου και τους απλούς
ανθρώπους.

Του καύσωνα ήρθε κεραυνός
και σου 'καψε το καρπερό σου δέντρο.

Στη γη της Αίγινας που ζήτησες
ν' αναπαυτεί το σώμα σου,
κάνεις από τους φίλους σου
δε βρέθηκε κοντά να σ' αποχαιρετήσει.
Μόνο το κλάμα το πικρό της Χιόνας σου
επότισε τ' αλαφροχόμα που σε σκέπασε
για να φυτρών' η άνοιξη λουλουδία
όπως των στίχων της αγάπης σου

ζαφείρια
οι ρεμβασμοί των νιάτων οι δροσιές
κ' οι βρυσιμιές ανάβρες αισθημάτων.

Αιώνια σου η μνήμη ω ποιητή ευγενικέ,
κι είθε, οι στοχασμοί σου οι αισιόδοξοι
να φτερουγάν παντού ελπίδες
για την ειρήνη τη χαρά
π' ονειρευόσουν του κόσμου.

Γιάννινα 20.3.89

Άνοιξη
Μίνας Πέτρου - Βενετσιάνου

Δεν ξέρεις αν μπήκε
η άνοιξη.

Τα χελιδόνια σταμάτησαν
στο παρά πέντε.

Έχεις πάντα το αίσθημα
της ενοχής, της ανασφάλειας
των δύσκολων καιρών.

Οι κεραιές σου αδυνατούν
να συλλάβουν το νόημα
της επερχόμενης εποχής.

Αθήνα '89

Τρία ποιήματα
Της Νίκης Κακαβά - Γαρίδη
Φίλε

Δος μου το χέρι σου
είναι μακρύς ο δρόμος
κι όλος στρωμένος με σπαθιά
μου μάτωσαν τα πόδια!

Τυχαία συνάντηση

Έτσι στην τύχη συναντήθηκαν
ένα δειλινό
καμμένοι απ' του πολέμου τη φωτιά.
Έρμοι κι οι δυο κοιτάχτηκαν
και δώσανε τα χέρια.
Σπάσανε μαζί τη σιωπή
σμίξανε τους καημούς τους
και οδοιπορούν σωπαίνοντας!...

Αύγουστος '67

Απόγνωση

Ηχηρή η μοναξιά
σε τούτους τους καιρούς της
αφθονίας
και το έγκλημα εύκολο...
πού να προσευχηθώ Κύριε;

Πέραμα - Πειραιά '88

Η αμφίεση

Κώστα Πηγαδιώτη

Μπορεί τον εαυτό μας
περί μιας δήθεν στολισμένης
μ' άριστες πράξεις
φορεσιάς του
να τον πείσουμε.
Μα πώς -να ξεγελάσουμε
αυτά τ' ανυπόκριτα
του Άντερσεν παιδιά
που απ' αγάπη ολόγυμνη
την πέτρινη αντικρύζουνε
και κρύα μας καρδιά!

Αθήνα - Οκτώβρης '87

Χτύπος χεριών

Βασίλη Ν. Κωστόπουλου

Αν θέλεις ν' ακούς το χτύπο
των δυο σου χεριών είν' εύκολο
σ' όποια συγκέντρωση νιώθεις χαρά.
Το δύσκολο και πιο ακριβό είναι
ν' ακούς το χτύπο του ενός χεριού,
εκεί που συναντιέται με το πνεύμα
όταν γράφει... τότε ακούς
την πιο ευχάριστη μελωδία!...

Δυο ποιήματα

Του Γιάννη Μ. Θεοδώρου

Εργατική Πρωτομαγιά

Άκου τα λόγια πως βογγάνε κ' οι ρεματιές αχολογούν!
Σήμερα είναι Πρώτη Μάη κ' οι κρήνη σκλάβοι τραγουδούν.
Της Θεσσαλίας οι κολίγοι με τη βραχνή τους τη φωνή
λένε χαρούμενο τραγούδι κι ο κάμπος όλος αντηχεί!

Άκου τι λέει το τραγούδι, πως δέθεν ο Αντίπας ζει
και τους εργάτες και αγρότες πάντοτ' εμπρός τους οδηγεί.
Ψηλά στην Πίνδο η βοσκοκοίλα με τη γλυκειά της τη φωνή
λέει το ίδιο το τραγούδι κ' η Πίνδος όλη αντηχεί.

Άκου!

Στις φάμπρικες της Δρακετσώνας οι νιοί κ' οι νιές πως τραγουδούν
όλο χαρούμενα τραγούδια, που για ισότητα μιλούν...

Άκου τα λόγια πως βογγάνε κ' οι ρεματιές αχολογούν!
Σήμερα είναι Πρώτη Μάη κ' οι κρήνη σκλάβοι τραγουδούν.

Στους σουρρεαλιστές

Δε θέλω να μου πείτε εσείς σοφοί
πως κρέπει τα τραγούδια μου να γράφω
Δε θέλω να μου πείτε ειδικοί
πως κρέπει να γελάσω ή πως να κλάψω

Σα τζιτζικας απάνω στη ροδιά
θα παίζω το γλυκό τον ταμπουρά μου
ν' ακούσει η πλάση, τα μπουμπουκιά, τα
πουλιά
ότι εφραίνεται κι εμένα η καρδιά μου.

Άλλοτε πάλι:

Όταν ο κόνος την καρδιά μου τη ματώνει
και μοιάς' η θλίψη με τη βαρυχειμωνιά,
τότε που όλα τα σκεπάζει πάγος, χιόνι
Λυπητερά εγώ θα κλαίω, σαν αηδόνι.

Οι τρόποι σας, οι τύποι κ' οι κανόνες
και του υπερρεαλισμού η γραφή κι ο τρόπος
σε σας αρμόζουν τους «σοφούς» και ειδικούς
και όχι σε μας τους άλλους, τους απλούς
όπως μας λέν' ανθρώπους.

Γιάννης '89

Μπροστά στον κίνδυνοΓιάννη Καραβίδα

Μπροστά στον κίνδυνο
κάθε μυρμηγκί
δε χασομεράει
δε χάνεται
δεν κενολογεί με τους συντρόφους του.

Μάνα φύση
χάθηκε να δώσεις και σε μας
μια γλώσσα σιωπής:

Φτάν' η μπόρα
κ' εμείς δεν ξέρουμε
πώς ν' ανταλλάξουμε μια σκέψη.

Αργυρούπολη '89

«Τα όμορφα λόγια
των φιλοσόφων»Χριστούλας Βαρβέρη - Βάρρα

Τα όμορφα λόγια των φιλοσόφων
κάποτε μ' αηδιάζουν.

Μοιάζουν με οικοδεσπότες
που κερνούν πολύ κρασί
σε στομάχια αδειανά.

Τα όμορφα λόγια των φιλοσόφων
με συγκινούν

όταν πεινώ, όταν πονώ,

όταν φυλακίζομαι

κι υπερμυσπίζονται τη ζωή μου!

ΑπομόνωσηΚικής Κοκκίνου

Ακούμπησε τον ίσκιο του
στον τοίχο του δρόμου,

αποσταμένος, περίλυπος!

Ένωσε την καλύμη του

με τη σκοτεινή παρουσία

του μοναχικού δέντρου

στην αναζήτηση ενός στηρίγματος,

απόσωπου και σιωπηλού.

Το πρόσωπο της ημέρας παραμένει σκληρό.

Σε αποκαλύπτει τονίζοντας

τις ρυτίδες του προσώπου και της ψυχής.

Αναλύει μια μια τις επιθυμίες που ανασαίνουν

τονίζοντας την αβεβαιότητα ενός δρόμου

στραμμένοι με επιάλτες.

Ένωσε ευγνωμοσύνη σχεδόν

βλέποντας το σκοτεινό ουρανό

να σερπιανάει πάνω απ' τον ίσκιο του.

Τα βήματά του αγκαλιάζονταν

με τους χτύπους της αγωνίας του

χαρίζοντάς του μια εφήμερη γαλήνη.

Κεραιτσίνι - Μάρτης '89

ΑκροστιχίδαΓια τον ποιητή Γιάννη ΚοφίνηΤου Λάμπρου Μάλαμα

Γέννημα θρέμμα του Πήγασου παιάνα,
 Ιδεώδη ανθρωπιστή, πρεσβύτε Γιάννη,
 Αξιε λυράρη της Ρούμελης του Πάνα.
 Να πιεί η τέχνη σου τ' αθάνατο βοτάνι.
 Νά 'ναι η φωνή σου ανάστασης καμπάνα.
 Ηρωική πολεμιστή του 1940.
 Σού 'πλεξε η πατρίδα μας κ' η Αντίσταση γιρλάντα.

Κοφίνη, του Παρνασού ένα λαμπρό αστέρι.
 Όταν σ' εγέννα η μάνα έσκασε, κι εν' αγέρι
 Φύσηξε μυρόβολες πνοές στα ραχοβούνια·
 Ισια και πέρα ολούθε να σηκωθούν μιλιούνια.
 Νιότης ψυχές για την καινούρια πλάση!
 Ηλιος παλλαϊκής χαράς ν' απλοχωριάσει
 Σ' όλους μας· κ' η τέχνη σου να τα χιλιάσει.
 Αγόριανη 28 του Μάη '78

Μάνα Κλεισουριώτισσα

(Ιστορικό και λαογραφικό)

Βαγγέλη Σουλτάνη

Ζούσες με πόνους και καημούς κι ήπιες υπομονή
 πικρό ποτήρι μοναξιάς σου πρόσφερε η ζωή.
 Ο άντρας σου όλο κι έφευγε και πήγαινε στα ξένα
 τι δε φτουρούσε ο τόπος μας να ζεις ευτυχισμένα.
 Κι όταν στο χρόνο γύριζε τ' άριχνε στην ποδιά σου
 όσα γροσάκια μάζευε να θρέψεις τα παιδιά σου.
 Κάθε χειμώνα σου έφευγε κι αυτή ήταν η ζωή του
 μια μοίρα σκληροτράχηλη να μην είσαι μαζί του.
 Ο πόνος σου μεγάλωνε αν κάποιο καλοκαίρι
 δε γύριζε απ' τη ξενητιά λίγη χαρά να φέρει
 και τότε φίδια σ' έζωναν σκέψεις που φαρμακώναν
 πύρινα δάκρυα κρυφά τα μάγουλά σου αυλακώναν.
 Ήσουν μια ηρώισσα, μια μάνα κλεισουριώτισσά.
 Έμοιαζες με τη θρυλική μάνα την Ηπειρώτισσα.
 Κι όπως εκείνη αντίκρυζε το δόλιο Αληπασιά
 αντίκρυζες μια δολερή Ρουμάνων μπαμπεσιά.

Σημείωση

Τα παλιά εκείνα χρόνια οργίαζε η ρουμάνικη προπαγάνδα
 όχι μόνο στην Κλεισούρα την πατρίδα του πατέρα μου αλλά σ' όλα τα χωριά της Δυτικής Μακεδονίας,
 της Ηπείρου και της Θεσσαλίας. Το δέλεαρ της προπαγάνδας αυτής ήταν τα ρουμάνικα σχολεία, όπου
 προσφέρονταν δωρεάν φοίτηση, δωρεάν βιβλία, δωρεάν ενδυμασία. Πολλές φορές δυστυχώς Έλληνες ρουμανί-
 ζοντες ήθελαν δια της βίας να βαφτίσουν τα Ελληνοπούλα Ρουμάνοι παπάδες. Πολλές κλεισουριώτισσες
 αντιστέκονταν θαρραλέα και δεν άφηναν τα παιδάκια τους να τα βαφτίσουν Ρουμάνοι παπάδες. Στεκόντουσαν οι
 κλεισουριώτισσες στο κατώφλι της εξώπορτας του σπιτιού μας, κρατώντας ένα τσεκούρι και τους φοβέριζαν.

Θεσ/νίκη '89

ΟνειροπόλησηΤάκη Νατσούλη

Κάτι σα σκόνη χρυσή αιωρείται στη
σκέψη μου.
Κάτι διαμάντια πρόωρα συντριμμένα
λάμπουν στον ήλιο.
Μια νότα μεθυσμένου βιολιού
ταλαντεύεται στον αέρα
και ταξιδεύει τη λυρική ψυχή μου
με τα μουσικά της φτερά...
Κάτι ευφραίνει την κουρασμένη μου
αναπνοή.
καθώς την ώρα του ανοιξιάτικου δειλινού
μοσχοβολάν οι ακακίες
και το ξεδιψασμένο χώμα
στη στερνή ακριλιάτικη βροχή...
Κάτι σα δρόμος ανοιχτός ξεδιπλώνεται
πέρα.
που περιμένει, παρθενικός, να τον
διαβώ...
Κάτι σαν παιδικές φωνές
με ξελογιάζουν με το παράφωνο τραγούδι
τους.
μου κλημμυρίζουν χαρά την ψυχή μου
κ' εξαγνίζουν την κακία του σίμπαντος...
Κι ανάμεσα απ' όλ' αυτά,
τις μελωδίες και τις ακακίες που ανθίζουν
την άνοιξη,
κλανιέται αραχνόφαντη,
σα χρυσόσκονη που διαλύεται στο φως,
η ομορφιά Σου!
Ω εξαίσια νιότη μου,
που χάθηκες
μέσα στα μάκρη του ανοιχτού δρόμου,
που με πρόσμενε παρθενικός να τον
διαβώ
στα είκοσί μου χρόνια...
Κι είναι ο δρόμος τώρα σφαλιχτός κ' οι
μελωδίες ραγισμένες.
Κι είναι γυμνές οι ακακίες στ' αγιοκαίρι.
Κι είναι διψασμένο το χώμα για χρυσή
βροχή.
Κι είναι το τραγούδι των παιδιών λυγμός
και σπαθί στην καρδιά μου.
Κι είναι η ομορφιά Σου γλυκειά και
θλιμμένη
σαν όνειρο.
Ω περιστέρι μου νιότη μου,
σαν όνειρο...

Αθήνα - Μάρτης '89

Σε μια ρέμβη(Απόσπασμα) Γιάννη Πλαχούρη

Μια μέρα που καθόμουν
στην κλατεία συντάγματος
έβλεπα χρώματα λογής κι ονόματα
και όνειρα και πέταλα καρφωμένα
στους ανέμους, σε τραπέζια
αποφάγια γενεών...
Έβλεπα τις λέξεις που φεύγαν
ίχνη στον αέρα, κομματιασμένες
πλάκες μαρμάρινες κι απάνω
ονόματα φτερών, παραδεισιένιων
Νίκο Τσάρας, Μακρυγιάννης
Ανώνυμος ο Έλληνας
κι έρημα σπίτια σε χωριά,
λιπημένα και δρόμους που γυρίζουν
χρόνια πριν... και σώπασσα
σαν κάποιο αίμα άδικο
μου σφράγισε τα μάτια...

Το όνειροΕλένης Κονιαρέλλη - Σιακή

Τη μέρα είσαι εκεί
σπίτι ωχρό
δαρμένο απ' το χρόνο
με κόρτες σκιφετές.
Παραθύρια στα χέρια τ' αγέρα
και σκάλα, στου θόλου το πέραςμα.
Τη μέρα είσ' εκεί
... πικρή μου αλήθεια.
Τη νύχτα είσ' εκεί
σπίτι νιογέννητο
ολάσπρο σα γλάρου φτερό.
Με ορθάνοιχτες κόρτες
που αντικρίζουν τον ήλιο
κι ολόγυρα, ρόδινο φως.
Τη νύχτα είσ' εκεί
... στης νύχτας μου τ' όνειρο.

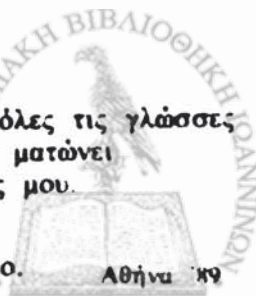
Μικρό παραλειπόμενο απόσπασμα

(Α' έπαινος κοίησης Π.Ε.Α. '88)

Στο προηγούμενο τεύχος από λάθος του τυπογραφείου
παραλείφθηκαν οι παρακάτω στίχοι της κ. Ελένης
Σιακή και τους παραθέτουμε εδώ από το ποίημά της
«Άκουσε τον πόλεμο»:

... Είδα σθάσις αγγέλους
να σβήνουν στην συμφοράς τη θάλασσα
με μια άγκυρα σφιγμένη
στο διάφανο λαιμό.
Είδα χαλάσματα γυμνά
από γελαστούς ανθρώπους.
Άκουσα,
θρήνους χρωματιστούς σ' όλες τις γλώσσες
κι ένιωσα το μαρούτι να ματώνει
όλα τα φύλλα της καρδιάς μου.
Τούτη τη νύχτα...
είδα κι άκουσα τον πόλεμο.

Αθήνα '89

Ταξιδιωτικές Σημειώσεις

Ισπανία - Πορτογαλία

Του Λάμπρου Μάλαμα

Περνώντας και γράφοντας

Ξεκίνημα

Το φθινόπωρο είχε απλώσει ένα γύρω τις άμετρες ξανθόχλωμες του φτέρουγες κι αδερφωμένο ζέσταινε με τ' όψιμο καλοκαιράκι μια ξάστερη και διάφανη ατμόσφαιρα του Οχτώβρη.

Ήταν αιθέριο και γλυκό το δειλινό εκείνο, όταν με άλλους συνταξιδιώτες του «Απος-Τουρς» μπήκαμε σ' ένα πούλμαν και ξεκινήσαμε για την Πάτρα με προορισμό κάποια περάσματα κι επισκέψεις πέρα, κατά τη Δυτική Ευρώπη.

Λευτέρωσα ολότελα την ψυχή μου, από την ομόγενη δική μας ζωή και κοινωνία, με τα καλά και τα κακά της.

Ήθελα να ξεδώσω κι αναζητούσα να χαρώ καινούριους τόπους και ανθρώπους.

Αφήσαμε πίσω μας την Αθήνα. Το αποπνιχτικό σύγχρονο άστυ, που γεμίζει τους ταλαίπωρους κατοίκους με νέφη, δηλητήρια, αρρώστιες και θανάτους.

Έπειτ' από τρισήμιση ώρες, φτάσαμε στο τρανό αχαιικό λιμάνι κι ανεβήκαμε στο βαπόρι για την Αγκόνα.

Αδριατική - Αγκόνα

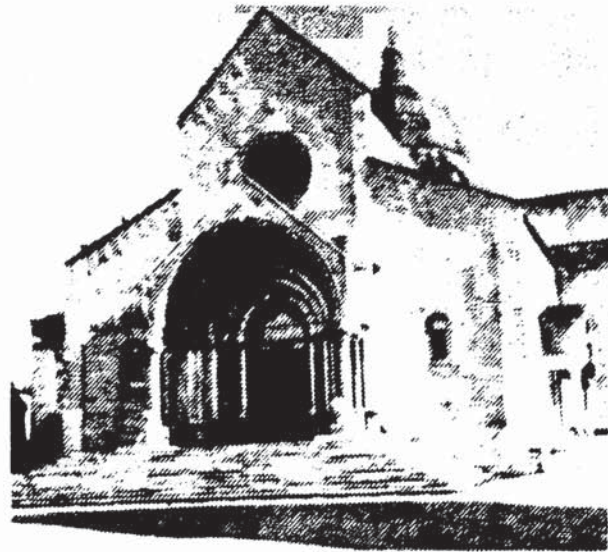
Ένα καράβι επιβατικό στον πολυτάξιδο καιρό μας, πάντα γεμίζει μ' έναν κόσμο ποικιλοπρόσωπο κι ανομοιόγενο. Ήτανε το «Ελ Γκρέκο».

Έτσι περνώντας το Ιόνιο ευχάριστα, τ' άλλο μερόνυχτο, διέσκιζε κιόλας μεσοπέλαγα την Αδριατική κατάφορτο, μ' αδιάκοπο βουητό, δύναμη και μπονάτσα.

Όταν κόβαμε την κουβέντα στα σαλόνια με τον αδερφικό μου φίλο Στέφανο, παλιό διευθυντή σε Αγροτράπεζα, έβγαινα στις κουπαστές και ρέμβαζα και ξόμπλιαζα και παρομοιάζα το πλοίο μ' ένα τεράστιο πριαπικό βουβάλι, ξεμένο στο ζυγό της πυξίδας του, να οργώνει το πέλαο, σα σε λιπαρό κι απέραντο γαλάζιο κάμπο.

Δε σίμωνε δεξιά, μήτε στις δαντελωτές ακτές και ομορφιές της Δαλματίας, μήτε ζερβά προς τα μαγευτικά παράλια της Ιταλίας.

Το σκοτάδι του βυθού, μου φαινόταν ολότελ' ανεξιχνίαστο, άγνωστο κι

Ο Άγιος Κυριάκος στην Αγκόνα

απύθμενο, σαν οι κακές κι ακόλαστες σατανικές ψυχές και σαν ένα πολεμόχαρο και ξέφρενο συφοριασμένο μέλλον.

Πέρασε η νύχτα με τ' αφρόηχο και κυματόηχο νανούρισμα, μέσα στην πολυθόρυβη πλεούμενη κυψέλη.

Ξημερώνοντας στην Αγκόνα, αντίκρισα πέπλα στεφανωτά, πούστια ομίχλης να σεριανίζουν πατριαρχικά στην πόλη τα λοφάκια, σα σε λιτα-

νεία, λες και λιβάνιζαν τον όρθο της αυγής.

Κάτω στο γιαλό, τα θαλασσοπούλια καλοσώριζαν τη ριγηλή αυγή και όλο σφύριζαν παιγνιδιστά και ράμφιζαν αρπαχτικά, τα ψίχουλα αποφάγια των φιλόπονων επιβατών.

Στην αγουροξυπνημένη εργατιά, θαρροίσεις όλα τα πουλιά με τα τσιριγματά τους έψελναν ύμνους σε νέας δουλειάς ξεπροβοδίσματα.

Η Αγκόνα, μια πόλη χτισμένη γύρω σ' ακρόγιαλα και σε ραχούλες και πλαγιές, φάνταζε αναδυόμενη γοργόνα, από τα βάθη της ιστορίας των Δωριαίων τον 6 π.Χ. αιώνα.

Τη βίγλιζα ψηλά από το κατάστρωμα, με γοργομέτωπες θωριές και τη λογάριασα με τους 150 χιλιάδες κάτοικους, σαν έν' από τα μεγαλύτερα ιταλικά λιμάνια που εξυπηρετεί τους Ευρωπαίους για Δυτική Ελλάδα και Μέση Ανατολή.

Στο καράβι είχα και μια υπέροχη γνωριμία. Στη συντροφιά του ταξιδιού μας, ξεχώρισα ένα ηλικιωμένο ζευγάρι συμπαθέστατο. Ήτανε παλιοί Κωνσταντινοπολίτες. Τον Κυριάκο και την κυρα-Λευτεριά. Ευγενικός και νηφάλιος τύπος ο Κυριάκος μου 'γινε πολυαγαπητός φίλος. Ανοιχτόκαρδος, υπομονετικός και με ανάλογη θυμοσοφία. Είχε μόρφωση και πλούσια πείρα ζωής. Ήθελε πάντα και τ' απαραίτητο κρασάκι του στο φαγητό. Συχνά μας σερβίριζε και κανα επιδόρπιο ανέκδοτο. Έτσι, για γνώση, γέλιο και χαρά του ταξιδιού. Άλλωστε, πάντα οι Έλληνες σε κάθε τουριστικό τους όμιλο, κάποιιοι θα δίνουν τέτοιες νότες ξενοιασιάς μ' αστεία και κωμικά του βίου και του κόσμου. Χρειάζονται βλέπετε κι αυτά στην ώρα τους, αφού ποικίλουν το ρυθμό και ομορφαίνουν τη ζωή μας.

Σαν κατεβήκαμε απ' το βαπόρι στην Αγκόνα, μ' ένα σύντομο έλεγχο διαβατηρίων, ανεβήκαμε στο πουλμαν. Το πέρασμά μας ήτανε γοργό απ' τη μεγάλη του μώλου λεωφόρο. Έτσι

βρεθήκαμ' έξω από την πόλη.

Διατρέξαμε την επαρχία Μαρκές... και μπήκαμε στην Αιμίλια Ρομάνα, αφήνοντας δεξιά μας τις ακρόγιαλες αραδιαστές πολιτείες: Σενιγκάλια - Μαρότα - Φάνο - Πεσάρο - Ριτσιόνε.

Ρίμινι

Στη συνέχεια, βρεθήκαμε έξω από τη θρυλική πόλη του Ρίμινι, κάναμε μια στάση... Τη βίγλιζα, από σχετική απόσταση, κι έτρεξε η μνήμη μου στην ιστορική μάχη, που 'γινε στο Β' Π. Πόλεμο, το πρώτο 15νήμερο του Σεπρη το 1944.

Η 3η ελληνική ταξιαρχία που ήταν

Ο ναός του Σαν Φραντσέσκο επί Μαλατέστα στο Ρίμινι

Η πλατεία Αουρέλιο στην ίδια πόλη

ενταγμένη στη 2η νεοζηλανδική μερραρχία της Μέσης Ανατολής, νίκησε μεγάλη γερμανοϊταλική δύναμη... Και στις 21.9.44, απελευθέρωσε την πόλη.

Οι αλληπάλληλες συγκρούσεις, επιθέσεις και οδομαχίες, ήτανε πολύ σκληρές και φονικές. Σώμα με σώμα. Το αίμα έρεψε ποταμηδών! Οι φασίστες του Φύρερ και του Ντούτσε, είχαν τεράστιες απώλειες... Γι' αυτό και παρέδωσαν την πόλη χωρίς όρους.

Αλλά και το τίμημα των δικών μας, ήταν 154 νεκροί στρατιώτες και 18 αξιωματικοί. Παράλληλα είχαμε και 354 πληγωμένους.

Όσοι έπεσαν ηρωικά, βρίσκονται σε ξεχωριστό κοιμητήριο... κι ο δήμαρχος του Ρίμινι, τους τιμάει κάθε χρόνο στην ίδια ημερομηνία, με ειδικό μνημόσυνο...

Ένωσα βαθιά μου ένα ρίγος συγκίνησης και είπα στο Στέφανο και στον Κυριάκο:

Περνώντας έστω κι έξω από τούτ' την πόλη, που άφησαν τα κόκκαλά τους τόσα παλικάρια, και αναπαύοντ' εδώ πέρα αιώνια... ο Έλληνας που έζησε, όπου κι αν βρέθηκε, κείνη τη φρίκη του πολέμου, νιώθει πως όχι μόνο τούτ' η γη, παρά, όλ' η Ελλάδα κ' η Ιταλία, είναι: ένα σώμα ζεστό, αδερφικό κι αξεχώριστο.

Τότε, ο Κυριάκος θυμήθηκε, έναν συναισθηματικό κι απaráμιλλο γνωστό του πατριώτη και φίλο από την Πόλη, που είχε αντραγαθίσει στις μάχες εκείνες του Ρίμινι και τον είχαν φορτώσει και με πολλά παράσημα! Τον έλεγαν Φώτη Μπανιάτη. Μας τον εκθείασε δίκαια:

Όταν το 1940, έφυγε ακράτητος από την Κων/πολη κι ήρθε στη μητέρα Ελλάδα... κατατάχτηκε εθελοντής και πολέμησε στην πρώτη γραμμή και διακρίθηκε στ' Αλβανικό Μέτωπο... Κι έπειτα δε σταμάτησε μήτε ώρα να πολεμάει το ναζισμό και στη Μέση Ανατολή... Άλλα παράσημα εκεί!...

Όμως, το 1945 στην ελεύθερη πατρίδα, σαν γύρισε δαφνοστεφανωμένος νικητής, του είπανε κάποια κακόγνωμα και φτονερά αφεντικά:

Τώρα Μπανιάτη σε θέλουμε πιο σκληρό και ανελέητο, στα ξένα μέτωπα σκοτώνες Ιταλούς και Γερμανούς, εδώ θα σφάζεις και θα καθαρίζεις Έλληνες...

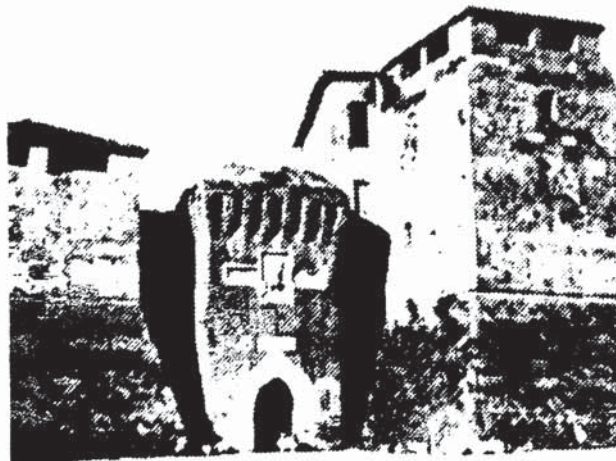
Και η απάντηση του Φώτη, ήταν ανένδοτη, περήφανη:

— Μα οι Έλληνες είναι αδέρφια μου!...

— Μη τους λογαριάζεις. Είναι μεν Έλληνες, αλλά, εαμοβούλγαροι...

— Δεν ξέρω πώς τους βαφτίζετ' εσείς. Για μένα, ό,τι κι αν είναι, είν' αδέρφια μου και δε θα δεχτώ ποτέ να σκοτώσω Έλληνα αδερφό!...

Τον επέπληξαν βαριά. Καταπικράθηκε... και «πήρε των ομματιών του» κι έφυγε, μακρυνά, στη Νέα Ζηλανδία... σαν αυτοεξόριστος. Έτσι, έπειτ' από λίγα χρόνια πέθανε δυστυχισμένος στην Αυστραλία...

Ρίμινι (Forlì) Μέρος από το φρούριο του Μαλατέστα Β' ντα Βερούκκιο (1312)

Προς Λιγκουρία - Ριβιέρα

Παίρνουμε μια δημοσιά αριστερά και διασκίζουμε την πεδιάδα της Ρομάννας.

Σ' αυτή τη γη, όπου να γυρίσουν τα βλέμματα του περαστικού όπως και σ' όποιον ιταλιάνικο κάμπο θωρούν με θαυμασμό ευχάριστες εικόνες.

Απέραντες συστοιχίες από δεντρο-περίβολα κι αμπέλια, στον κλάδον ομοιόμορφα. Πράσινοι τόποι με σπαρτά, γεμάτα δύναμη και προκοπή, που προοιωνίζουνε καλές καρποφορίες και σοδειές.

Ένα ύφος μιας ήμερης φύσης καλόδεχτο και θηλυκό, θαρρείς για υποδειγματικά μαθήματα, αγρικούλτούρας, γόνιμης, μεθοδικής και τέλειας.

Σ' όλη τη διαδρομή, είναι χτισμένα αραιά κι ανάλογα, πρατήρια καισιμών, «σούπερ - μάρκετ» κι εστιατόρια, γι' ακριβοπληρωμένες «μαντζαρίες»...

Αλλά δε λείπουν και λιμνούλες και παραπόταμοι του Πάδου, που κατασταλάζουν μέσα τους τ' αλπικά τα χιόνια και διαποτίζουνε γερά τ' αψά και λιπασμένα καρποτόπια. Παχιά χωράφια, μεγάλα και μικρά χωριά, ηλιοπερίλουστες κι ολόβλαστες ραχούλες.

Αφήνουμε δεξιά τη Μπολώνια και τραβάμε για Νότια Γαλλία. Διαβαίνουμ' έξω από τη Μοντένα, την Πάρμα, την Πιατσιέντσα, την Αλεσσάνδρεια κι ακολουθούμε την πλατιάν οδό για Νίκαια. Μας μένει αθέατη η Γένοβα ζερβιά, το ίδιο δεξιά και το Τουρίνο.

Περνάμε απ' τη Ρομάνα στη Λιγκουρία, κι αρχίζουμε να μετράμε ανάμεσα σε λοφίσκους και στροφές, τα 135 τούνελ με τις δυο λωρίδες κίνησης και τον άπλετο φωτισμό τους.

Εδώ, οι Αμερικάνοι σαν έξυπνοι, αλλά, τάχα γενναιόδωροι δανειστές και γαντοφορεμένοι πάτρωνες επιδρομείς... το καθώς βγήκαν άθικτοι σχεδόν, από το Β' Π. Πόλεμο, επένδυσαν σα σύμμαχοι προστάτες, πολλά μακρόπνοα κεφάλαια. Κι αυτά, όχι μόνο για πλατιούς δρόμους, γέφυρες και για υπόγειες μικρομεγάλες σήραγγες, αλλά και γι' άλλα έργα υποδομής της Ιταλίας, για τα μελλοντικά δικά τους νιτερέσια...

Βγαίνοντας από κάθε στοά αντικρύ-

ζαμε συχνά και τις εξαισίες κώμες και πολιτείες αριστερά μας, τα γραφικά κολπάκια από τη Γένοβα και προς το Μόντε Κάρλο, όλη τη μαγευτική κι αξιοθέατη Ιταλική Ριβιέρα... Και στη συνέχεια κατά νοτιά, μπαίνοντας στη φραντσέζα γη, μ' αμέτρητες βίλες και χωριά και φάμπρικες και βλάστηση ως την Κιανή Ακτή, σα νά 'ταν τροπική.

Αμέτρητες γέφυρες κι απεριγραφτες εξωτικές ομορφιές!

Τις βίγλιζα γοργά - γοργά, να μη τις χάνω, καθώς το τροχοφόρο έτρεχε και οι εικόνες διάβαιναν με κιν/φική ταχύτητα.

Έτσι πέρασαν κ' οι δειλινές οι ώρες, ανάμεσα από δασόφυτες πλαγιές και λόφους με χρυσόφωτες στοές, που νιώθει κανείς βαθύτερα και πιο περήφανα την αποθέωση της κάθε τέχνης και του φυσικού κι ανθρώπινου δυναμισμού...

Η μέρα είχε σωθεί όταν φτάσαμε ίσαμε το σούρουπο, στην ξακουσμένη θερετρούπολη τη Νίκαια... και καταλίσαμε σ' ένα ξενοδοχείο...

Στο Μόντε Κάρλο

Ο αρχηγός της ταξιδιωτικής συντροφιάς ο «Άπος» ήταν σε όλους πρόθυμος, γνωστός και προσφιλής. Μας είχε κανονίσει μια δώωρη επίσκεψη στο πριγκιπάτο του Μονακό.

Έπειτ' από μια ώρα φύγαμε.

Μπροστά ο Χάρης, ένας πρόσχαρος τύπος που συχνά περδικογελούσε τραγανά, χορταστικά, τότε αυθόρμητα, και τότε προσποιητά, με το μικρόφωνο στο πούλμαν, για να γελούν κ' οι άλλοι στις μακρυνές μας αποστάσεις.

Δεν ήρθαν όλοι από τη συντροφιά. Μα εγώ ήμουν γεμάτος περιέργειες και λαχταρούσα να ιδώ, αυτές τις ξακουστές χρυσοφωλιές των χαρτοπαιχταράδων.

Περάσαμε αρκετές στροφές στις κατοικημένες πλαγιές του φραντσέζικου ακροπέλαου, για να φτάσουμε

στο κράτος του Ρενιέ με τους 2.000 κατοίκους...

Προνομιούχος πρίγκιπας, σε μια δήθεν ανεξάρτητη και καλυμμένη πλουτοδυναστεία.

Είναι σε μια πλαγιά χτισμένα τα παλάτια του Καζίνου, νά 'χουνε και θέα προς τη θάλασσα αμφιθεατρική! Ανεβήκαμε λοιπόν μ' ένα τρανό ασανσέρ απάνω στα κομαρ-τζίτικα παιγνιοφόρα ανάκτορα.

Πλάι μπροστά και κάτω, κήποι ηγεμονικοί, μ' ολόδροσα συντριβάνια και δέντρα τροπικά πλατύφυλλα.

Έξω και μέσα και γύρω, παντού, τέχνες γλυπτές κι ανάγλυφες που προκαλούν κατάπληξη στον καλλιεργημένο επισκέπτη. Αχάτινες και μαλαχίτινες κολώνες, επιστύλια, μετώπες, διαζώματα, κιονόκρανα και κορωνίδες, κι αετώματα και οροφές, με κορνιζώματα λαμπρά και με λουλούδια, μιμήσεις Μιχαλάγγελου κι αγάλματ' αγγελοῦδια.

Μας λένε πως, για όλα τούτα τα παλατιανά μεγαλεία, είχε διαθέσει πολύ χρήμα και ο δικός μας άρχοντας των καραβιών Ωνάσης (θεός χωρέ στον πού 'γινε μια χούφτα χώμα στο Σκορπιό του).

Αναμόρφωσε πολύ ελκυστικά τα καζίνα του Μόντε Κάρλο... όταν ήταν βέβαια, στις δόξες του και στην ακμή του. Τότε που έφτιανε κι αγόραζε ό,τι ήθελε και τού 'σκαγε σε κέφι. Γιατ' ήταν αυτοκράτορας των θαλασσών. Τότε που είχε φίλη του την Κάλας και πριν να κορέσει πόθους και γόητρο στη Τζάκυ... Τα στόλισε περίτεχνα, περίλαμπρα, ώστε να σαγηνεύουν τα πάντα στον παιγνιδιών τους χώρους, μικρούς και μεγάλους μεγιστάνες, που συρρέουν εκεί, για να φυραίνουν όποτε, όπως κι όσο γουστάρουνε χρήμα με ουρά, που το κατέχουν από το ξένο ιδρώτα.

Σάλες τετράπлатες με τζόγους πάνω σε λοταρίες και πράσινες τσόχες. Τράπουλες και ζάρια κι άλλα λογής παιγνίδια.

Εδώ σ' αυτά τα εξαίσια περιβάλλοντα φθείρονται ψυχές, ξεπουλιούνται περιουσίες, καταστρέφονται και δυστυχούν άνθρωποι, ή και ορισμένοι πλουτίζουν. Εδώ πρίζονται μάτια από ξενύχτια αγωνίας.

Εδώ αγέλαστες και βλοσυρές μορφές, σκυφτές κι αμίλητες, ρίχνουν την τύχη και την καταδίκη τους.

Νεύρα σπαραλιασμένα που συγκρατιούνται με καφέ και τσιγάρο.

Μάτια γλαρωμένα σε ξαφνιά και λαχτάρα, για ρήγα και άσσο.

Αλλά και μάτια συνωμοτικά... διαβολοπόνηρα, που στριφογυρίζουν και σημαδεύουν και υποβάλουν στο ψέμα και στην παραπλάνηση, στην παραπιστία και στη μπλόφα. Κι άλλα μάτια νωθρά, κοιμισμένα, αφελών και κοροϊδών.

Ξανοιχτήκαμε όλη η συντροφιά στις μεγάλες αίθουσες, με τα ποικίλα καρέ. Οι πιότεροι να πάρουμ' απλώς μια γεύση χαρτοβαβούρας και μπαφίλας.

Κοιτούσα εδώ κι εκεί τα πρόσωπα, σε χαρτιά και ρουλέτες, σε παραταγμένες ηλεκτρονικές μηχανές = καταβόθρες κερμάτων.

Έβλεπα κάτι αετονύχηδες με παπιγιόν και πονηρές συνενοήσεις, να στριφογυρίζουν αεικίνητα μπιρμπίλια τα μάτια, σα ράμφη γερακιών στην οσμή της βορράς των θυμάτων.

Κι ορισμένοι, ν' αδειάζουν πορτοφόλες και σούμες για ρέστα, τυφλά κι απερίσκεπτα σε μια τους παρτίδα.

Τα μάζευαν όλα μαφιόζοι κι άλλοι αβανταδόροι κι αεριτζήδες, με την πείρα τους, αλλά, παράλληλα και μ' ανάλογες σπόντες και δόλιες μπλόφες.

Οι χασούρηδες έμεναν «ταπί», κι έφευγαν σα ζημιωμένοι μπακάληδες, με πρόσωπα θλιβερά και συνοφρυωμένα, σα βρεγμένοι γάτοι και σα δαρμένοι σκύλοι.

Αρχόντισσες κυρίες, καπλατισμένες μ' ένα σωρό κρεμαστάρια χρυσάφια και μπριλάντια σε λαίμια, σε στήθια

και χέρια, να πετάνε στο τζόγο μάτσα λεφτά και ν' αδειάζουνε τσάντες, με ντόλαρς και φράγκα και λίρες, παίρνοντας μάρκες για τ' ανοίγματα πόκας ή πόκερ, σεμεντεφέρ, «Θανάση» ζαριών κ.λπ.

Αριστοκράτισσες απ' όλα τα μέρη, που έρχοντ' εδώ για να παίξουν τ' ανίδρωτο χρήμα, στη ρουλέτα, ή στην άψογη τσόχα. Να νιώσουν χαρές και ηδονές, αλαφρώνοντας το βαρύ «μπεζαχτά» χωρίς, ούτ' ένα σπασμό δυσαρέσκειας, ή αγωνίας, σε περιποιημένες επιδερμίδες προσώπων.

Δεν είχαμε ώρα πολλή. Μερικοί της παρέας δοκίμασαν κι από μια μικροτύχη σε κάποια ρουλετάκια και προπάντων ο πρόσχαρος Χάρης που είχε πολλά λογίων χρήματα και ο Τάσος που 'σερνε πάντα μαζί του και τη βιντεομηχανή του.

Γύρω στα μεσάνυχτα, γυρίσαμε στη Νίκαια...

Έξοδος στην πόλη

Πεινούσαμε. Έπρεπε κάτι να φάμε, και βγήκαμε με το Στέφανο και τον Κυριάκο στα πολυτελή και κοσμικά ρεστοράν της Νίκαιας. Όλα όμως ήταν πανάκριβα.

Από γλωσσομάθειες; Λίγ' απόλα ο ξύπνιος ρομιός!

Μερικά γαλλικά ο Στέφανος, αγγλικά η Λευτερία, αρκετά ιταλικά ο γράφων.

Οκτώβρης, κ' ήταν ακόμα το μικρό καλοκαιράκι!

Χαζέψαμε σε πολυτελέστατες βιτρίνες, με ιπτάμενες τιμές. Στα εστιατόρια, ποικιλίες, κύρια γαλλικής κουζίνας «μη μου άπτου»... «ντελικατσιόν» και όλα τα εις «ον». Μα και κουζίνα κινέζικη, αράπικη, γιαπωνέζικη.

Νέγροι παντού κι εδώ πέρα, μάγειροι, γκαρσόνια, ψιλικατζήδες, που πουλούσανε ψευτοπραμάθειες στους δρόμους.

Άραβες μαχαραγιάδες, με κελεμπίες λευκές σαν το λιόλαμπρο χιόνι, κι Αφρικάνες πουτάνες, που ξερόγλειφαν

πλάι τους αστακούς και γαρίδες... κι όλο παίζανε δώθε κείθε τ' ασπράδια, απ' τα μεγάλα τους μάτια, για καινούρια «ψωμάκια» «τουτέστι» καμάκια.

Ο τουρισμός και στην κοσμοπολίτικη Νίκαια, κουβαλάει, φυλετικά ετερόκλητα πλήθη, παρδαλά, μωσαϊκά.

Το δικό μας βαλάντιο, δε σήκωνε για φρέσκα θαλασσινά. Μα ούτ' ακόμα και για μια «πάστα σιούτα»!

Οι Γάλλοι, είναι υπερόπτες κι εγωιστές στα δικά τους εθνικά γνωρίσματα. Τους Ιταλιάνους, αντί να τους νιώθουν «φρατέλους», τους υποτιμούν. Τη γλώσσα τους, δε θέλουν να την ακούνε, δεν την υπολογίζουν.

Είχα παραδείγματα· κι έκανα διαπιστώσεις.

Μπήκαμε σ' ένα πρόχειρο φαγάδικο που έφτιανε «χάρμπουργκερ» και «τοστ».

Περιφρονούσαν τα ιταλικά και ζητούσαν να μιλάμε στη γλώσσα τους(!). Τους έριξα παρατηρήσεις...

Άναψα και τους κατσάδιασα, γιατί, ενώ στα σίνορά τους δεν υπάρχει σοβαρός έλεγχος, κι είναι Ιταλία, ή Γαλλία, σα δυο χώρες αδερφές, ενωμένες, οι Φράγκοι έχουν ψηλά τον αμανιό και δεν καταδέχονταν ούτε τις λιρέττες που 'χαμε στα πορτοφόλια μας περισσίες.

Έτσι αρκεστήκαμε στα σάντουιτς... και γυρίζοντας στο κατάλυμά μας, τη βγάλαμε και με μπόλικά ροχαλητά...

(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Εικόνα από τη Νίκαια

Αποφθεγματικές Αλήθειες

Οι δημοκρατίες γίνονται πράγματι ολιγαρχίες, όταν οι ισχυροί νομοθετούν πάντοτε σύμφωνα με τα δικά τους συμφέροντα και για χάρη των ολίγων, αδικούνε τους πολλούς.

Δημοσθένης
(«Κατά Τιμοκράτους»)

Οι δικαστές οφείλουν να εκφέρουν γνώμες και να βγάζουν αποφάσεις, βασισμένοι στις πράξεις των ενόχων και όχι στα λόγια.

Λυσίας
(«Κατά Ερατοσθένους»)

Καλύτερα να λες την Αλήθεια,
παρά να είσαι υπουργός

Η ανώτερη μορφή ζωής, είναι να ζεις για τον άλλον.

Ζαν Ζωρές

Όποιος σκέφτεται καθαρά, εκφράζεται καθαρά.

Σοπενζάουερ

Οι βασιλιάδες, οι αριστοκράτες, οι τύραννοι, είναι σκλάβοι εξεγερμένοι ενάντια στον ηγεμόνα της γης, δηλαδή στο ανθρώπινο γένος και ενάντια στο νομοθέτη του κόσμου, δηλαδή στη Φύση.

Ροβεσπιέρος
(Απρίλης 1793)

Ο πιο ωραίος καρπός της ελευθερίας είναι το να μπορείς να είσαι αληθινός. Η ελευθερία και η αλήθεια βρίσκονται εκεί που βασιλεύουν η ειρήνη και η δικαιοσύνη.

Ζαν ντε Μυλλέρ
(1752-1809)

Από εκατό καλούς γιούς, ένας αληθινός λόγος είναι προτιμότερος.

Μαχαμπαράτα
(Νησί του Μαυρίκιου)

Η δύναμη δεν βρίσκεται στην ίδια τη δύναμη, αλλά στην αλήθεια.

Ρωσική παροιμία

Η πέτρα που ρίχνει ο λαός πάει μακριά.

Τουρκική παροιμία
(16^ο αιώνα)

Σκέψεις και παρατηρήσεις του

Μάξιμου Γκόρκι

Η κριτική, είναι σαν το φαγητό.
Κανένας δε ζει χωρίς φαΐ.

Ο άνθρωπος είναι λεύτερος μόνο με τη λογική, δεν είναι άξιος να λέγεται άνθρωπος, παρά μόνο αν είναι λογικός και δίκαιος. Κι άμα είναι λογικός, είναι τίμιος και καλός! Την έννοια του καλού, μόνο η λογική τη δημιουργεί. Χωρίς συναισθήση, το καλό, δεν μπορεί να υπάρξει.

Οι διανοούμενοι της επιστήμης και της τεχνικής και γενικά οι επαγγελματίες διανοούμενοι είναι κατά τη γνώμη μου πραγματικοί επαναστάτες.

Όταν ξεχνάς τα όσα σπούδασες στη ζωή, είσαι μια νούλα ένας αναισθητός ένας περιττός στον κόσμο και κανείς δεν έχει την ανάγκη σου. Θα πεθάνεις και τι θα μείνει από σένα; Τίποτε! Θά 'σαι σα να μην έζησες ποτέ!

Μ' αρέσει να διαβάζω ησυχάζοντας. Το διάβασμα είναι μια μεγάλη ευχαρίστηση για τον πολιτισμένο άνθρωπο. Εκτιμώ το βιβλίο και τ' αγαπώ πολύ... Διαβάζω μόνο τα καλά βιβλία που είναι γραμμένα με αίσθημα.

Μου αρέσει όταν ο συγγραφέας μπορεί και μου δείχνει τα έντιμα και φωτεινά μέρη της ζωής, όπως όταν γράφει και για τ' άσκημα πράγματα. Δεν συλλογίζεται κανείς αν είναι και τόσο καλό το ψητό, όταν μένει ευχαριστημένος από τη σάλτσα. Σε μας τους ανθρώπους που δουλέψαμε πολύ στη ζωή μας, το βιβλίο πρέπει να μας παρηγορεί και να μας νανουρίζει όπως η παραμάννα το παιδί.

Αγαπώ τον Τουρκένιεφ, είναι γλυκός κι ευχάριστος συγγραφέας. Όταν τον διαβάζεις, είναι σαν να πίνεις γάλα παχύ με την κρέμα του από πάνω. Αγαπώ και τον Γκοντσάρωφ. Το γράψιμό του είναι ήσυχο, σταθερό και πειστικό. Γλώσσα θαυμάσια που τα λέει όλα με ακρίβεια και χωρίς προκατάληψη, ζυγιασμένα πολύ καλά. Τελειώνεις ένα διήγημα, κλείνεις το βιβλίο κι αρχίζεις να συλλογίζεσαι.

Πεζογραφία

Ρυθμοί

Αδούλωτοι

(Αφιέρωμα στον Μάριο Πλωρίτη)

Του Σήση Γ. Κόλλια

Οι καιροσκόποι ζουν το φοβερό δράμα της δειλίας τους.
Και αέναα μας στέλνουν τα μηνύματα της ανυποληψίας, που 'χουνε περιέλθει.
Βιώνουν τραγικά τον προσωπικό τους όλεθρο
Και βηματίζουν στους χώρους της πιο θλιβερής φθοράς.
Στη μαύρη αιώρα της ιδιοτέλειας κινούνται διαρκώς.
Θωρώντας τον αστερισμό της αποσυνθετικής φυγοκονίας τους.
Ανίκανοι ν' αντικρίσουν το μάγο φως της έντιμης θεώρησης.
τη θεοφόρα λάμψη της γενναιότητας, της αγωνιστικής θυσίας.
Οι αδούλωτοι είναι οι ωραίοι αρματοδρόμοι της ζωής.
που με υψωμένο το νου και τις καρδιές.
με συνειδήσεις κυρκολημένες από το χρέος στον άνθρωπο.
βηματίζουν αντρίκια την ιερή οδό της υψηλοπροσύνης.
Η ζωή των πνευματικά γενναίων είναι φωτεινή.
Και για τους έντιμους ανθρώπους έντονα παιδαγωγούσα.
Αστρόφωτη παρουσία στη ζωή του μαχόμενου λαού.
φωτίζει το έρεβος της δειλίας των καιροσκόπων.
Εκείνων που δεν έχουν τη δύναμη ν' αγωνιστούν.
υψώνοντας θεόρατα το λόγο της πανίερης Αλήθειας.
Οι έντιμοι στηλιτεύουν γενναία τους ψευδολόγους.
και οι αδούλωτοι για τις κοινωνίες αβδίο φως.
Στους δειλοίς κοτέ δε σκίρτησε συνειδητά μέσα τους
η ευαισθησία του μεγάλου του ιερού χρέους.
γι' αυτό και κυκλοφορούν ισόβια με τις πυγολαμπίδες της σκοπιμότητας.
της δουλοπρέπειας, του άτολμου λόγου.
Οι αδούλωτοι φύλακες που κερνούν κερήφανα
μπροστά από τις σιδηρόφρακτες πύλες της φαιλότητας.
μπροστά από τις σιδερόφρακτες πύλες του 'Αδη.
σπάζουνε τους κλοιούς της ανανδρής και δολοφονοίσας ατολμίας.
θραίνουν την αβάσταχτη σιωπή της τραγικής νύχτας
κι αγνοούν για πάντα τους θλιβερούς λωτοφάγους του χρέους.
Οι αδούλωτοι, καπετανάιοι πάντα στη ζωή.
οι δειλοί και οι καιροσκόποι ασήμαντοι λωστρόμοι.
Η αρμονία του Είναι μας θεσπέσια παρουσία.
Πολυάκτινο φως για όσους διψάνε γι' αλήθεια.
για όσους μάχονται μ' αφελκίδευτο φρόνημα.
ευλαβούμενοι συνειδητά τον άνθρωπο και την Ελευθερία.
Μέσα στην κοινωνία των αδίστακτων ψευδολόγων.
στην εποχή της φθοράς όλων των Αξιών.
μέσα στη χλεύη της έρκουσας αναξιοπρέπειας.
μέσα στην καταιγίδα της σύγχρονης βαρβαρότητας.
υπάρχουν σαν ύψιστη κατηγορία οι Γενναίοι.
οι άνθρωποι με το αδούλωτο φρόνημα.
που προβάλλουν στο λαό μια προφητική παρουσία
κι είναι οι χρυσάκτινοι ήλιοι κ' οι ελπίδες

μέσα στο βαρύ χειμώνα του όλεθρου που, δυστυχώς, έρχεται...
 Οι δρόμοι της κακοπιστίας είναι παντού ολάνοιχτοι
 Και προσφιλέστατοι για όλους τους άτολμους.
 Λίγοι αφυπνίζουν και προβάλλουν συνειδητά
 την αστραφτερή αξιοπρέπεια, τη γενναιότητα.
 Η ζωή κατάντησε μια τραγική, πολύκλαδη καμπύλη
 και λίγοι εναντιώνονται στην πολύμορφη ατιμία,
 στην αυτοκράτειρα της δουλόπρεπης εποχής μας.
 Λίγοι, ελάχιστοι, μετρημένοι, οι αδούλωτοι
 που μέσα τους υπάρχει ψυχική διαύγεια, κρυστάλλινο ήθος,
 πεντακάθαροι στόχοι, μεγαλείο ψυχής και νου,
 Και φωτίζουν και ωραίζουν με την παρουσία και το Λόγο τους τη ζωή.
 Οι άνθρωποι οφείλουν να παραμείνουν σ' όλη τους τη ζωή αδούλωτοι,
 Φως αχαμήλωτο στη συνείδηση του προδομένου λαού.

Κόρινθος, 1989

Συγκλονιστικές αναμνήσεις
από τη μάχη της Κρήτης το 1941

Η ιστορία ενός στρατιώτη

Του Μεσεβρινού

Γ' (Τελευταίο)

Και λοιπον καθόμαστε τα βράδια και κλαίγαμε τη μοίρα-μας. Πού και πού άκουγες κανένα τραγούδι και σου φαινόταν παράξενο.

Μια μέρα με στέλνουν με κάποιους άλλους στο λιμάνι, να φορτώσουμε αλεξιπτώτα που τα στέλνανε στη Γερμανία, για να τα ξαναδιπλώσουν. Ένας νεαρος συνάδερφος-μου ξεκουραζότανε μια στιγμή δίπλα σε ένα σωρο κάσες γεμάτες χειροβομβίδες επίθεσης. Πήρε μια στο χέρι-του, και ολωσδιόλου απερίσκεπτα, βάλτηκε να την ξεβιδώνει. Αν πρόφτανε κι αποτελειώνε την πράξη-του, θα γινόταν μεγάλο κακό. Ένας Γερμανός τον είδε, όρμησε απάνω του και τον ξυλοκόπησε αλύπητα. Τρώγαμε ξύλο, γιατί δεν είμασταν καθόλου πειθαρχικοί κι αποφέβγαμε τις δύσκολες αγγαρείες, όπως συνηθίζουμε εμείς οι Ρωμιοί.

Κάμποσες μέρες έζησα αφτη τη χαμαλίτικη ζωή. Κάποιο πρωί, εκεί που στεκόμασταν στη γραμμή, έρχεται ένας ταγματάρχης και κάνει σημάδι με το χέρι-του να βγουν τρεις από τη σειρά. Μέσα σ' αφτους έτυχα κι εγώ. Είχαν έρθει μηχανικοί για να διαρρυθμίσουν το αεροδρόμιο. Μας οδηγήσανε εκεί, μας δώσανε ένα κοντάρι και μετρούσαμε τα χτίρια. Ο ταγματάρχης σημείωνε. Τ' όνομά του Τρενς, πολυ καλός άνθρωπος. Άλλωστε σ' αφτον οφείλω την κατοπινή, αξέχαστη ζωή-μου στην Κρήτη. Από την πρώτη μέρα, του κέρδισα τη συμπάθεια. Φορούσε μια εγγλέζικη ζώνη και δεν ήξερε πώς να τη σφαιλίσει. Κάθε τόσο άνοιγε. Πάω λοιπον εγώ και του δείχνω το χειρισμό της. Μ' εφχαρίστησε εβγενικά. Τότε τον ρώτησα. Πότε θα φύγουμε για τη Θεσσαλονίκη. Αφτος γέλασε. Την ίδια μέρα, μας έβαλε να στήσουμε σε μίαν άκρη δυο εγγλέζικες σκη-

νες. Οι δυο σύντροφοι-μου δεν ήξεραν τη δουλια-τους κι εγώ φάνηκα και τούτη τη φορά ο πιο ικανός.

Ο Τρενς το παρατήρησε και πρότεινε στους άλλους δυο συναδέλφους-του, το Hafner και το Mandel, να με πάρουν ορδινάντσα. Συμφώνησαν και όταν ο σκοπος ήρθε για να μας οδηγήσει πίσω στο στρατόπεδο, του έδωσε οδηγίες για μένα, κι έπειτα στράφηκε και μου μίλησε: Εσυ θα έρχεσαι εδω κάθε μέρα και στις δύο η ώρα θα φέβγεις. Θα τρως καλά, δε θα πηγαίνεις αγγαρεία, θα μας ετοιμάζεις το τσάι, θα μας συγυρίζεις το τραπέζι, θα μας βοηθας σε έφκολες δουλιες.

Εγώ πετούσα απ' τη χαρά-μου. Χαιρέτησα, έξυπνα, γερμανικά κι έφυγα. Ο σκοπος μίλησε με το στρατοπεδάρχη κι απο τη μέρα εκείνη αποσπάστηκα πια απο τους συντρόφους-μου. Μόνο τα βράδια ξανάσμιγα μ' αφτους και γρήγορα άρχισαν να με ζηλέβουν για την τύχη-μου, που ήταν καλύτερη απ' ολονων. Μέσα στο στρατόπεδο ήμουν ο εβνοούμενος, οι Γερμανοί με ξεχώρισαν γρήγορα, και η καλη-μου συμπεριφορά, η πειθαρχία-μου (όχι δουλικότητα) τους ανάγκαζε κάθε τόσο να ομολογουν: Du bist gut Gefangen και να μου δείχνουν ανάλογη συμπεριφορά. Ιδιαίτερα ο «αφέντης»-μου με συμπαθούσε πολυ. Δε θα τον λησμονήσω αφτον τον άνθρωπο. Το πρωί άναβα τη φωτια, ετοιμάζα το τσάι, το σερβίριζα. Αφτοι μου 'διναν φαϊ, ψωμι, απ' όλα τα καλά, απ' το καζάνι που ερχόταν κάθε μεσημέρι γι' αφτους.

Κάθε δεκαπέντε μέρες άλλαζε η φρουρα. Ο σκοπος έδινε στον καινούριο αναφορά για το άτομό-μου, κι έτσι γρήγορα έγινα γνωστος σε όλους σχεδον τους Γερμανους απο το Ηράκλειο. Με αγαπούσαν, γιατί ποτε-μου δε δοκίμασα να αποδράσω, όπως άλλοι συνάδελφοί-μου, που κάθε μέρα το σκάγανε, δέκα-δεκαπέντε μαζί. Ούτε κι έδειχνα απροθυμία στη δουλια-μου, ενω οι άλλοι πολεμούσαν να αποφέβγουν συστηματικά και με πονηρία τις αγγαρείες. Συχνα οι γερμανοί τους υρπάζανε απο τα μαλλια και τους ρίχνανε χόμω με μιά γρο-

θια στο στομάχι, τους πέθαινε

Σιγα-σιγα είχα κερδίσει την εμπιστοσύνη των Γερμανών και μάλιστα σε τέτοιο βαθμό, που ύστερ' από ένα διάστημα μ' αφήσανε ελέφθερο, χωρίς σκοπο να με φιλάει. Θα μπορούσα να εκμεταλλεφτω τη μοναδικη αφτη έβνοια, αλλά δεν αγαπούσα τις περιπέτειες. Εξακολούθουσα να είμαι κειθαρχικός στην υπηρεσία-μου. Αφου είχαν φτάσει στο σημείο να μου εμπιστέβουνται υπηρεσιακά (όπως υποθέτω) έγγραφα! Η μοναδικη-μου σκέψη ήταν να φτάσω γερός στο σκίτι-μου. Τώρα είχα και άφουγη εξωτερικη εμφάνιση, γιατί μου είχαν δώσει μια ολοκαίνουφγια εγγλέζικη στολή, κοντα πανταλόνια, ωραιές κάλτσες, καθαρο ποικάμισο. Κάθε Σάββατο ο διερμηνέας-μας, ένα πολύ καλο παιδι από τη Μυτιλήνη, ερχόταν και μου 'παιρνε τα ρούχα-μου και τα 'δινε να κλιθουν μαζί με τα δικα-του. Ένιωθα σαν ελέφθερος, αν μφωρω να πω έτσι

Όταν έρχονταν ξένοι αξιωματικοί στο αφεντικο-μου, τους φερνόμουν με τη μεγαλύτερη εβγαίνεια, αλλά με αξιοπρέπεια, και συχνά τους πρόσφερνα από ένα τσαμπι κλιμένο, ωραία σταφύλια. Ήξερα πως ο Τρενς αγακούσε τα σταφύλια! πήγαινα λοιπον κι αγόραζα μια-δυο οκάδες, πάμφθινα, με δικα-μου λεφτα. Το ωραίο είναι ότι οι αξιωματικοί μου κλήρωναν κάθε τέτοιο τρατάρισμα με 20-30 δραχμες, κι έτσι έβγαζα και μεροκάματο! Στις εννιάμιση το πρωί οι αξιωματικοί τελείωναν το πρωνο-τους. Εγω έμεινα μόνος στο δωμάτιο του τηλεφώνου, κι όσες φορές χτυκούσε, είχα το δικαίωμα ν' απαντω (με τα κουτσα γερμανικα-μου). Ο σωφερ μου 'φερνε ταχτικά ψωμι και λοικάνικο το μεσημέρι έπαιρνα τον ικνάκο-μου, με λίγα λόγια ήταν μια ζωή χαρισάμενη. Αφτα έχει ο πόλεμος, παιχνίδι ζωής και θανάτου.

Μπήκε ο δέφτερος μήνας. Αρχισαν οι εργασίες στο αεροδρόμιο. Κρητικοί, άντρες, γυναίκες, κορίτσια, παιδια, δουλέβανε στο αφέραντο πλάτωμα, σκάβανε, ισοπεδώνανε για το βοηθητικό αεροδρόμιο. Κάθε πρωί τα φορτηγα συγκεντρώνονταν εκεί μπροστα, κι ένας Γερμανός υπαξιωματικός έδινε τις διαταγες και έλεγχε την εργασία του καθενός. Ένα είδος ελεγκτής και ριθμιστής της τροχαίας. Έκιασα φιλία μ' αφτο το παιδι, και ταχτικά μου 'δινε σακουνάκια, ξιραφάκια, τρόφιμα. Ερχότανε πρωί στο στρατόπεδο και μ' έπαιρνε με τη μοτοσυκλέτα-του. Όταν άρχισαν να μοιράζον στους εργάτες εξήντα δράμια κασέρι κι ένα ψωμι τη μέρα, ο Τρενς, δίχως να το ξέρουν οι άλλοι Γερμανοί μ' έγγραψε στην κατάσταση των εργατων κι έπαιρνα κι εγω μέρτικο. Έχοντας λοιπον τόσα τρόφιμα στη διάθεσή-μου, άρχισα να χαρίζω τα περισσεβούμενα σε πολλούς φίλους και πατριώτες στο στρατόπεδο. Όλοι ζήλεβαν την τύχη-μου, αλλά και μ' εβγναμονούσαν. Αφτο για μένα ήταν μεγάλη ικανοποίηση.

Μπήκε ο Δεκέμβρης. Αρχισε να διαδίδεται,

ότι οι Γερμανοί θα μας έστελναν στα σκίτια-μας. Κι ένα Σάββατο, καθώς επιστρέφामε από τις αγγαρείες, η είδηση επιβεβαιώθηκε. Την άλλη μέρα κιόλας το πρωί φάνηκαν πλοία στο λιμάνι. Η διαταγή ήρθε αμέσως. Η τρίτη αποστολή να είναι έτοιμη στις τέσσερις, το απόγευμα βγαίνουμε στο προάβλιο, όλοι στη σειρά. Μας δίνουν από μια κονσέρβα κι ένα ψωμι. Είμαστε εβδομήντα. Η φρουρα μας παραλαβαίνει, αποχαιρετούμε τους συντρόφους-μας που μένουν στο στρατόπεδο και μας κοιτάζουν με φανερη λύπη καθώς φέβγουμε. (Οι Γερμανοί μας στέλνανε σε μικρες ομάδες, γιατί τότε μεταφέρνανε στην Ελλάδα στρατέβματα και πολεμοφόδια, και μ' αφτες, κάλυπταν, ή εξασφάλιζαν τις μεταφορες-τους).

Στο δρόμο για το λιμάνι ο κόσμος, μας κατεβόδιαζε. Μας μαρκάρουν κατεφθειαν στ' αμπάρι. Ήταν ένα μεγάλο πλοίο, ιταλικό. Μια ώρα πριν σαλπάρει, ήρθε ο Γερμανός επιλοχίας και μας έδωσε τ' απολυτήριά-μας. Αποχαιρετιστήκαμε. Στο μεταξύ αποβιβάζονταν ιταλικά τμήματα στρατου και επιβιβάζονταν γερμανικά, με τ' αφοκίνητα και τις μοτοσυκλέτες-τους. Η νηοκομνη ήταν τέσσερα μεταγωγικά και τέσσερα αντιτορπιλικά. Ξεκινήσαμε στις έξι το βράδι. Ανοιχτήκαμε. Η θάλασσα φουσκωμένη, κίματα μεγάλα. Όλοι-μας υποφέραμε από τη θαλασσοταραχη. Τη νύχτα ανέβηκα στο κατάστρωμα, αλλά λίγο έλλειψε να με πάρουν τα κίματα. Κάτω δεν είχε μέρος να καθήσουμε! ήμουν στριμωγμένος στη σκάλα. Μας τρώμαζε η σκέψη ατυχημάτου. Φανταζόμαστε ναβάγιο, τορπίλα κι ανατριχιάσαμε. Την άλλη μέρα η θάλασσα άρχισε να καλμάρει κατά τω απόγεμα, και τη νύχτα μπήκαμε στον Πειραια. Πλεβρίσαμε τις κρωνες ώρες. Οι σκοποί μας κατέβασαν, μας έβγαλαν από την περιοχη του λιμανιου και μας αμόλησαν, όπως αμολών τα πουλια. Είμασταν ελέφθεροι!

Τι ήταν αφτη η χασα που δοκιμάζαμε; Ο κόσμος μας ρωτούσε από που ερχόμασταν, πως περάσαμε στην αιχμαλωσία κ.ά. Φέβγουμε για την Αθήνα, κατεφθειαν στον Ερυθρο Σταυρο. Μας δώσανε από 500 δραχμες. Άλλοι μας δώσανε ιδιαίτερα... Η μόνη-μας επιθυμία: να φύγουμε για τα σκίτια-μας. Συνδέθηκα μ' έναν πατριώτη κι αποφασίσαμε να μοιραστούμε την τύχη. Ένας γνωστός-μας, πατριώτης, μας έγγραφει στην κατάσταση συσσιτίων Αγίου Δημητρίου. Η μάβρη αγορα ανέβαινε σε αφάνταστα ύψη. Κάθε μεσημέρι παίρναμε συσσίτιο, αλλά δίχως ψωμι. Προσκαθούσαμε να βρούμε τρόπο να φύγουμε για τη Θεσσαλονίκη. Η Αθήνα ήταν ανυπόφορη. Διανυχτερέβαμε, όπου τύχαινε, κοιμούμασταν ξαπλωμένοι σε τσιμέντα, κάνω σε σκάλες.

Το φρουραρχείο αγωνιζότανε να μας αποστείλει, περίμενε την άδεια των Γερμανών. Εγω με το φίλο-μου πήγαμε στη Feldkommandantur, βρήκαμε ένα Γερμανο υπαξιωματικό

και μας υποσχέθηκε ότι θα μας πάρει υπ' εφθύνη-του. Τηλεφώνησε αμέσως στο Υπουργείο Συγκοινωνιών για τα καθέκαστα.

Το Υπουργείο τηλεφωνεί στο φρουραρχείο και η κατάσταση ετοιμάστηκε. Το έκτο τμήμα μας έδωσε ψωμί (απο οχτώ μερίδες), πάμε στο σταθμό. Αλλά εκεί κάμανε μαύρη αγορά τα εισητήριά-μας σε συνενόηση με το Υπουργείο και με το διερμηνέα, που είχε μιλήσει κατάλληλα στους Γερμανούς. Απογοήτευση.

Στραφήκαμε στους Ιταλούς. Βγάλαμε τις απαιτούμενες άδειες, ενώ το φρουραρχείο ενεργούσε κι αφτο. Ο Ερυθρός Σταυρός μας έδωσε απο ένα ζεβγάρι κάλτσες και μια φανέλα. Στην Αθήνα είχαμε καταντήσει αλήτες. Όλη μέρα τρέχαμε δεξιά κι αριστερά. Μια μέρα πηγαίνοντας στο φρουραρχείο, πέφτω στο δρόμο, από εξάντληση. Μας οδήγησανε στο Σταθμό Πρώτων Βοηθειών, εκεί που μαζέβανε τους πεινασμένους. Μας καλοδεχτήκανε, βγάλαμε τα ρούχα-μας, λουστήκαμε, μας δώσανε κρεβάτια. Μεσημέρι-βράδυ ένα πιάτο φαγητό. Το πρωί τίποτε. Το μεσημέρι 50 δράμια ψωμί. Νοσοκομείο μεγάλο· εκεί ησυχάσαμε. Στο διάστημα της μέρας βγαίναμε... παίρναμε κι άλλο συσσίτιο!

Μετα τρεις μέρες μας ειδοποιούν απο το φρουραρχείο, να είμαστε έτοιμοι για την άλλη μέρα. Μας δώσανε απο 160 δράμια ψωμί, σ' όλους-μας. Ήμασταν εβδομήντα. Την τελευταία στιγμή ήρθε διαταγή ότι θα φέβγαμε χαράματα της επόμενης μέρας. Οι αναβολές μας είχαν πεθάνει. Ωστόσο την άλλη μέρα το καίκι μας περίμενε. Μας θεωρούν τις άδειες και το μεσημέρι σωπάραμε. Το καίκι μετάφερνε όσπρια. Η θάλασσα μπουνάτσα. Στο Λαύριο κάνουμε σκάλα. Μείναμε μια μέρα. Εκεί μας έπιανε η πείνα. Ανοίγουμε ένα σακί όσπρια του Ερυθρού Σταυρού Βόλου και βγήκαμε όξω, με σκοπο να τα πουλήσουμε ή να τα βράσουμε. Το καίκι μικρο, ο καιρος φουσκωμένος. Φύγαμε την άλλη μέρα και νύχτα φτάσαμε στη Χαλκίδα. Βροχη, κακο. Την άλλη μέρα φέβγουμε για το Βόλο, αλλά βραδιαστήκαμε έξω απο ένα χωριουδάκι με πέντ' έξι σπίτια, Αη-Γιώργης. Κοιμηθήκαμε μέσα στο καίκι, ζαρωμένοι πάνω στα σακία. Στο Τρικέρι τρικυμία. Φοβηθήκαμε. Ο καπετάνιος μας καθυσύχαζε, ώσπου αράξαμε στον Πτελεο, χωριο αρκετα μεγάλο. Ζητήσαμε απο τον καπετάνιο να μας δώσει πατάτες. Για να μην κλέψουμε, αναγκάστηκε να μας ετοιμάσει καζάνι και να μας δώσει ο ίδιος. Πολλοι απο μας βγήκανε όξω, στα σπίτια και μαζέβανε ψωμί κι ελιες.

Την άλλη μέρα φτάσαμε στο Βόλο. Χιόνιζε. Οι Ιταλοί μας καλοδεχτήκανε, μας πήγανε στο καφινείο, μας τράταραν τσάι, μας θεώρησαν τ' απολυτήρια και μας στέγασαν σ' ένα σχολείο. Μας μοίρασαν απο μια οκτα μήλα. Την άλλη μέρα η Επιτροπή Προσφύγων μας δίνει απο 400 δραχμές και τριάντα τσιγάρα. Κατα το μεσημέρι μας οδηγούν στο σιδηροδρομικό σταθ-

μο. Πριν ξεκινήσει το τραίνο, εκεί που καθόμασταν στα βαγόνια, η Δημαρχία μας μοιράζει κι αφτη απο 300 δραχμές. Στη Λάρισα η υποδοχη ήταν άθλια. Μας παραλαβώνει ένας χωροφύλακας και μας στεγάζει σ' ένα αχούρι, όπου δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε. Μας μοίρασαν απο ένα κομμάτι ψωμί και διανυχτεράψαμε έξω, στα χιόνια, όρθιοι. Την άλλη μέρα, βράδυ οι Ιταλοί μας ανεβάζουν στο τραίνο. Ταξιδέψαμε όλη τη νύχτα και το πρωί φτάνουμε στη Θεσσαλονίκη. Η χαρα-μας δε λέγεται.

Χαιρετιστήκαμε, σκορπίσαμε. Κάποιοι γνωστοί, μας συμβούλεψαν τι να κάνουμε. Οι Δοξίανοι δε μου φανέρωναν το θάνατο του αδελφου-μου στη σφαγή. Όταν κάποιος μου το φανέρωσε, πήγα να τρελαθω. Εκείνη τη μέρα ήμουν άρρωστος. Έμαθα πως εδω βρισκόταν ο θεϊός-μου. Πήγα σ' αφτον μου 'δωκε χρήματα απο την Πρόνοια, ώσπου να βρω δουλια. Πεινούσα. Και μια μέρα με κάλεσε και με στέλνει στην Υπηρεσία Διανομής άρτου Προσφύγων, όπου και βρίσκουμαι ως σήμερα.

Μεσεβρινος

Αναμνήσεις από το Μακρονήσι Του Καθηγητή Δημήτρη Ηλ. Ροντογιάννη

Άνοιξη 1987. Πολλές φορές με παρώτρυναν διάφοροι φίλοι, συναγωνιστές και συνεξόριστοι.

— Πάμε Δημήτρη στο Μακρονήσι; Πάει καίκι ταχτικά και το επισκέφτονται πολλοί, όσοι προπαντός είχαν πάει εκεί εξορία.

Θα δούμε, έλεγα, μα δεν τ' αποφάσιζα.

Είχα κάμει κι εγώ πάνω από τρία χρόνια εξόριστος στο Μακρονήσι μετά τη Βάρκιζα.

Ήταν τα χρόνια της ντροπής που η αρετή έκρυψε το πρόσωπό της και η λευτεριά έκλαψε με μαύρο δάκρυ για τούτον τον τόπο.

Μου ήταν δύσκολο να εξηγήσω και να δικαιολογήσω τη σφοδρή αυτή επιθυμία τους. Κάθε φορά που μου έκαναν την πρόταση με προβλημάτιζαν. Έπεφτα σε Ολιβερές σκέψεις και οι πικραμένες θύμησες, μαστίγωναν τις νύχτες την ψυχή μου επίμονα και σαδιστικά. Όχι πως ξεχνιέται εκείνος ο κρανίου τόπος. Τα σαράντα χρόνια που πέρασαν είναι τόσο λίγα για να ξεθωριάσει στη μνήμη μας εκείνο το απύθμενο μίσος που οδηγούσε τους πορωμένους τραμπούκους στις καννιβαλικές πράξεις τους ενάντια στον ανθρό του ελληνικού λαού, με την κατηγορία ότι είχαν πολεμήσει τους καταχτητές της πατρίδας.

Ανυρωτιέμαι πού κρύβονταν αποθηκευμένη

εκείνη η ωκεάνια κακία και η ανεικώτη συνειδησιακή τους λέπρα.

Πού φώλιαζε στ' αλήθεια τόσος βούρκος ψυχικός που τους έκανε να αισθάνονται αγαλλίαση, την ώρα που σφάδαζαν απ' τα βασανιστήρια οι εξόριστοι.

Αξέχαστα εκείνα τα χρόνια για όσους μάλιστα φύγαμε από κει «αμετανόητοι».

Δίσταζα λοιπόν να επισκευτώ το Μακρονήσι. Αν και η σκέψη το επισκέφτεται συχνά και πάντα κάνει τα μάτια μας να βουρκώνουν. Κλαίμε, γιατί, τότε ούτε μπορούσαμε ούτε προφταίναμε να κλάψουμε τους συντρόφους μας. Ποιόν να πρωτοκλάψεις; Τους παραμορφωμένους από τα βασανιστήρια; Τους τρελοίς. Τους νεκρούς με τα πετραωμένα χαμόγελα και τα γυαλένια μάτια όταν κοκκάλωναν τα μάτια τους ανοιχτά:

Τους φυλάξαμε νύχτες τους νεκρούς μας, αλλά κατόπιν επιτρέψαμε στη Διοίκηση να τους πάρει, γιατί τα τελεσίγραφα με τον τηλεβόα ήταν επανειλημμένα και απειλητικά. Για να μη τους δώσουμε την πρώτη μέρα, οι οχτώ νεκροί γίνανε δεκατρείς. Μόνο οχτώ κατορθώσαμε να πάρουμε την πρώτη μέρα, ενώ ήταν κι άλλοι πολλοί και στη θάλασσα και στα μαγειρεία και στη μικρή χαράδρα. Κατ' αρχήν σωστά κάναμε και τους πήραμε. Τους πλύναμε τα πρόσωπα, τους στολίζαμε, με ό,τι πιο καλό διέθετε ο καθένας, τους κλάψαμε τους τραγουδήσαμε, υψώσαμε μαύρα πανιά πάνω απ' τις σκηνές που τους είχαμε, βάλαμε τιμητική φρουρά απ' τους πιο παλιούς αγωνιστές. Μα έπρεπε όταν μας τους ζήτησε επίμονα η Διοίκηση να τους δίνουμε, όχι γιατί αυτό ήταν το σωστό, αλλά γιατί ήταν το αναγκαίο κακό. Υπάρχουν ορισμένες στιγμές που το συναίσθημα πρέπει να μεριάζει λίγο, όταν οι ειδικές αυτές περιπτώσεις δεν αφήνουν δυνατότητα επιλογής και που στην προκειμένη περίπτωση κάθε άλλη λύση θα ήταν πολύ χειρότερη, γιατί θα μούσκευε με πολύ περισσότερο αίμα και δάκρυ.

Όμως είχαμε πεισματώσει απ' την πρώτη μέρα που δεν μας επέτρεψαν να ειδοποιήσουμε τους γονείς των νεκρών να τους παραλάβουν, ή τουλάχιστον να τους κλάψουν και να τους ασπαστούν. Την άλλη μέρα που είδαμε ότι ήταν αποφασισμένοι, τους δεκατρείς νεκρούς να τους φτάσουν εκατόν τρεις ή διακόσιους τρεις, σκεφτήκαμε πιο ψυχραιμα. Το αίτημά μας αυτό, δε θα ικανοποιούνταν, όσο έντονο αγώνα κι αν κάναμε κι όποιας μορφής.

Η απεργία πείνας δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα.

Οι Άγγλοι (αυτοί ήταν τότε προστάτες και πάτρωνες του κατεστημένου) είχαν δώσει εντολή στα πiónια τους, να κάμψουν το φρόνημά μας, ανεξάρτητα από αριθμό νεκρών. Του ταξίαρχου του Μπαϊραχτάρη καρφί δεν του καιγότανε, έστω κι αν έφταναν οι νεκροί πεντακό-

σοι τρεις. Γι' αυτό και την πρώτη μέρα που άρχισε το φονικό 29 Φεβάρη 1948 (δύσεχτος χρόνος) εκτός από τα κυκλικά πυρά που δεχόμαστε από μέρους της Διοίκησης με ατομικά όπλα, αυτόματα και οκλοπολυβόλα, βαλόμαστε σχεδόν όλη μέρα με ριπές βαριών πολυβόλων από 'να βακοράκι .. που κηγαινοέρχονταν κατά μήκος της ακτής κοντά στα βράχια, μέσα στο σκοίο ήταν ο παρακάτω ταξίαρχος, και που μας καλούσε με μεγάφωνα να υκοκίψουμε. «Σας μιλάει ο ταξίαρχος Μπαϊραχτάρης θα υποκινητετε, θα κάμετε δηλώσεις μετανοίας, θα αποκηρύξετε τη βρωμερή ιδεολογία σας, αλλιώς, δε θα μείνει ούτε ένας ζωντανός». Βέβαια εμείς ακούγαμε βερεσέ και τις απειλές και τις ριπές.

Το σκηνικό της μάχης είχε ως εξής: Από το μέρος της στεριάς, οι δυνάμεις της φρουράς, είχαν σχηματίσει ένα πέταλο, που μας έβαζαν με αυτόματα και ατομικά όπλα. Το άνοιγμα του πετάλου ήταν προς τη θάλασσα. Αυτό, το έκλειναν οι ριπές των πολυβόλων της ακτεωρού κι εμείς κλεισμένοι από παντού δίναμε τη μάχη άοπλοι, νηστικοί, διψασμένοι, καταματωμένοι. Παρ' όλα αυτά, δε σηκώσαμε τα χέρια, δεν παραδοθήκαμε, δεν υκοκίψαμε. Βέβαια η αγωνία και η πίκρα μας, είχαν κορυφωθεί. Όχι γιατί σε λίγο, ή την άλλη μέρα μπορεί να είμαστε κι εμείς νεκροί, αυτό ήταν το μόνο που δε μας απασχολούσε, αλλά γιατί δεν έπρεπε να θαστεί η Αντίσταση, και να σβήσει η ιστορία της.

Αυτό ακριβώς ήθελαν. Να σβήσει για να μην εμπνέει τις νεώτερες γενιές. Τον αντικειμενικό τους σκοπό λοιπόν, δεν τον πέτυχαν παρά τις εκατοντάδες νεκρούς. Επομένως σ' αυτή τη μάχη νικήθηκαν οι φονιάδες και νικήσαμ' εμείς.

Σε πάρα πολλές μάχες, τραγικά άνισες, είχαν νικηθεί Ένα συνηθισμένο «πέδιο» μάχης ήταν η χαράδρα, (τόπος βασανισμών), Βέβαια τόπος βασανισμών στο Μακρονήσι, ήταν κάθε σπιθαμή γης, αλλά εκεί ήταν ένα από τα μέρη που γίνονταν το οργανωμένο ξύλο. Η χαράδρα ήταν κοντά στη θάλασσα κι όπως βογγούσε το κύμα, σκέπαζε τα βογγητά των βασανιζόμενων.

Όσοι πήγαμε εκεί, μπορώ να πω ότι τους συχαινόμαστε τους βασανιστές, αλλά στ' αλήθεια τους λυκόμαστε για την κατάντια τους. Πού μπορεί να φτάσει αλήθεια ο άνθρωπος, και πόσο μπορεί να χαμηλώσει. Πόσο εύκολα μπορεί να γίνει ένα βρωμερό σκουλήκι που σέρνεται μέσα στη λάσπη. Το χαρακτηριστικό ήταν η κόρωση και η κτηνωδία τους. Συγκεκριμένα, κάναμε την εξής σκέψη τότε. Έκαιναν οι βασανιστές μια προφορική εντολή να βασανίσουν τον ή τους τάδε. (Βασάνιζαν βέβαια και ανοργάνωτα, δηλαδή, χωρίς καμία εντολή, όταν τους έκανε κέφι). Η εντολή δεν τους ώριζε κόση ώρα έπρεπε να δέρνουν τον κρατούμενο, ή με τι είδους βασανιστήρια. Αυ-

τά όλα τα άφηναν στη διάθεσή τους. Έτσι, από τον ίδιο το δῆμιο, εξαρτιόταν τα μέσα, η διάρκειά και η ένταση του βασανισμού. Γιατί λοιπόν χτυπούσαν με τόση λύσσα; Γιατί παραμόρφωναν τα παλικάρια; Φέρονταν σα να τους είχες κάνει το μεγαλύτερο κακό στο πιο αγαπημένο τους πρόσωπο. Ακόμα ηδονίζονταν, όταν σφάδαζε ο βασανιζόμενος. Τότε έπλευν σε πελάγη ευτυχίας, μπροστά στα πρισμένα πόδια ή στα ματωμένα πρόσωπα; Όταν μετά το ξύλο έβλεπαν κανα ανάπηρο έστω και προσωρινά, γελούσαν τρανταχτά από ικανοποίηση και στη συνέχεια ειρωνεύονταν με ακατανόμαστες φράσεις κι αισχρολόγα.

Στην προσπάθειά τους να φέρουν κάποιο αποτέλεσμα, δημιούργησαν το λόχο διανοουμένων. Σκέφτηκαν ότι οι διανοούμενοι δεν αφήνουν τους άλλους να υποκύψουν, γι' αυτό όλους τους φοιτητές μας ξεχώρισαν και μας επέβαλαν πειθαρχική διαβίωση. Δηλαδή απαγορεύονταν το βάδην, έπρεπε, ή να στεκόμαστε κάπου ακίνητοι, ή να τρέχουμε. Απαγορεύονταν οι χτένες, τα μολύβια, χαρτί για γράψιμο, κορδόνια στις αρβύλες και ζώνη. Μας έδιναν κάθε πρωί ένα μικρό κύπελο νερό για όλες τις ανάγκες της ημέρας. Οι σκηνές μας ήταν σχεδόν στο κέντρο του στρατοπέδου για να βλέπουν οι άλλοι τη βία, την τρομοκρατία, τις αγριότητες, ν' ακούν τη νύχτα τις φωνές τους, τις δικές μας φωνές. Οι βλαστήμιες, τα αισχρολόγά τους, έσμιγαν με το «ωχ μάνα μου με σκοτώνουν». Ήταν βέβαιοι ότι έτσι θα λυγίσουν οι άλλοι. Αν λυγίζαν οι άλλοι θ' αποδεικνύονταν ότι εμείς δεν τους αφήναμε να «μπουν στο εθνικό χαράκωμα» όπως έλεγαν. Γι' αυτό τη νύχτα, πάνω στον ύπνο, έκαναν πιο συχνές επιθέσεις σε μας. Γκρέμιζαν τις σκηνές, μας ποδοπατούσαν, όταν έβρεχε μας έβγαζαν με άγριες φωνές και ξύλο και μας ανάγκαζαν να στεκόμαστε σε στάση προσοχής με μέτωπο στο μέρος που έρχονταν η βροχή. Όταν σταματούσε μας υποχρέωναν να μπορούμε μέσα. Τρέμαμε σύγκορμοι.

Τι να πρωτοθυμηθείς; Να ζήσεις εθνικοφροσύνη με τα έργα σου! Όλ' αυτά βέβαια, αποδείχτηκαν άδικος κόπος, γιατί εμείς δεν υποκύψαμε ούτε ένας. Οι άλλοι έπαιρναν θάρρος από τη στάση μας, πεισμάτων και γίνονταν πιο σκληροί από πριν. Έτσι διέλυσαν το λόχο διανοουμένων, μια κι έφερνε τ' αντίθετα αποτελέσματα.

Τις περισσότερες φορές έκαναν πράγματα ολότελα τρελά. Ο ψυχικός, πνευματικός και ηθικός χώρος τους, είχε αλωθεί μέχρι το τελευταίο κύτταρο. Είδα ένα νεαρό που πίεζε φορτικά τον πατέρα του να κάνει δήλωση. «*Η θα υπογράψεις μωρέ, κάθαρμα, ή αλλιμόνο σου*» τού 'λεγε. Το παιδί ήταν κληρωτός και ο πατέρας πολιτικός εξόριστος. Ίσως να είπαν στο παιδί «πάση θυσία να φέρεις δήλωση του πατέρα σου». Πού να φανταστεί κανείς τί μεσολάβησε.

Στο μεταξύ, το επιτελείο του Μακρονησιού δεν εγκατέλειπε τον αντικειμενικό σκοπό του να μας λυγίσει... Και εφεύρισκε όλο καινούριες μέθοδες. Μια απ' αυτές ήταν και η εξής: Καλούσαν στη σκηνή του υπαδιοικητή Σαλονίτη, όσους είχαν ανανήψει και είχαν μικρή ή μεγάλη σχέση με ναρκωτικά. Τους έφτιαναν τσιγαριλίκια και αφού τράβαγαν λίγο τους έδιναν τα στυλιάρια από τα σκαπανικά εργαλεία και τους έλεγαν «*σπάστε τους τα κόκκαλα και κατόπι να ρθείτε να πάρετε την κανονική δόση*». Αρχηγός της ομάδας αυτής, των ναρκομαμών βασανιστών ήταν ο Παναγιώτης ο Κου.... Ο καθένας καταλαβαίνει τί κακό γίνονταν όταν έπεφταν αυτοί κατά πάνω μας. Χτυπούσαν με υπερβάλλοντα ζήλο, στο κεφάλι, στο θώρακα και με περισσή δύναμη. Άλλη μια φορά να ζήσεις εθνικοφροσύνη(!).

Η πνευματική ηγεσία, πανεπιστημιακοί και άλλοι παράγοντες που μας επισκέφτηκαν, έγραψαν μετά στις εφημερίδες ότι είμαστε προνομιοῦχοι, ότι ζούμε στον παράδεισο και άλλες πουλημένες κουβέντες. Δεν ξέρω αν άλλη φορά στην πολιτική ιστορία της Ελλάδας υπήρξε τέτοια γενική καθολική σήψη.

Να γιατί απόφευγα να πάω στο Μακρονήσι τουριστική βόλτα. Έρχονταν όλες αυτές οι θύμησες, οι μαύρες και άραχνες και περνούσαν από μπροστά μου σαν ασχημόγριες κακούργες, άναμαλλιασμένες και ξεδοντιάρες...

(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Κυκλοφόρησε:

Το 55ο βιβλίο του Λάμπρου Μάλαμα ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ «ΦΙΞ» 1948

Είναι ένα συνταραχτικό αποκαλυπτικό και διδαχτικό πρωτότυπο έργο, με πολλές μορφές και μνήμες, ντοκουμέντα και μαρτυρίες, με μηνύματα εθνικής συμφιλίωσης και ομόνοιας, αδερφοσύνης και ειρήνης.

Ένα έργο με αφηγήματα και αξιολογήσεις μεγαλόψυχους ήρωες και μάρτυρες, ανώνυμους κι απλούς αγωνιστές και ηρωίδες σαν την **Ευτυχία Πρίντζου**, τη **Σοφία Φαρίδη** και πολλούς άλλους... που θυσιάστηκαν στο βωμό μιας πίστης, μιας ιδέας γι' ανώτερα ιδανικά. Χαρακτήρες που σημάδεψαν την τραγωδιακή εκείνη εποχή.

Θα το βρείτε στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και στη δ/ση του Συγγραφέα Ανεξαρτησίας 188, Γιάννινα τηλ. 0651.22030.

Ο παραλογισμός και η «θεολογία» των άδικων πολέμων

Του Σταύρου Σταυριανάκη

Τα υιοκρινικά και ακατηλά συνθήματα ενός ηγέτη, όσο κι αν είναι ολέθρια για ένα λαό, εντούτοις παρασύρεται και το πιστεύει. Κι ας είναι επιζήμια γι' αυτόν. Πολλές φορές όμως κρατάνε όσο βρίσκεται ο ηγέτης στην εξουσία. Όταν όμως σ' ένα λαό, οι κλίσεις εγκυφάλων δεν πιάνουν τόπο, τότε κειθαναγκάζεται με τη βία και δέχεται τον άδικο πόλεμο, με διάφορα δημαγωγικά ή αυστηρά νομοτυπικά προσχήματα. Αυτοί που υποδοιλώνουν ένα λαό, θέλουν πάση θυσία ο λαός αυτός, να συμπεριφέρεται όπως εκείνοι θέλουν, για να κρατούν στα σίγουρα την εξουσία τους. Τον αφιονίζουν ανάλογα και τον κάνουν να τρώει κουτόχορτο. Βέβαια, δεν τους νιάζει και σε τι είδους χόρτα θα βοσκάει, αρκεί να μη τους δημιουργεί προβλήματα. Το κομμικτραγικό της παγκόσμιας κατάστασης, είναι και οι θεολογικές επικλήσεις. Δεν τους ενδιαφέρει η Αλήθεια, η επιστήμη, ο αλληλοσεβασμός και η γενική αξιοπρέπεια. Όταν οι λαοί είναι αμαθείς ή ημιμαθείς, αλληλοτρώνονται εύκολα, για χάρη των αφεντάδων. Αλλά τι έχουν οι λαοί να χωρίσουν μεταξύ τους; Γιατί χτυπιούνται σε άδικους πολέμους; Ποιος ξεσηκώνεται ενάντια στον άλλον αδερφό λαό, στα καλά καθούμενα, αν δεν τον παρακινήσουν εκείνοι που τον κυβερνούν και το σίστημά τους; Παραδείγματα έχουμε πολλά και παλιά και πρόσφατα, από λαούς που τώρα είναι φίλοι, ενώ πριν ήταν οι χειρότεροι εχθροί. Δε φταίνε λοιπόν ποτέ οι λαοί, για το άναμα των άδικων πολέμων. Φταίνε τα συμφέροντα, οι υπερωσίες, οι αρχομανίες και οι σκοπιμότητες των ηγετών και των φατριών τους.

Υπάρχει μεταξύ άλλων, ένα κοινό «πιστεύω» σε όλους τους λαούς που οι ηγέτες, το σίστημα, το κατεστημένο κ.λπ., το χρησιμοποιούν πάγια κάθε φορά που τους βολεύει, ξετινάζοντας έτσι ό,τι ιερό και όσιο έχει, ή τον έχουν κάνει να έχει το λαό τους. Είναι οι θρησκείες.

Ας ανατρέξουμε στο παρελθόν, στο 1940

Οι Ιταλοί μας είχαν κηρύξει τον πόλεμο άνανδρα, πισώπλατα και άδικο όπως έλεγαν και ήταν.

Είπα Ιταλοί Ποιοί Ιταλοί; Ο Μουσολίνι που η κλίκα του με τα «πιστεύω» που τους είχε πλάσσει και αναγκάσει να παραδεχτούν. Ήταν και αρκετοί που δεν τα παραδέχονταν, αλλά δεν τολμούσαν να εκδηλωθούν.

Αυτό γινόταν και θα γίνεται πάντοτε με κάθε Μουσολίνι.

Παιδί τότε στα 13 μου χρόνια, είχαν βγάλει κάλους τα γόνατά μου, που μας πήγαιναν στις εκκλήσεις να κάνουμε όλοι μαζί παρακλήσεις για τους δικούς μας «Για μεσιτείσεις» λέγαμε στην Παναγία, ενώ ο Παύλος έγραψε πως «ουδείς μεσίτης μεταξύ Θεού και ανθρώπων αλλά μόνο ο Χριστός». Φιλιά γράμματα

Όπως και αν έχει, με όποια λόγια και όποιους μεσιτες, εμείς παρακαλούσαμε το Θεό να γλιτώσει τους δικούς μας από το σκοτασμό και να νικήσουν.

Παρακαλώντας όμως έτσι κοιτοκόνηρα, στην πραγματικότητα τι του λέγαμε; Να γλιτώσουν και να νικήσουν οι δικοί μας, σκοτώνοντας και πατώντας στα πτώματα των άλλων χριστιανών που λέγονταν Ιταλοί.

Δίκιο είχαμε και έτσι πρέ-

πει να κάνουμε κάθε φορά που μας επιτίθενται. Ποτέ τα χέρια ψηλά.

Άλλο όμως ΔΙΚΙΟ και άλλο Θεός. Άλλο αδάμαστη και συνειδητή καλικάριά για αντιμετώπιση κάθε κινδύνου που απειλεί την επιβίωση και την ύπαρξή μας ως λαού και έθνους, και άλλο παρακάλια στο Θεό να τους σκοτώσουμε ωραία και καλά. Τότε γινόμαστε μικροί και τραγελαφικοί και ρυπαίνουμε εκείνο — που είναι πέρα από τα όρια και για όποιους λόγους — το μεγάλο, το ασύλληπτο με το νου μας, που ο Αϊνστάϊν είχε «το δικό μου μυαλό δεν μπορεί να διανοηθεί πως ένα άλλο μυαλό έφτιαξε το σίμπαν».

Έτσι αποδεικνύεται άλλη μια φορά, πως όταν τούτον το Θεό τον φέρνουμε στα μέτρα μας — ο Όλυμπος δεν είναι μακριά — τον μικραίνουμε, τον εξουθενώνουμε και γινόμαστε ανθρωπάκια, άζια της σκέψης και των έργων μας.

Γιατί με τέτοια καμώματα η συνέχεια γίνεται ανισόρροπη, απίθανη και άκρον άωτον υκοκρινσία, και κωνηριά;

Γιατί τον ίδιο καιρό οι Ιταλοί τι έκαναν; Ασφαλώς το ίδιο

Δεν ξέρω, βέβαια, εκείνος ο ανεκδιήγητος Ντούτσε, τι σοφίζόταν. Ξέρω όμως σίγουρα, πως η κάθε μάνα Ιταλού, ο κάθε δικός για τον δικό του, ο κάθε Ιταλός ως Ιταλός, θα παρακαλούσε τον Θεό, τον ίδιο Θεό — πέρα από τις μικροδιαφορές των δογμάτων — στις ίδιες εκκλησιές με τους ίδιους παπάδες, τους ίδιους αγίους, να γλιτώσει ο δικός του και γενικά οι δικοί τους και να νικήσουν εκείνους τους λίγους και με λίγα υλικά μέσα Έλληνες, που για τούτα τα «μέσα» είχε φροντίσει κάποιος άλλος δικός μας; «Μουσολίνι» που άκουγε στ' όνομα Μεταξάς.

Για να γλιτώσει όμως και να νικήσει ο Ιταλός τον Έλληνα, έπρεπε να πολεμήσει και να τον σκοτώσει.

Τώρα ποιούς χριστιανούς έ-

πρεπε να βοηθήσει ο Θεός να νικήσουν σκοτώνοντας και ποιούς να νικηθούν σκοτωνόμενοι;

Εμάς, γιατί είχαμε δίκιο... ή τους Ιταλούς που πίστευαν στον αγώνα τους, ή στο «δίκιο» του Μουσολίνι;

Έτσι σκοτώσαν οι δικοί μας και σκοτώθηκαν - το ίδιο και οι Ιταλοί και στο τέλος όπως γίνεται πάντοτε που όταν μαλώνουν δύο ο ένας νικάει, νικήσαμε (εδώ δε χωρούσαν νομικά τερτίπια για περιορισμούς αυτοάμυνας και με ό,τι έχει ο καθένας και όπως μπορεί σκοτώνει). Βγήκε λάθος ο Ναπολέοντας που είπε ότι «ο Θεός είναι με αυτόν που έχει τα περισσότερα όπλα».

Πέρα όμως από αυτά, στην όποια επίθεση, η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ενός λαού, είναι όλο το μεγαλείο του. Είναι το ίδιο μεγαλείο οι ίδιες ρίζες που έχει η ΕΠΙΑΝΑΣΤΑΣΗ του δούλου στον κάθε αφέντη.

Βέβαια τον Θεό, δεν πιστεύω πως τον έφεραν σε δύσκολη θέση ούτε τον ξεγέλασαν οι παρακλήσεις οι δικές μας ή των Ιταλών. Μεταξύ πιστών και μάλιστα ομοθησκών, τι προτιμήσεις νά 'χεις; Γιατί αν ήθελε προτιμήσεις, δεν θα είχε ρίξει τούτο το κακό στους ανθρώπους. Αλλά γιατί οι πολλοί να υπακούνε στους λίγους και οι λίγοι να διαφεντεύουν κατά το κέφι τους, τις τύχες των πολλών;

Οι αφέντες όμως όλων των εποχών είναι οι ίδιοι και το μυαλό των παρακατιανών, ακόμα δε στάθηκε πιο δυνατό και ξύπνιο από τα τερτίπια των αφεντάδων.

Βλέποντας λοιπόν έτσι οι πολεμοκάπηλοι ηγέτες, μόνο για χάρη των συμφερόντων τους και του κατεστημένου τους, ξεσηκώνουν το δικό τους λαό ενάντια σε άλλον, με κηρίγματα, συνθήματα, κινδύνους και με τα ίσως, τα μήπως κ.λπ., και κάνουν άδικο πόλεμο. Μα στο τέλος, εκείνο που μένει, είναι οι τάφοι και οι καταστροφές και

για τους δυό αντίπαλους λαούς.

Ξέρετε ποτέ κανένα λαό, να πέρασε καλύτερα από νίκες, ή κατακτήσεις άλλου, ή άλλων λαών;

Από τον Αλέξανδρο μέχρι τους Ρωμαίους, από τους Οθωμανούς μέχρι την τσαρική Ρωσία, από το Ναπολέοντα μέχρι την αποικιοκρατία κ.λπ., κανένας λαός δεν πρόκοψε, ή είδε καλύτερες μέρες γιατί νίκησε και υποδούλωσε άλλους λαούς.

Πάντοτε, σ' όλες τις περιπτώσεις, μένουν προφητικά -για το λαό τα λόγια του Πausανία που μετά τη μάχη των Πλαταιών, έβαλε το μάγειρα το δικό του και το μάγειρα του Μαρδόνιου (τον είχε πιάσει αιχμάλωτο) να φτιάξουν ο καθένας από ένα σνηθισμένο σι' αφεντικά τους γεύμα και να το παραθέσουν. Έπειτα, πήρε μι' κουταλιά από τον δικό του μέλινα ζωμό και σηκώνοντάς την μπροστά στους Έλληνες στρατηγούς που συμμετείχαν στο συμπόσιο της νίκης, τους είπε: «Δεν ήταν τρελός τούτος ο Πέρσης (εννοούσε τον Μαρδόνιο) που ήρθε ν' αφαιρέσει από μας το μέλινα ζωμό κι έφαγε το κεφάλι του, αφού είχε τα τόσα καλά που βλέπετε;».

Τα καλά βέβαια τα είχε ο Ξέρξης και το κατεστημένο και όχι ο λαός του. Σήμερα μήπως οι λαοί των πλουσίων και ανεπτυγμένων βιομηχανικά χωρών όπως λέγονται περνούν καλύτερα;

Το θέμα όμως δεν είναι εκεί. Το θέμα μας είναι στις παρακλήσεις στο Θεό που είναι φανερά ψεύτικες, αλλά που δε διστάζει να το φτιάσει εκεί, η κάθε άρχουσα τάξη όταν θέλει να υποβάλει, να παραπλανήσει και να ξεσηκώσει το λαό της άδικα ενάντια σε άλλον, αδερφό λαό.

Τι να προσεύχονταν άραγε οι Ιρακινοί και οι Ιρανοί μουσουλμάνοι στον ίδιο Θεό; Να σκοτώσει ο ένας περισσότερους από τον άλλον και να

νικήσει; Ποιοί είναι τώρα οι νικητές και ποιοί οι νικημένοι; Αλλάμονο στα θύματά τους!

Τι διαφορές έχει ο Ιρανόσ του Χομεϊνί, με τον Ιρακινό του Σαντάμ; Και οι δυο το ίδιο φτωχοί φάνηκαν από μυαλό.

Τι να κάνει ο Θεός όταν τους έχουν εκείνο το μαύρο χρυσάφι και θα μπορούσαν σίγουρα να περνάνε ζωή χαρισάμενη, αν τους το μοίραζαν δίκαια, αντί να τους βάζουν αυτοί που τους κυβερνούν να σκοτώνονται;

Τί τους χωρίζει;

Τους αφήνει λοιπόν ο Θεός να σκοτώνονται μέχρι να καταλάβουν ότι δεν μπορούν να τον κοροϊδέψουν οι σκοπιμότητες των ηγετών τους, αλλά προ πάντων μέχρι να πάσουν οι παρακατιανοί να είναι τα ραμολιμένα τους.

Ίσως νικήσει κάποιος από τους δυό ηγέτες κάποτε. Η νίκη όμως δεν θα είναι για κανέναν από τους δυο λαούς, αλλά και οι δυο λαοί θα είναι νικημένοι. Τότε ποιά θα 'ναι η νίκη, και γιατί;

Μια νίκη που θα γραφτεί όπως τόσες άλλες που όταν μαλώνουν δύο, ο ένας νικάει. Αλλά, οι σκοτωμένοι τους και οι καταστροφές που έπαθαν, δεν τους έλυσαν κανένα πρόβλημα.

Εκεί, με αυτές τις τραγικές σκέψεις για το τόσο τιποτένιο των άδικων πολέμων, για τους λαούς, θυμάμαι και πικρογελάω άθελά μου, με την έκθεση ιδεών που είχαν βάλει σ' ένα γυμνάσιο για κάποια ιστορική μεγάλη μάχη.

Ο μαθητής κουμπούρας μέχρι .αηδίας από γνώσεις. Τι να κάνει όμως. Ντρεπόταν να δώσει την κόλλα του διαγωνισμού λευκή, αλλά βλάκας δεν ήταν και γνώριζε τούτο το απλό, πως όταν μαλώνουν δύο ο ένας νικάει. Για λαό και τέτοια, είχε μεσάνυχτα. Για την κόλλα τον ένιαζε.

Αρχίζει λοιπόν να γράφει και γεμίζει τη μισή κόλλα, επαναλαμβάνοντας τη λέξη

Λαιογραφικά σύμμεικτα
Η αντίληψη του ελληνικού
λαού
για τη ζωή και το θάνατο
όπως εκφράζεται στο εθνικό
μας τραγούδι

Του Βασιλή Περσειόη

Η αγάπη του λαού μας για τη ζωή, παρουσιάζεται πολύ δυνατή και εκδηλώνεται μ' έναν κάπως ιδιαίτερο τρόπο. Αυτό, κατά τη γνώμη μας, έχει τούτη την εξήγηση. Αν ο κάθε λαός αγαπά τη ζωή από ένστιχτο, ο ελληνικός λαός έχει κι άλλους λόγους που τον κάνουν να την αγαπά πολύ περισσότερο. Και πρώτα πρώτα είναι βιολογικά γερός και παρουσιάζει νεανικό σφρίγος. Ύστερα, το φυσικό περιβάλλον του τόπου που είναι τόσο όμορφο και τόσο ταιριαστό με τον άνθρωπο, που πολλές φορές αυτό και μόνο φτάνει να καταξιώσει τη ζωή. Τέλος, ιδιαίτερες κοινωνικές συνθήκες δημιούργησαν μια οικογενειακή και κοινωνική ζωή γεμάτη από ανθρώπινη ζεστασιά, που δύσκολα τη βρίσκεις σε άλλους λαούς.

Όμορφη και γλυκειά λοιπόν είναι η ζωή για τον Έλληνα, κάτω από τον καταγάλανο ουρανό, με τις μύριες ομορφιές της φύσης και της ζωής, κι ας έχει τόσες πίκρες και βάσανα. Τη θεμελιακή τούτη αντίληψη για τη ζωή ο ελληνικός

λαός, την εκφράζει με πολλούς τρόπους και ποιητικά με τούτο το αξιωματικό δίστιχο:

Και με τα τόσα βάσανα, πάλι η ζωή
γλυκιά είναι,
κείνος που θάνατο ζητά, πρέπει τρελός
για να είναι.

Με το δίστιχο αυτό μας δίνεται η βασική βιωθεωρία του ελληνικού λαού, απόλυτα σύμφωνη με τους βιολογικούς νόμους.

Η ζωή είναι όμορφη και γλυκιά. Έλα όμως που είναι πρόσκαιρη!

Αν για τον κάθε άνθρωπο η ιδέα της προσωρινότητας είναι το σύννεφο που στέκει πάντα πάνω από τη ζωή και τη χλωμιάζει, για τον ελληνικό λαό, ο ισκιος ετούτος, γινόταν μαύρος και βαρύς, από την τουρκική σκλαβιά.

Κάτω από την κυριαρχία του βάρβαρου Τούρκου κατακτητή, η ζωή του υπόδουλου Έλληνα, δεν ήταν μια προκαθορισμένη πορεία με το φυσιολογικό τέρμα της, αλλά μια έμφοβη αναμονή του θανάτου, ή της συμφοράς, ή τουλάχιστον μιας σοβαρής διατάραξης της ομαλής πορείας της, που μπορούσε να τον έβρει στην κάθε στιγμή. Ο κάθε μήνας λοιπόν, η κάθε βδομάδα, η κάθε μέρα που περνούσε χωρίς να τον έβρει καμιά συμφορά, ήταν σα μια νίκη της ζωής που ξεμάκρυνε το θάνατο. Αυτό και μόνο το γεγονός είχε την αναμφισβήτητη αξιολόγησή του στη

«μαλώσανε». Όταν έφτασε στη μέση άλλαξε παράγραφο και συνέχισε το γράψιμο, επαναλαμβάνοντας τη λέξη «πολεμούσανε» μέχρι και την προτελευταία σειρά της κόλλας. Στην τελευταία σειρά έγραψε: «Στο τέλος νίκησε ο ένας τον άλλον».

Μα ποιός νίκησε:

Των δυο λαών οι σκοτωμένοι, ή εκείνοι που γλίτωσαν των νικητών και νικημένων, και θα πασχίζουν σε όλη τη ζωή τους για να επιζήσουν;

Ποιός είναι ο εχθρός για τους παρακατιανούς;

Ποιός κοροιδεύει με τέτοιου είδους παρακάλια, το Θεό;

Μήπως μωραίνει τον δούλο του ο Θεός που θέλει να απωλέσει, ή μήπως ο Θεός έχει ορίσει να εξαφανίζεται ο «δούλος» που έχει πιστέψει και υπηρετεί τον αφέντη; Τσως το δεύτερο είναι το σωστό. Γιατί ποιός παρακατιανός θυμάται τους σκλάβους; Τους αφέντες λιβανίζουν.

Πάντοτε όμως τούτον το δούλο θα τον πεθαίνει ο κάθε αφέντης, είτε στον πόλεμο είτε στην ειρήνη.

Και οι δούλοι, κρατάνε καλά τούτον το χορό του αφέντη.

Ποιός θυμάται το εκατομμύριο τους δούλους που ψόφη-

σαν για να χτίσουν την Πυραμίδα; Όλοι τον Χέοπα θαυμάζουν.

Ποιός θυμάται τους νεκρούς του Ναπολέοντα; Τον φονιά ονόμασάν «μέγα».

Ποιός προσκυνάει στη μνήμη των δούλων που έχτισαν την Ακρόπολη;

Τον Περικλή μακαρίζουν.

Ποιός θυμάται τα εκατομμύρια των Ιταλών που σκότωσε ή σακάτεψε η σκοπιμότητα του Μουσολίνι; Αλλίμονο στους ξιπασμένους, άδικους και φιλοπόλεμους ηγέτες και σε λαούς που ολοκαυτώνονται σαν όχλοι κοιμισμένοι.

συνείδηση του υπόδουλου.

Έτσι, η φυσική αίσθηση του πρόσκαιρου της ζωής, που υπάρχει στον κάθε άνθρωπο, στον Έλληνα, έγινε πικρή εμπειρία, αστάθειας και ανασφάλειας· και με τον καιρό δημιούργησε μεγάλη εξοικείωση με το θάνατο από τη μια, κι από την άλλη δυνάμωμα της αγάπης για τη ζωή, έντονο ζήσημό της στην κάθε περίπτωση, και βιασύνη για την απόλαυσή της.

Έντονη λαχτάρα λοιπόν για τη ζωή και ταυτόχρονα διαρκής φόβος ότι από στιγμή σε στιγμή μπορεί να τη χάσουμε, είναι το βασικό αντιθετικό σχήμα που ανάμεσά του κινιέται η αντίληψη του Έλληνα για τη ζωή και το θάνατο.

Η αντίληψη αυτή του ελληνικού λαού για τη ζωή και το θάνατο φανερώνεται καλύτερα από κάθε αλλού στα τραγούδια του.

*Για φάτε, πιέτε, βρε παιδιά, χαρείτε να
χαρούμε
τούτο το χρόνο τον καλό, του χρόνου
ποιός το ξέρει,
για ζούμε, για πεθαίνουμε, για σ' άλλον
τόπο πάμε.*

*Χαρείτε να χαρίσωμε
κι ο Θεός το ξέρει αν ζήσωμε.*

Στο τραγούδι αυτό φαίνεται το βαθύ συναίσθημα ανασφάλειας που κατέχει τον Έλληνα.

Πόσο θαυμάσιο θα ήταν στ' αλήθεια να μην πεθαίναμε!.. Καμαρώνουμε τότε τη φύση και προπάντων τα βουνά, που στέκουν ακατάλυτα μπροστά στο χρόνο, και τα ζηλεύουμε.

*Καλότυχά είναι τα βουνά, καλότυχοι
είναι οι κάμποι,
που Χάρο δεν ακαρτερούν, γεράματα δε
ξέρουν,
το καλοκαίρι πράσινα και το χειμώνα
χιόνια,
και καρτερούν την άνοιξη, τ' όμορφο
καλοκαίρι,
να μπουμπουκιάσουν τα κλαριά, ν'
ανοίξουνε τα δέντρα.*

Άλλοτε πάλι, ο ίδιος φόβος του θανάτου, κάνει να προτιμούμε τη ψυχική αναισθησία.

*Να είχα τη χάρη σας βουνά, που χάρο
δε φοβάστε,*

ούδε χαρά χαϊδεύεστε, ούτε λύπη λυπάστε.

Το πνεύμα της προσωρινότητας της ζωής, εκφράζει τούτο το δίστιχο:

*Τούτο τον ψεύτικο ντουριά, ούλοι να τον
χαρούμε,
γιατί θε νά 'ρθει ένας καιρός να τότε
στερηθούμε.*

Το θαυμάσιο τούτο δίστιχο δεν μπορούμε να μην το σχολιάσουμε. Φωτεινό, χαρούμενο και πανόμορφο το πανόραμα της Ζωής παρουσιάζεται μπροστά στον ετοιμοθάνατο, που ζητά να τον βάλουν να καθίσει, κι αν μπορούσε, να τον σηκώσουν ψηλά, για να το ξανοίξει καλύτερα, για τελευταία φορά.

Με δυο λέξεις, γεμάτες με το πιο πλούσιο νόημα, ο λαϊκός ποιητής δίνει όλη τη μεγαλόπρεπη εικόνα της Δημιουργίας: Ο Ήλιος! το φωτεινό σύμβολο της ζωής και της αιωνιότητας. Και ο Κόσμος! Όλες οι ομορφιές και τα θαυμαστά που υπάρχουν στη φύση και όσα δημιούργησε ο Άνθρωπος στη μεγαλειώδη πορεία του για την Πρόοδο.

Το πανώριο τούτο πανόραμα λοιπόν ξανοίγεται μπροστά του, στον ύστατο αυτό σπασμό της ζωής. Πόσο όμορφο, πόσο γνώριμο για τον Έλληνα και πόσο αγαπημένο το όραμα αυτό!.. Τώρα όμως το αντικρίζει για τελευταία φορά! Η θλίψη είναι απέραντη. Μια έντονη εσωτερική κίνηση αναταράσσει τη ψυχή που τρεμοσβήνει. Η κίνηση αυτή εκφράζεται με τα εφτά ρήματα που υπάρχουν στο δίστιχο, και έρχεται σε χτυπητή αντίθεση με τη βαριά ακινησία του κορμιού, που σε λίγο θα το ακινητοποιήσει για πάντα ο θάνατος! Η θλίψη είναι απέραντη... Μεγάλη όμως είναι και η απαντοχή του γερού ανθρώπου μπροστά στο μοιραίο. Κι έτσι, η πιο τραγική αίσθηση της ανθρώπινης ύπαρξης, μας δίνεται με μια θαυμαστή ψυχική γαλήνη και αξιοπρέπεια.

Ο Έλληνας, όπως ξέρει να ζει, ξέρει και να πεθαίνει.

Ο ελληνικός λαός, στη φαντασία του, προσωποποιεί το φυσικό νόμο του θανάτου με το χάρο. Μισεί τον ανελέητο αυτόν «τρυτηή» της ανθρώπινης ζωής. Όταν το φέρει όμως η περίπτωση να τον αντικρύσει, όχι μόνο τον αντιμετωπίζει με αξιοπρέπεια, αλλά ακόμα και του αντιπτεκεται παλικαρίσια, όπως φαίνεται σε σχε-

τικά ακριτικά τραγούδια μας: και από τις λαϊκές εκφράσεις για τον ετοιμοθάνατο:

«Παλείει με το χάρο», «είναι στο χαροκάλοιμα» κ.λπ. Και ο περίφημος κλεφταρματολός γερο-Ζήδρος, όταν ήρθε η ώρα του, υποδέχτηκε το θάνατο με τούτα τα λόγια:

«Σαράντα χρόνους έκαμα αρματολός και
κι άλλους σαράντα νά ζούνα, κάλε θε να
κλέφτης
κεθάνω!».

Στα όρη βγαίνω και θαυρά,
τον κόσμο τον προσχωρινό.

Η λαχτάρα της ζωής, συνδέεται προκάτων με τα νιάτα. Τούτο είναι φυσικό γιατί τα νιάτα είναι κείνα που ξεχειλίζουν από ζωή και ενθουσιασμό, και δεν τα βαραίνουν ακόμα τα βάσανα και που είναι ικανά να νιώσουν τις χαρές της ζωής και πάνω από όλα την ασύγκριτη χαρά της αγάπης.

Όσο λαχταρά τα νιάτα, άλλο τόσο σιχαιίνεται τα γεράματα, και τους απολείπει ο ενθουσιασμός, και δεν μπορούν να συγκλονιστούν από τα κάθη της ζωής, και τον περιορίζουν από τη δημιουργική δράση και τον φέρνουν στο τέλμα της αδράνειας και στο θάνατο. «Λεινόν το γήρας, ου γαρ έρχεται μόνον»... έλεγαν οι Αρχαίοι. Το ίδιο λέει και ο ελληνικός λαός, με πίκρα και με αγανάκτηση:

Δεν ταγιαντώ δυο πράγματα,
φτώχεια και γεροντάματα.

Το αντίκρισμα του θανάτου

Παρ' όλη όμως τη λαχτάρα για τη ζωή, και δεν προφταίνει να τη χορτάσει και παρ' όλη τη φοβέρα του θανάτου και τον ισκιώνει πάντοτε, ο Έλληνας δεν έγινε ούτε μοιρολάτρης ούτε κήρε καμιά καθιασμένη, ή πεσσιμιστική στάση απέναντι στη ζωή. Αντίθετα, η συχνή επαφή με το θάνατο τον εξοικείωσε μαζί του, του δημιούργησε μεγάλη ευαισθησία, μαζί και σκληρότητα, τον έκανε να κατανοήσει όσο κανείς άλλος την αναγκαιότητά του, με τελικό αποτέλεσμα να λυτρωθεί από το άγχος του. Ο ελληνικός λαός λαχταρά τη ζωή και δε χάνει την οποιαδήποτε ευκαιρία να τη χαρεί. Και όταν είναι να τη χάσει όμως, καλώς να έρθει ο θάνατος: είναι έτοιμος να τον αντιμετωπί-

σει με ηρεμία και με αξιοπρέπεια, σαν αληθινό καληκάνι. Έκφραση της γερής αυτής στάσης απέναντι στο θάνατο είναι μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα δίστιχα:

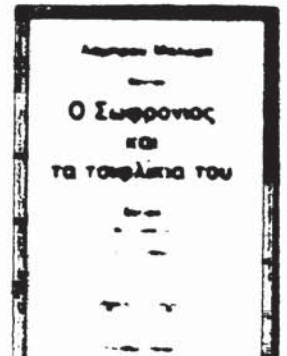
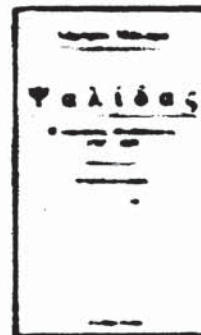
Τα σκλάχνα μου φταρθήκανε, κόπηκ' η
δύναμή μου,
τα μάτια μου σκοτείνισαν, τελείωσ' η
ζωή μου.

Ποδάρια μου ξαπλώσετε, χέρια μου
σταυρωθείτε,
ματάκια μου καλύψετε, στον Άδη για να
μπείτε.

Στα δυο αυτά δίστιχα και ιδίως στο δεύτερο, μας δίνεται όλη η γαλήνια αταραξία του γερού ανθρώπου, που δεν πανικοβάλλεται για να εξευτελιστεί μπροστά στο θάνατο, αλλά τον αντιμετωπίζει ήρεμα, σαν το πιο σκληρό μιν, αλλ' αναπόφευκτο φυσικό γεγονός.

Και τούτο:

Για πιάστε με να σηκωθώ για βάλτε με
να κάτσει
να ιδώ τον Ήλιο που θα βγει, τον
κόσμο που θα χάσω

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

Οι Συγγραφείς και τα Βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, παρουσιάσεις, γνώμες και κρίσεις

Από τον Λάμπρο Μάλαμα

Κάνω κριτική δημιουργώντας και όχι ψάχνοντας να βρω λάθη.

Μιχαήλ Ἄγγελος

Ένας εξορκισμός του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου

για το δόγμα «η τέχνη για την τέχνη»
και η ώριμη θέση του στην υπεράσπιση

της στρατευμένης τέχνης

Κάποτε, πριν από 20 χρόνια περίπου, ο σεβαστός κι αγαπητός φίλος μου Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, που παραθέριζε σχεδόν πάντα κάθε Αύγουστο στο Ύψο της Κέρκυρας, είχε περάσει από τα Γιάννινα και καθώς μ' εκτιμούσε πολύ, με πήρε παρέα και μείναμε λίγες μέρες μαζί. Είχα πολλές ανησυχίες και προβληματισμούς. Με περιέβαλε πάντα μ' ευγένεια κι αγάπη. Δυστυχώς, έφυγαν ένας ένας και χάθηκαν αυτοί οι παλιοί πνευματικοί άνθρωποι, οι σεμνοί και φιλοσοφημένοι, οι γεμάτοι μετριοφροσύνη και ειλικρίνεια· αλλά και πάντοτε πρόθυμοι να σου πούνε τον καλό τους το λόγο. Τότε, ήταν σε πλήρη ωριμότητα. Θυμάμαι πως του έθεσα το ερώτημα για το τι πιστεύει ως αναφορά τη στρατευμένη κοινωνική τέχνη και για το δόγμα «η τέχνη για την τέχνη», που το έφερναν πάντα στο προσκήνιο κάποιοι ψευτοαριστοκράτες, ντιντήδες κι επιδειξίες υποκειμενιστές. Έτσι, λοιπόν, ο έμπειρος δάσκαλος κριτικός και σχολάρχης του Ψυχικού, μου απάντησε με τούτα τα λόγια, που τα βρήκα μια μέρα στο αρχείο μου.

«Πρώτα, όταν ήμουνα νέος φίλε Μάλαμα, θέλησα κι εγώ να πιστέψω σ' αυτή τη δογματική αντίληψη μερικών μοντερνιστών, σουρεαλιστών και λοιπών σνομπιστών του συρμού, με κλειστές, ατομικιστικές και άχρηστες παρουσίες στη λογοτεχνία μας. Είχα παρασυρθεί. Μετάνιωσα. Τώρα μαζί μ' εμένα κι άλλοι τό 'χουμε νιώσει, όχι μόνο το τι είναι κατά βάθος αυτές οι σατραπείες και τι θέλουν να πουν, αλλά πόσο η τέχνη δεν είναι μόνο αυτοσκοπός, μα κοινωνική λειτουργία, που έχει προορισμό να βοηθήσει τον άνθρωπο, να τον χειραγωγήσει, ώστε να ξεπεράσει τα προβλήματά του και να τον ενισχύσει στον αγώνα του για την πρόοδο από κάθε πλευρά... Οι γυάλινοι πύργοι έχουν από καιρό καταρρεύσει. Η απόσταση ανάμεσά στη χαρά της λογοτεχνικής δημιουργίας και στη χαρά της γόνιμης κοινωνικής λειτουργίας, έχει καταλυθεί. Ο ποιητής κατέβηκε στο δρόμο, στην αγορά, μάχεται με τους απλούς ανθρώπους, είναι γεμάτος από τη συνείδηση του χρέους, όχι μονάχα προς τον εαυτό του, αλλά και προς τους ολόγυρά του...»

Αυτά τα λόγια, είναι πάντα επίκαιρα, πολύ τα πίστευε στη μεγαλύτερη περίοδο της ζωής του ο ευσυνειδήτος κι αλησμόνητος φίλος και φίλος του λαού Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, που είχε γίνει και υπουργός πολιτισμού στην Κυβέρνηση της Εθνικής Ενότητας το 1974. Αυτά τα καθαρά και τίμια λόγια, που βγήκαν από το Χτες και ισχύουν στο Σήμερα και στο Λύριο, αντιστοιχούν στην αδιαμφισβήτητη αλήθεια και πραγματικότητα. Είναι αλήθειες κλασικές που ριζοκρατούνται από την αρχαιότητα.

Σήφη Γ. Κόλλια:

- 1) «Πυρίμαχες προσδοκίες»
(Αντιστασιακά ποιήματα 1967 - 1974.
Εκδ. Αθήνα '74 Σελ. 80)
- 2) «Καταιγίδες στους Δρόμους της Ανθρω-
πότητας» (Η μπαλάντα του προδομένου
ανθρώπου) ποίηση. Αθήνα '83, σελ. 64
- 3) «Υπαρξιακός Λόγος - Η συνείδηση του
είναι και του υπάρχουν» (ποίηση). Κό-
ρινθος '85, σελ. '38
- 4) «Ιαλόςιος Κέδρος στον Ουρανό της
Μεγάρωνης».
(ποίηση) Μεγάρωνη '87, σελ. 64.
- 5) «Ηλιόφωτη Αρχαία Γένεα περιληπτή
γη». (Αναζητήσεις στις άφρατες μνή-
μες του είναι μας) ποίηση. Αδελαΐδα
'87, σελ. 48.
- 6) «Ο Νόστος της Αλήθειας ως μαρτυρία
της Υπέρβασης»
(Μέθεξη της αλήθειας στη συνείδηση
του καιρού μας) ποίηση. Αθήνα '88.
σελ. 80.
- 7) «Η Ραψωδία της Σιωπής» (Ο αλάλη-
τος λόγος της στοχασής) Αθήνα '89,
σελ. 62.

Ο Σήφης Γ. Κόλλιας, είναι μια διακε-
κριμένη και λαμπρή φυσιογνωμία στο
στερέωμα των προοδευτικών ποιητικών
μας γραμμάτων. Ποιητής, πεζογράφος και
δοκιμιογράφος. Πολυφωτισμένος και πο-
λύπειρος δάσκαλος. Σπουδαίος και δεινός
ομιλητής. Φιλερηνιστής και ακάματος α-
γωνιστής της Αλήθειας. Πρώην εκπ. κός
λειτουργός στη Μέση Εκπ.ση με το βαθ-
μό του Γεν. Επιθ.τή. Πρώην δήμαρχος
στην ιδιαίτερη πατρίδα του Κόρινθο. Εί-
ναι πολύ γνωστός στο λογοτεχνικό και
πνευματικό κόσμο της χώρας, στον κόσμο
της παιδείας και σε πλατιούς κύκλους
λαού. Ταξιδεμένος σε Αμερική, Αυστρα-
λία κι Ευρώπη. Έχει τυπώσει 25 περίπου
ποιητικές συνθέσεις και συλλογές σε βι-
βλία. Έβγαλε κατά καιρούς και φιλολογι-
κά περιοδικά και τη μεγάλη θρησκευτική
Ανθολογία. Εκατοντάδες τα άρθρα, οι δο-
κιμές του και οι άλλες μικρές εργασίες
του. Είναι της γενιάς του 1940 - 50. Έ-
νας πολυταλαντούχος, ονομαστός και
προικισμένος παιδαγωγός. Μαζί κι ένας
μαχητικός και ριζοσπάστης αληθολόγος
του χριστιανικού Σοσιαλισμού, της πραγ-
ματικής αγάπης, της κοινοτικής αδερφο-

σύνης και της πλατιάς κοινωνικής δικαιο-
σύνης. Όπως την όραματίζονταν ο Ακ.
Λουκάς και οι Πράξεις των Αποστόλων.

Εμείς εδώ, θα αναφερθούμε περιεχτικά
στην ποιητική του προσφορά, με μια γε-
νικότερη αποτίμηση σχετική με τα γνωρί-
σματά της.

Η ποίηση του Σ. Κόλλια, καλύπτει ένα
ευρύτερο φάσμα στόχων, ενδιαφερόντων
και προβλημάτων, στους τομείς της κοι-
νωσιολογίας, της ψυχολογίας, του στοχα-
σμού, της φιλοσοφίας, της πολιτικής, της
λυρικοδραματικής εξέλιξης του σύγχρονου
ελληνικού μας βίου.

Το ποιητικό του έργο είναι συνθετικό,
επιβλητικό και συναρπαστικό. Είναι διά-
χυτη στις σελίδες του και χαρακτηριστι-
κή, με το δικό του υποβλητικό ύφος, η
εντατική υπαρξιακή του αγωνία. Ο ίδιος
είναι ταυτόσημα και άγρυπνη και εναγώ-
νια συνείδηση του καιρού μας και του
ηρωικού και τίμιου λόγου.

Ο Σ. Κ. είναι ο ποιητής με τις μεγά-
λες ψυχικές και πατριωτικές εξάρσεις και
ανατάσεις, με κίνητρα τις κατακονεμένες
αξίες της ζωής και του πολιτισμού.

Ένας πάντα ζωντανός, ανήσυχος, ρωμα-
λέος και ιδιότυπος πνευματικός δημιουρ-
γός.

Στα έργα του κρυτανείει η γενναιόφρο-
νη φιλοσοφική σκέψη, όπου μαζί με το
ανώτερο αίσθημα υψώνονται σε τρόπαια,
τα βασανισμένα ανθρωπιστικά ιδανικά!

Κεντρομόλος άξονας και πυρήνας των
ποιητικών του στοχασμών, είναι ο σημε-
ρινός, ο κονεμένος ή ταυτόχρονα κι ο
αιώνιος άνθρωπος, ο προδομένος, ο ορφα-
νός κι αγαπημένος λαός, που ο ποιητής,
σαν αληθινός σύντροφος και συμπαρυστά-
της, προσπαθεί να του δώσει κουράγιο,
να του ανοίξει τα φτερά νικηφόρα, να
του εμπνεύσει δύναμη αντοχής και παλι-
καροσύνη, να αγωνίζεται αισιόδοξα και
περήφανα με τις δυνάμεις του κακού και
να νικάει.

Ψάλλει ακατάπαυτα ύμνους στην πα-
τρίδα, στα νιάτα, στην πίστη, στην αγά-
πη, στην αντρείοσύνη, στις αδούλωτες
ψυχές. Κι ο λόγος του, όταν στιγματίζει
τις τραγικές ανθρώπινες καταστάσεις, θυ-
μίζει ποιητές και προφήτες της Παλιάς
Διαθήκης.

Οι περισσότεροι στίχοι του, σαλπίζουν
με στεντόρεια κραυγή το νόημα της ευ-
ψυχίας και της ελευθερίας. Έννοιες που

■ θαρρείς και δε συγκινούν μόνο από τις σύγχρονες και καταθλιπτικές μορφές δουλείας κι από τα βιώματα των λαϊκών αγώνων, αλλά, συνδέουν όλη την κλίμακα των απελευθερωτικών αγώνων των λαών, όλων των αιώνων, από κάθε δυναστεία και τυραννία και φτάνουν ως το αξίωμα του Θεουκυδίδη, που εξηγεί και σφραγίζει το «εὐψυχο = ελεύθερο» και το «ελεύθερο = εὐδαιμο».

Σαν πολύπλαγκτος, μεγαλόστομος και κηρυγματικός ποιητής ο Κόλλιας, γίνεται ένας ενσαρκωτής του ευγενικού και του μεγάλου ανθρωπιστικού πάθους, υπερασπίζοντας κάθε αξία και αρετή της φυλής και την κοινωνική και πολιτική αλήθεια. Δε νιάζεται για ρυθμό και ρίμα, για αισθητική αφαίρεση και μέτρο. Μας δίνει λόγον ωμής ειλικρίνειας, οργής πολλές φορές, που μετουσιώνεται αυτούσια και δικιολογημένα και ξεπετιέται σαν ασπένδος πίδακας από την ξέχειλη αισθημάτων ποιητική ψυχή του.

Μνημονεύει αγνά και ιδεώδη ονόματα της τέχνης, της παιδείας, όπως την αείμνηστη φίλη Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη, τον αλησμόνητο και σεβαστό φίλο Φώτο Γιοφύλλη, υποδείγματα ήθους! Τον εξαιρετο φιλόλογο σήμερα στην Αυστραλία Γιώργο Καναράκη κ.ά.

Με την πολυφωνική, επική και ραψωδική ποίηση του Σ. Κόλλια, μπορεί συγκριτικά να παραλληλίσει κανείς και την αντίστοιχη του συνομήλικου και συνάδελφου του στη Μ. Εκπ/ση πληθωρικού Σαβλονικιού ποιητή Σαράντου Παυλέα. Είναι και οι δυο συγκλίνουσες και συγκοινωνούσες πηγές και μορφές, που αποδίδουν με υπέρμαχο λόγο τη λυτρωτική κάθαρση και τη ρωμαϊκή ψυχική λεβεντιά! Αυτοί οι δύο βάρδοι, σεμνοί και αθόρυβοι, είναι και καθιερωτές του νέου φιλοσοφικού είδους της ποίησης, όπου με σκληρή υγεία και αψύ δυναμισμό, γίνονται χείμαρροι και ποταμοί, σα να θέλουν να καθαρίσουν τα ποικίλα μικρόβια και βλένα που μολύνουν και διαβρώνουν τον ψυχικό κόσμο της δικής μας κοινωνίας.

Γενικά, ο ποιητικός λόγος του Σ. Κόλλια, είναι και κριτικός και παραινετικός και αντιστασιακός και διαμαρτυρόμενος. Λόγος με δέσμες ιδεών, με δυναμικούς προσωπικούς τόνους, που τιμάει κι εκτιμάει τον άνθρωπο και τον παροτρύνει δίκαια για κάθε νίκη της ζωής.

Η γενική προσφορά του, που εμπεριέχει πανανθρώπινα μηνύματα, αποτελεί σταθμό και φωτεινό ορόσημο, αγωνιστικής και ηθικής συμμετοχής, στα Νεοελληνικά Γράμματα.

Τελειώνω, με μια κρίση του αείμνηστου φίλου μου Αλέκου Λιδωρίκη:

«Ο Σήφης Κόλλιας είναι ένας σοφός συγγραφέας με πλούσιο έργο».

Αλέκου Λιδωρίκη:

«Κραυγές σε 24 τόνους»

Ο αείμνηστος Αλέκος Λιδωρίκης, τιμάται και δοξάζεται αδιάκοπα, εύλογα και δίκαια μετά το θάνατό του και με τα θεατρικά του έργα, και με τις εκθέσεις φωτογραφιών και ντοκουμέντων, που οργανώνει σε πολλές πόλεις της χώρας, η άξια Συντρόφισσά του Ζωζώ, από το πλούσιο και πολύτιμο υλικό της μακρόχρονης δημοσιογραφικής του καριέρας, όπως είναι οι συνεντεύξεις του με διάσημες προσωπικότητες του πολιτισμένου κόσμου κ.ά.

Παράλληλα με τον όγκο των θεατρικών του έργων και άλλων ταξιδιωτικών βιβλίων που μας άφησε, ο Λιδωρίκης έγραψε και μια ποίηση ρομαντική και ρεαλιστική που τύπωσε ο εκδοτικός οίκος «Ίκαρος» σε βιβλίο με τον παραπάνω τίτλο και που περιέχει ποιήματα δύο περιόδων. Το πρώτο μέρος έχει 15 που έγραψε στην Ελλάδα, από το 1980 ως το 1982, και τ' άλλα 9 στο δεύτερο μέρος, που έγραψε στη Ν. Υόρκη από το 1955 ως το 1957.

Τα πρώτα της σειράς, εκφράζουν το ψυχικό κλίμα του κορυφαίου συγγραφέα και δημοσιογράφου, με το πνεύμα της φιλοπατρίας, της ευγένειας και της αισιοδοξίας. Πραγματεύεται πολύ φιλοσοφημένα τη ζωή και το θάνατο. Τονίζει σωστά τις αντιθέσεις της βιοπορείας του ανθρώπου μέσα στη διαλεχτική κίνηση, τη γένεση και τη φθορά. Υπάρχουν βέβαια και οι τάσεις του νιχιλισμού, αλλά, παράλληλα και η ρωμαλέα θεώρηση της επαναστατικής αναγκαιότητας και δύναμης, για κάθε καινούριο στη ζωή. Στα της Αμερικής ποιήματα, είναι διάχυτος ο λυρισμός, η αδιάκοπη ρεμβαστική διάθεση, η ψυχοπνευματική του ανωτερότητα και ο νόστος για πατρίδα. Αλλά και στα υπόλοιπα διακρίνεται μια συνειδησιακή πάλη με τον εαυτό του, την ύπαρξη τη γερασμένη

ύλη που ξεφτίζει, όταν ο άνθρωπος σιμώνει στο τέλος του βίου του και κλησιάζει να κλείσει ο κύκλος της ζωής του. Αριστούργημα είναι και το ποιήμα του για τη Νέα Υόρκη. Όλα έχουν σωστή και υποταγμένη στην κοίηση φιλοσοφική ενάτένιση.

Λήμνου Βότσικα: «Οι Αθάνατοι»

(Μηνός, ηρώων και μαρτύρων από την Ήπειρο και άλλες περιοχές της Ελλάδας) Αθήνα '88, σελ. 220.

Είναι ένα λείψωμα με μικρές βιογραφίες και στοιχεία από τη ζωή και τη θυσία πολλών κυρίως Ηπειρωτών και άλλων αγωνιστών, που έπεσαν στο μεγάλο αντιστασιακό αγώνα της πατριωτικής απελευθερωτικής και εμφύλιας δεκαετίας του 1940 - 50.

Κόπιασε πολύ βέβαια ο αγαπητός συγγραφέας αυτοί του είδους της έρευνας και της περισυλλογής, του πολύτιμου αυτού υλικού, από τον καιρό της υπερορίας του ακόμα στην Τασκένδη, ν' αποκομίσει μαρτυρίες και χρονολογίες, έστω και λιγοστά στοιχεία με ανάλογες φωτογραφίες, για τις μορφές και τα προσόντα εκείνων των νιάτων του λαού, που πρόσφεραν το αίμα τους, την ωραία ζωή τους, στο βωμό μιας αγνής πίστης σε ανώτερα ιδανικά!

Ο Βότσικας κόνεσε κι αγάπησε πολύ τους ήρωες και τις ηρωίδες που έπεσαν μαχόμενοι στα αιματοποτισμένα χώματα της πατρίδας μας και ασφαλώς για όσους γνώρισε στη διάρκεια του 10χρονου αγώνα, θα έριξε κι από 'να δάκρυ για τον καθένα. Αλλά και για κείνους που του ήταν άγνωστοι, κάποια στιγμή και γι' αυτούς θα βρέξε με κανά κρυφοδάκρυ το χαρτί του, εκεί που έκανε καταγραφή όποιος θανατίσας των αφανών και τίμιων παιδιών του λαού!

Ο συγγραφέας χωρίζει το περιποιημένο κι ευλαβικό αυτό βιβλίο του, σε 5 κεφάλαια. 1) Αρχίζει από τους πολλούς νεκρούς, που είχαν ορισμένες οικογένειες στον αγώνα. 2) Περιλαμβάνει ήρωες που πολέμησαν τους Γερμανοϊταλούς κατακτητές και στ' άλλα, καταχωρεί όσα μπόρεσε να εξιχνιάσει (αναζητώντας και ρωτώντας) θίματα του εμφύλιου πολέμου.

Συνολικά, ο Βότσικας μας δίνει έναν καθρέφτη από 206 νεκρούς. Έχει πολλών και τα ψευδώνυμά τους, που όταν γίνεται κανείς κοινωνός τους, συγκινείται βαθιά και συνειδητοποιεί το δίδαγμα και το αποτέλεσμα, το τόσο θλιβερό για τις ζωές εκείνες με την ευχή: Να μην ξαναγίνει ποτέ άδικος πόλεμος και ιδιαίτερα μάλιστα, αδερφοχτόνος.

Έλπας Σπηλιωτοπούλου:

«Ροές Κρινανθών»

Αθήνα '89 εκδ. Ιωλκός σελ. 80

Είναι η όγδοη συλλογή της εξαιρετης λυρι-

κής ποιήτριας, που καλά κάνει και τραγουδάει σε ίαμβους, ανάπαιστοςες και δεκαπεντασύλλαβους, ανεπιτήδευτα κι αυθόρμητα, που αναφρεσκάρει την παράδοση, με θέματα ερωτικά και άλλα κοινωνικά, με νόστους και καημούς και γνήσιες ακατέφωτες, που βγαίνουν κατευθείαν από την ευγενική καρδιά της.

Τα ποιήματά της σε κερδίζουν και σε συγκινούν άμεσα. Δεν είναι μόνο λυρικά και τρυφερά κι ανθρώπινα, παρά έχουν μέσα τους και ρεαλισμού πυκνές και ουσιαστικές αλήθειες.

Η κ Σπηλ. ξέρει και σημαδεύει τις πιο ευαίσθητες χορδές συναισθημάτων σε ψυχές που διψάνε για χαρά παρηγοριά και λύτρωση.

Μέσα στη σύγχυση και τη θολούρα των ξηρών εκφραστικών και τάχα μοντέρνων τρόπων, είναι καλύτερη μια παραδοσιακού στυλ ποιήτρια, που νιώθει το γλυκό μουσικό και ρυθμικό της λόγο, έστω και με ήσσονες τόνους, αλλά γιομάτους κόνο κι αίσθημα, παρά να χάνεις χρόνο με στυγνούς, άσαρκους κι αναιμικούς στίχους μοντέρνας ποιητικής γραφής, που χάνουν το περιεχόμενό τους, για να δείξουν δήθεν πρωτότυπη εκφραστική μορφή.

Η ποιήτρια των «Κρινανθών», έχει επίγνωση του βασικού σκοπού της τέχνης της, που είναι ακόμα και με φιλοσοφικά ψήγματα, η άμεση κειθώ και η αισθητική συγκίνηση.

Και είναι πράγματι «ροές κρινανθών», αγάπης, ονείρων κι ελπίδων «κρυστάλλινοι ήχοι» της Έλπας οι στίχοι: ακόμα και σε όποια τους μελαγχολία, σε κερνούν γλυκό κρασί, σαν σύνολο αρμονίας, σε μια μικρή νησίδα ευδαιμονίας.

Γρηγόρη Ν. Τραγγανίδα:

«Ρακοσυλλέκτης»

Αθήνα '89, σελ. 70 Είναι το 6^ο ποιητικό βιβλίο του 19χρονου προικισμένου κορυφαίου τη λογοτέχνη που τώρα σπουδάζει στο Κίεβο. Την έκδοση επιμελήθηκε ο Γ. Σαρακηνός και σκιτισογράφησε η Πόπη Μακρινιώτη.

Στο «Ρακοσυλλέκτη» το εκφραστικό μοτίβο του Γρ. Τραγγ. άνοιξε νέους ορίζοντες και με γερά φόντα προχωρεί στη δημιουργική ανοδική του πορεία. Γόνιμος, τολμηρός κι ανήσυχος ο ποιητής απεικονίζει με θλίψη πολλές δραματικές συντεταγμένες από πλευρές κοινωνικής ζωής, με θαιμαστή και συμπικνωμένη αφαιρετική δύναμη και πεμπουσιές πραγμάτων. Διαμορφώνει ένα δικό του αβίαστο κι εκρηκτικό ύφος αρρενωπού και σκληρού λόγου. Απηχεί βιωμένες αντιστίξεις από την μικρή πραγματικότητα. Κάνει τέχνη με ιδεολογικό περιεχόμενο.

Η κοίηση καθώς είναι ένα βαθύ ποτάμι που κυλάει, ο Τραγγ. φάνηκε από τα πρώτα του ποιήματα ότι, δε διστάζει να το κερνάει κολυμπώντας άνετα, με τον ελεύθερο στίχο του.

Τούτα τα ποιητικά του φτερουγίσματα, ξεχωρίζουν για τη δυναμική τους φαντασία σε σιλ-

**Ο Γιώργος Παπαστάμος γράφει
για το βιβλίο του Δημ. Χρ. Σέττα:**

«Κύμη - Εύβοια, λαϊκός πολιτισμός,
Τόμος Γ' (εταιρία Ευβοϊκών Σπουδών) Αθήνα
'88

Με το νέο πολυσήμαντο, μα και πολυσέλιδο βιβλίο του, ο γνωστός-ξακουστός πια πανελλήνια λαογράφος Δημ. Χρ. Σέττας: Η Κύμη, ολοκληρώνει τη ρωμαλέα του τριλογία: Εύβοια - Λαϊκός πολιτισμός».

Αυτή η «ΚΥΜΗ» δεν αποτελεί μια έρευνα εποικού χαρακτήρα. Έχει ευρύτερες προ-εκτάσεις μέσα στο χώρο της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας της σχετικής με το ενδιαφέρον υπό λαο-γραφικό θέμα: Ένα θέμα, που εν-πάρχει για όλους μας ως Πυρήνας λυτρωτικού δράματος, αλλά και αίσθησης, σε συνάρτηση με τη δημιουργική δύναμη ενός ολοκληρω-αυού.

Η μελέτη της περισπούδαστης «ΚΥΜΗΣ»,

ληψη και έκφραση. Έτσι διαφαίνεται καθαρά η πρόοδος του ποιητή και με όποιες μαγικο-φσφικές επιδράσεις και συμβολικά φουτουριστι-κά μεγέθη, σε δυνατή ρεαλιστική τεχνοτροπία. Στιγματίζει το σημερινό κλίμα της αβεβαιότη-τας και του ηθικού ξεπεσμού, έστω και με κάποιες νότες μελαγχολίας και πεσσιμισμοί.

Με σκόρπιες εικόνες και σύμβολα δίνει το στίγμα της ευθύνης και μιας απελπιστικής πε-ριπλάνησης μέσα σε αποσυνθεμένους, αλλά και συνεχτικούς κόσμους ενοράσεων.

Η τέχνη του Τραγγ. στο μεγαλύτερο μέρος της, έχει βαθύ ρεαλισμό και δραματικές δι-στάσεις. Και με τούτα τα ποιήματα, σημείωσε προοδευτικά και θαυμαστά βήματα. Γιατί είναι τέχνη με νέους ουσιαστικούς και πολυσήμα-ντους χιμούς, που ικανοποιούν, εντυπωσιάζουν και προβληματίζουν και τον πιο απαιτητικό αναγνώστη. Γιατί συλλέγει, εκθέτει και δίνει κάθαρση ζωής από τους ρύπους και τα ράκη. Οι στίχοι του, τρέχουν, σηματοδοτούν και η μια σήμανση ακολουθεί την άλλη, με γοργό και σύγχρονο ρυθμό εναλλαγής ταχυτήτων. Παραστατικές εικόνες με αδρές παρατηρήσεις πάνω στην τραγικότητα ενός ολέθρου, που επι-βάλλουν και σκορπάνε στη γη, οι σκοτεινές ουνάμεις, της καταστροφής του σύγχρονου μη-χανοποιημένου κόσμου.

Ο Τραγγ. απομυθοποιεί την αποσυνθετική υφή του θανάτου, για να στεριώσει και να εξυψώσει τη ζωή, με την ανθρωπιά του. Υπέ-ροχο και συγκινητικό και το ποίημά του για τον ποιητή Νέλσονα Μαντέλα.

Γενικά, ο «Ρακοσυλλέκτης» είναι μια περι-γραφική, εποπτική και ανατομική κοινωνική ποίηση, που φρενάρει το χρόνο και τη μοίρα, επισημαίνει τρωτά και ελέγχει, προσφέροντας τα δικά του ουμανιστικά και αναγεννητικά μη-γνώματα.

σίγουρα μπορεί και σήμερα, ιδιαίτερα σήμερα, στην υπέρμετρη πίεση της τεχνοκρατίας, με τη συχνή πνευματική και καλλιτεχνική απογύ-μνωσή, να μας δώσει μια ανανεωτική δρο-σιά και μια αταλάντευτη πίστη στον εαυτό μας, καλλιεργώντας την αυτογνωσία μας ως Ελλήνων.

Και σ' αυτή την προσπάθεια μελέτης, αυτού του πολύτιμου έργου, συμβάλλει αποτελεσματι-κότατα ο συγγραφέας. Με έναν ευσύνοπτο και καλογραμμένο Π ρ ό λ ο γ ο κατατοπίζει θαυμά-σια τον αναγνώστη του για την Κύμη του Χθες και του Σήμερα. Μιλάει για το γειτόνεμα του Τόπου στην ιδιωματική-ιδιόμορφη έκφραση και διατύπωση του λαϊκού λόγου, σε σχέση με τις γύρω περιοχές. Επισημαίνει τις διαφορές στις επιδράσεις με γλωσσικά και γραμματολο-γικά παραδείγματα και ζωντανούς διαλόγους. Εκθέτει επιστημονικά τις απόψεις του και κα-τευθύνει το μελετητή-αναγνώστη του στη σω-στή πορεία προς την Πηγή, όπου εμπνεύστη-καν και δημιούργησαν αθάνατο έργο, απλοί άνθρωποι, μα μεγάλοι μαστόροι - αυτές οι δυ-νατές και όμορφες ψυχές. Τέλος, είναι απλός, σαφής εύληπτος και συγκεκριμένος. Και διατυ-πώνει τις σκέψεις του με πληρότητα και συνέ-πεια. Προβάλλει, με άλλα λόγια, την αξία της λαϊκής ψυχής και τέχνης, που το ουσιώδες γνώρισμά της είναι, ότι δημιουργεί με την έ-μπνευση μιας Ιδέας ζωντανής και πάντα ευεργετικά πρότυπης και πρωτότυπης.

Βέβαια, ο Σέττας είναι έμπειρος λαογράφος και συγγραφέας εικοσιδυό τόσων βιβλίων, με έξι τιμητικές διακρίσεις και με μια πολυσήμα-ντη βράβευση του έργου του, από την Ακαδη-μία Αθηνών. Συνεπώς, δεν έχει ανάγκη προβο-λής και συστάσεων ο καταξιωμένος πλέον λαογράφος.

Χρειάζεται, ωστόσο, να τονιστεί και να προ-σεχτεί ο τρόπος με τον οποίο ερεύνησε, συνέ-λεξε και μνημείωσε το Λόγο, διασώζοντας έτσι τα ευγενέστερα προϊόντα της συλλογικής Ψυχής, που δίνουν νόημα σ' έναν παρά-λογο κόσμο. Καθώς είναι ο δικός μας συ-γκαιρινός κόσμος και δικαιώνουν το άθλημα της ζωής.

Γιατί είναι αλήθεια, πως στους καιρούς μας, ο έντεχνος προσωπικός λόγος, απογυμνωμένος από κάθε νόημα βαραινει υπερβολικά και σκο-τεινιάζει τη συνείδηση και φτάνει να μη ση-μαίνει τίποτα.

Θα σταθώ, λοιπόν, λίγο περισσότερο στα Δημοτικά Τραγούδια της περιοχής Κύμης, κα-θώς τα παρουσιάζει ταξινομημένα και αριθμη-μένα ο λαογράφος. Με τα εκατόν πενήντα τραγούδια του και είκοσι παραμύθια-θύλλους, 170 στο σύνολο φέρνει ένα νέο ρίγος στην πανευρωπαϊκή λαογραφική μελέτη και έρευνα. Και αποδείχνει για άλλη μια φορά, πόσο δεμέ-νη είναι με αυτό το τραγούδι της η ελληνική ψυχή. Πόσο ακόμα, όλα τούτα τα τραγούδια αποθησαυρισμένα και σχολιασμένα φωτίζο-

νται με ένα φιλόσοφο, ερμηνευτικό, γλωσσικό κλούτο, παρουσιάζοντας το λαογράφο να κλάθει το στοχαστικό του νήμα, που δένει και τη δική του ψυχή, με την ψυχή του λαού του.

Ο Σέττας ξεκινάει την πολύμορφη και πολύπλευρη λαογραφική του δραστηριότητα από πλήθος ερεθίσματα απ' τα εφηβικά του ακόμα χρόνια. Είναι η μουσική του τραγουδιού, που τον έβελξε. Η βαθιά νοσταλγία των νιάτων του. Είναι ακόμα η γοητεία του λαϊκού λόγου, η έλξη των παραδόσεων των παλαιότερων χρόνων, η περηφάνια για τα ένδοξα περασμένα, που συμβολίζονται από το κλέφτικο Τραγούδι (μ' όλο που απουσιάζει απ' το έργο «Κύμη» - είναι ενσωματωμένο στα «Δημοτικά Τραγούδια της Εύβοιας»)

Η τρυφερότητα ακόμα της αγάπης των εθίμων του λαού, μ' όλο το κλάτος και το εύρος της έκφρασης των γνωμικών τραγουδιών, καθώς και των γάμων και των αρραβώνων. Κι όλων εκείνων, που περιγράφουν τον ανθρώπινο κόνο, πατώντας στ' αγνάρι της αρχαίας μας τραγωδίας, την ευτυχία και τη δυστυχία, τα βάσανα και τους καημούς του πολύπαθου λαού μας.

Ίδου ένα παράθεμα ενός τέτοιου τραγουδιού καθαρά ευβοϊκού, που ο λαογράφος Σέττας πολλές φορές είχε απαγγείλει - το θυμάμαι από παιδί. Είναι το υπ' αριθ 13, της συλλογής:

Της κοιμπάρας πό 'γινε νύφη:

«... Παίρνουν τα στέφανα χρυσά και τα κεριά
ασημένια

Παίρνουν δυο σκλάβες από μπρος και δύο από
πίσω

Και κίνησα και πήγαινα σαν παρ
αρματωμένος

Την είδ' ο κόσμος κι έσφαλε, πακάς κι
εβαιομόνηθη.

5. Την είδαν τα ψαλιτόκουλα, χάσαν τα
γράμματά τους.

Ψάλτη μου κουν τα γράμματα, ψάλτη μου
κουν ο νους σου:

Τα γράμματα είναι στο χαρτί κι ο νους μου
στην κοιμπάρα. Πακά μου κουν τα γράμματα,
πακά μου κουν ο νους σου:

Τα γράμματα είναι στο χαρτί κι ο νους μου
στην κοιμπάρα

Πακά μου αν είσαι χριστιανός κι αν είσαι
βαφτισμένος

παράγυρε τα στέφανα πάνω στην
κοιμπάρα (1964).

Θεωρώ σκόπιμο να παραθέσω και το ερμηνευτικό σχόλιο του λαογράφου, το σχετικό με το παραπάνω τραγούδι, για να πάρει μια γεύση ο αναγνώστης, του τρόπου με τον οποίο ο Σέττας, μελετά και εξηγεί το λαϊκό κείμενο. «Οι έντεκα αυτοί στίχοι είναι από το τέλος του γνωστού τραγουδιού «Της κοιμπάρας πόγινε νύφη». Είναι ένα απομεινάρι απ' το ωραίο τραγούδι, όπου περιγράφεται αδρά η ψυχολογι-

κή κατάσταση του κόσμου, του ψάλτη και του πακά, που τὰ 'χασαν απ' το κάλλος της κοιμπάρας. Και το τραγούδι αυτό βρίσκεται σ' όλον τον ευβοϊκό χώρο. Το έχω ηχογραφήσει (μαγνητοφωνήσει) πολλές φορές».

Ο λαϊκός πολιτισμός - η λαϊκή τέχνη του λόγου ειδικότερα, με σφοδρή ετούτο το τραγούδι, το επισημαίνω πως μπορεί και σήμερα να βοηθήσει τους καινούργιους καλλιτεχνικούς μας οραματισμούς, με την αγνότητα και την ειλικρίνεια που αποκνέει. Και τούτο γιατί ο «λαϊκός» ποιητής (με την έννοια του: Δημοτικός) έχει πάντα συνείδηση του μέτρου της γνησιότητας και του ήθους της ελεύθερης καλλιτεχνικής ορμής, της ευρωστίας, ακόμα και του παραδειγματικού ηρωισμού, για να δημιουργεί άσφαλτα και σωστά, με μια παράλληλη πάντα ευαισθησία και με μια αξιόζηλευτη καλλιτεχνική συνέπεια.

Κι αυτές τις δημιουργίες του λαού μας -ας τις έχουμε υπόψη μας τώρα- ιδίως τώρα, που η πνευματική μας κληρονομιά ασεπτείνεται, με μια άκρας επικίνδυνη επικολαιότητα.

Στην προκείμενη περίπτωση ο ευβοϊκός λαϊκός πολιτισμός, που είναι κι αυτός ως Παράδοσή -μας- ο βιωμένος Χρόνος, κατέχει περισπούδαστα κυρίαρχη θέση στον ευρύτερο νεοελληνικό, αλλά ο Σέττας το γεγονός αυτό μας το έκανε ΣΥΝ-είδηση. Και δεν είναι απλή κληροφορία-είδηση (άνευ του συνδέσμου «συν») αλλά κάτι βαθύτερο και ουσιαστικότερο στο νόημά του, μια και σε κάνει να παραδειχτείς - σε έχει πείσει ήδη ο λαογράφος Σέττας - πως η λαογραφία στην Ελλάδα είναι η μόνη επιστήμη, που ξεπήδησε άμεσα από εσωτερικές ψυχικές αναγκαιότητες (αυτό ως τώρα δεν τσ' πρόσεξαν όσο θα έπρεπε τα ξένα-ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια).

Τις αναγκαιότητες αυτές, ωστόσο, τις υπηρέτησαν οι παλαιότεροι: Πολίτης, Αποστολάκης, Αραβαντινός, Κυριακίδης, Λουκόπουλος, Λουκάτος, Μακρής, με συνέπεια και με σκοπό όχι μόνο να διατηρήσουμε την παράδοση, αλλά και να ξετυλίξουμε το νόημά της.

Όμως, ο Σέττας έβαλε τη δική του σφραγίδα και έδωσε ένα ιδιαίτερο προσωπικό χρώμα και ύφος και στοχασμό στην όλη, εντελώς νέα του, αυτή προσπάθεια. Έγινε με άλλα λόγια αντάξιος συνεχιστής μεγάλων δασκάλων και σε πολλά δίχως υπερβολή τους ξεπέρασε. Και τούτο, όχι μόνο γιατί ξεκίνησε από το στενότερο ευβοϊκό χώρο, κατορθώνοντας να εναρμονίσει το στοχασμό του και τις όλες του πνευματικές ανησυχίες με τα ευρύτερα πανελλαδικά και ευρωπαϊκά ρεύματα της λαογραφικής του θεματογραφίας, αλλά κυρίως γιατί είδε, ανήκοντας στους προοδευτικούς διανοητές της γενιάς του, τη δημιουργική ζωή του λαού σαν μια διαρκή έξοδο προς τη δημιουργική του εξέλιξη σαν ένα διαρκές Γίγνεσθαι, με τη διαλεκτική του σημασία και έννοια.

Το βήμα, που έκανε στις μέρες μας με την τριλογία του αυτή ο Σέττας, τον τοποθετεί ανάμεσα στους εξέχοντες πρωτοπόρους λογογράφους δικούς μας και ξένους. Ο Σέττας, μας έδωσε ήδη τους ώριμους καρπούς της λαϊκής λωπισθησίας με την «Κύμη» του, το σκίρτημα, αν θέλετε, το μελωδικό και λυτρωτικό του νου και της καρδιάς την αναγκαιότητα, δεμένη με το λυρικό δροσοβόλημα της λαϊκής ψυχής.

Λε θα αναφερθώ σ' όλο το βιβλίο, αναλύοντας τα δυο μέρη και το επίμετρό του, αυτό είναι αδύνατο σ' ένα σύντομο σημείωμα. Μα δε θα παραλείψω να πω δυο λόγια και για τα παραμύθια του λαού, όπως μας τα παραδίνει ο Σέττας, παίρνοντάς τα από το στόμα των απλών ανθρώπων. Αληθινά συγκλονίζεται κανείς απ' τα πρωτόγονα για μένα αυτά παραμύθια, θανμάζοντάς την αφηγηματική δύναμη, την ποιητική δραματική πυκνότητα και τη γοητεία του μύθου τους.

Στο δεύτερο μέρος ο λογογράφος ασχολείται, με τις διάφορες παραδοσιακές πράξεις και ενέργειες της συλλογικής ψυχής, μιας κοινότητας για να βιώσουμε και μεις κάτι από την ανερμήνευτη ουσία του πολιτισμού μας, σ' όλη τη διαχρονική του πορεία. Πήγε σιμά στο λαό και στη δημοτική τέχνη ο Σέττας, για να βρει ατόφια τη γλώσσα του λαού αυτού και την ψυχή του και με αυτά τα εφόδια έχοντας την ορμή του δημιουργού μέσα του και την πνοή, μπόρεσε να πλάσει αυτό που ήθελε: παράδοση και πολιτισμό, αλήθεια και λαογραφία.

Εντυπωσιάζεται κανείς για τα όσα ο λογογράφος Σέττας καταγράφει και σχολιάζει τα έχοντα, όσα, σχέση με τη γλώσσα μας. Ιδιαίτερα προσέχει κανείς, τις αφηγήσεις, τις ειπωμένα: και αποθησαρισμένα στην τοπική ιδιο-

ματική λαλιά, με το λεξικολογικό της πλούτο, στις τοπωνυμίες, τα ακτωνύμια, τις ονοματολογίες των εργαλίων του γεωργικού και ποιμενικού μα και ναυτικού βίου του λαού μας.

Και μ' όλα τούτα τα καταγραμμένα πολύτιμα στοιχεία, μας διδάσκει και μας υπενθυμίζει, με τη φωνή θα λέγαμε των χωριών και των τόπων μας, πως έχουμε χρέος να τα διαφυλάξουμε απ' την απόλεια και τη φθορά τώρα που η υφάντρα αράχνη με τη μυθική της σημασία της συλλογικής ψυχής, κρύβεται τρομαγμένη από τον ορμαγδό του σύγχρονου βιομηχανισμού.

Με τέτοιες λαογραφικές μελέτες μπορούμε ν' αποφύγουμε τη συγκαιρινή γλωσσική κουφότητα. Να πάψουμε ν' ασεβούμε προς τη μετρική αίσθηση των πατέρων μας και να περιορίσουμε τις γλωσσικές μας ακροβασίες και αλλοιώσεις με τις περιττές ξενόφερτες ποικιλίες, διατηρώντας ανεπιτήδευτη τη γνήσια δημοτική γλώσσα του έθνους μας. Να σταματήσουμε την παραμόρφωση της λαλιάς μας, για να μην αποκοπούμε από τις ρίζες μας και χάσουμε την εθνική μας ταυτότητα από τη μαγεία, αν θέλετε, του αρχέγονου μύθου της τέχνης, που ήταν και η ομορφιά της ζωής.

Χρειάζεται να πέσει πολύ φως, για να δούμε τις αλήθειες του ανθρώπου του λαού, ως ένα σύνολο ζωής αγνής και φυσικής. Κι αυτό το φως σίγουρα είναι δύσκολο! Όμως, το δύσκολο αυτό φως από τον αιγαιοπελαγίτικο εξώστη της Κύμης, μας το έκανε ν' ανατείλλει λαμπρότερο και ευκολότερο. Έτσι, που να μας γίνει δρομοδείκτης, για να περπατήσουμε με σωστή λαλιά και γνώση, στα μισόφωτα του μέλλοντος ως πρωτολάτες ανιχνευτές της μοίρας, αυτού του ωραίου και πολύπαθου λαού του λαού μας!

Πρώτο Βραβείο Ταξιδιωτικής Λογοτεχνίας

Κυκλοφόρησε: Λάμπρου Μάλαμα

Ένα συναρπαστικό και πλούσιο έργο περιηγητικής λογοτεχνίας με τον τίτλο «Θωρώντας Βουνά και Πέλαγα»

Φυσιολατρικά και Ιστορικά της Ηπείρου

Είναι το 54ο βιβλίο του δ/ντή της Περιοδικής Επιθεώρησης «Ελεύθερο Πνεύμα».

Έργο πρωτότυπο διδαχτικό κι ευχάριστο, μ' εμπνευσμένες περιγραφές σε βουνά, ποτάμια, θάλασσες και απαράμιλλα ηπειρώτικα τοπία, με διαφωτιστικά ιστορικά στοιχεία για Παγγώνια, Ζαγόρια, ορεινά της Κόνιτσας, Πάργα, Θεσπρωτία, κ.ά.

Ένα έργο που κάνει την ιστορία ποίηση και τη φυσιολατρία σκοπό και χαρά της ζωής, διανθισμένο και με 90 φωτογραφίες.

Θα το βρείτε στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και στη δ/νση του Συγγραφέα Ανεζαρτησίας 188, τηλ. 22030 Γιάννινα.

Σχόλια για πικρές αλήθειες

Με το σφυρί

Τού Άλκη Φωτεινού

«Γίνου καλύτερα σφιρί
για να μην είσαι αμόνι».
Γκαίτε

στα καμώματα

Απαντήσεις σε ερωτηματολόγιο

Η πνευματική κατάσταση, τα βιβλία, η λογοτεχνία, η γλώσσα

Σήμερα στη χώρα μας, η πνευματική κατάσταση δεν είναι καθόλου ικανοποιητική.

Ο βαθμός και η στάθμη της, βρίσκεται σχεδόν σε επίπεδα αφρικανικών λαών.

Ο δείκτης ενός νέου εθνικού πολιτισμού, είναι καθηλωμένος στο ναδίρ. Κι ενώ οι γνήσιες πνευματικές και δημιουργικές αξίες του λαού μας είναι στο περιθώριο, οι αλλοτριώσεις είναι καιρίες και απογοητευτικές.

Η ελλεινή πνευματική κατάσταση της πλειονότητας των Ελλήνων στις μέρες μας, είναι συνάρτηση και της χαλαρής και αποδιορθρωμένης παιδείας, και της γενικότερα περιφρονημένης λογοτεχνίας. Οι περισσότεροι Έλληνες τα τελευταία χρόνια έχουν πάθει διανοητική αποχαύνωση, από την ακατάσχετη εισβολή, ποικίλων και ψυχοφθόρων ξένων ανθυγιεινών προϊόντων. Το 70% των Ελλήνων δεν ανήκει σε παραγωγικούς κλάδους. Έχουν ξεμυαλιστεί σ' έναν επιδειχτικό ανταγωνισμό, στα γιωταχί, στις έγχρωμες τηλεοράσεις και στα βίντεο. Η μουσική ίσως έχει καλύτερες προτιμήσεις. Αλλά το 80% της νεολαίας (από 14 ως 24 χρονών) ρέπει προς τ' ακαίσια, για τα ήθη και τις παραδόσεις του λαϊκού μας πολιτισμού, ξένα τραγούδια και χορούς, άσχετα με την ελληνική πραγματικότητα, ιστορία και ζωή. Σε ανάγνωση εφημερίδων, ερχόμαστε η τελευταία χώρα της Ευρώπης. Τα περιοδικά έχουν ακόμα πιο συρρικνωμένη τύχη. Λογοτεχνία διαβάσει μόνο ένα 10 με 15% και ιστορία μόνο ένα 5%. Οι πότεροι άνθρωποι στην κοινωνία μας έγιναν φτηνοί και θλιβεροί πεζοούλιστές. Δεν τους ενδιαφέρουν οι μελέτες και οι γνώσεις, η ψυχική τους, ενδυνάμωση και καλλιέργεια κι ας είναι βασικά και απα-

ραίτητα εφόδια για την ευτυχία τους. Τυκώνονται στη χώρα μας πάνω από 2000 βιβλία το χρόνο, γραμμένα από Έλληνες συγγραφείς. Πόσοι από αυτούς φτάνουν σε πλατύ αναγνωστικό κοινό; Αν λέγαμε 50, θα ήταν ίσως το νοίμερο υπερβολικό. Ας μην υπολογιστούν οι λίγοι μυημένοι στα πνευματικά μας πράγματα, όσοι από εύνοιες διακρίσεις και παντοειδή ωφελήματα, τη βλέπουν ίσως ρόδινη την αυτόχθονη πολιτισμική μας κατάσταση.

Τα 70 από τα 80 θέατρα στην Αθήνα παίζουν πάντα ξένα έργα. Η σωστή κι ελληνική θεατρική αγωγή, έγινε πανάκριβο και πολύτιμο είδος. Οι θιασάρχες και οι θεατρώνηδες, δε ρισκάρουν εύκολα και δε βοήθησαν ποτέ συστηματικά τη νεοελληνική δραματουργία.

Όσο για τη γλώσσα... έχει πάρα πολύ κακοποιηθεί και υποφέρει την τελευταία εικοσαετία, από κατώτερους, μέτριους κι ακατάλληλους χειριστές του λόγου όπου, η αιλουροειδής οσφιοκαμψία τους, ξεπέρισε και τη χατζηβατική. Υπάρχουν και οι εκζητητές της σνομπαρίας, με τις δυσνόητες, γλωσσοαναρχίες και τις ανεύθυνες διγλωσσίες. Και τι μέλει γενέσθαι μετά το 1992; Γι' αυτό, τη γλώσσα, το ζωτικό αυτό και γλυκόηχό μας όργανο ελπίζουμε να το σώσει, σαν ενιαίο εξελιχτικό φαινόμενο, μόνο η ειάντοχη, ηθική και λογική δύναμη της αθάνατης ελληνικής ψυχής.

Η γένεση κι ο θάνατος του σουρεαλισμού

Το σουρεαλισμό του Θ. Γκατιέ, του Α. Μπρετόν, του Σ. Νταλί και άλλων Γάλλων εκκεντρικών και μοντερνοποιών της τέχνης, στην 3η και 4η δεκαετία του αιώνα μας, όπως κι εδώ του Εμπειρικού και

του Εγγονόπουλου, τον δέχτηκε η αισθητική, σα ρεύμα αφηρημένης τέχνης, σαν υπέρβαση της λογικής και του ρεαλισμού· και σαν επίδειξη αυθαίρετη κι αυτόματη παράλογης γραφής. Μα όσο κι αν το σύνθημα και το κήρυγμα «η τέχνη για την τέχνη» θόλωσε κι ανακάτεψε τα ήρεμα νερά, στα γόνιμα πέλαγα της αληθινής και κοινωνικής τέχνης, εντούτοις, ο σουρεαλισμός παράμεινε γενικότερα, αχώνευτος στα στομάχια των γενεών της νεώτερης λογοτεχνίας. Παράμεινε σα διασκεδαστικό, αχρειαστό και περιττό, παράγωγο παρισινής τρέλας· και σάπιο φρούτο παρακμής του ξεφτισμένου αστικού πολιτισμού. Η μπόχα αυτού του άχρηστου καρπού, δεν άφησε αμόλευτη την υγιεινή ατμόσφαιρα της διδαχτικής μορφωτικής κι ωφέλιμης τέχνης.

Έτσι, και καθώς διαπιστώνεται με το πέρασμα του χρόνου, από το σουρεαλισμό δεν έμεινε τίποτε σημαντικό και σπουδαίο, στο πλούσιο και ποικιλόμορφο οικοδόμημα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Ενώ στο χώρο που άφησε αδρά σημάδια, είναι οι εικαστικές τέχνες.

Στην ποίηση και στην πεζογραφία, πέρασε απλώς σαν ένα ψευτομοντέρνο κι αναιμικό κύμα τεχνοτροπίας, ακαταλαβίστικο, εξεζητημένο, ακοινωνήτο κι ανώφελο.

Ο σουρεαλισμός, δεν ήταν και δεν είναι παρά, ένας συρμός και μια τάση ν' αποκοινωνικοποιηθεί η ρεαλιστική τέχνη και ν' αποστασιοποιηθεί από τα κοινωνικά προβλήματα, από το να μη βοηθηθούν οι λαϊκές μάζες, να εξοικειωθούν με όποια κατανοητή τέχνη, για ν' ανεβάσουν το μορφωτικό και το αισθητικό τους επίπεδο και να χαρούν τις ομορφιές και τις αρμονίες της ζωής και της φύσης, που αναπαριστάει η ρεαλιστική τέχνη.

Ο σουρεαλισμός δεν ήταν στη βαθύτερη ουσία του και στην αφορμή που τον γέννησε παρά, ένα παιγνίδι παρηγοριάς μιας ομάδας, που επινόησαν οι υργόσχολοι «ελίτηδες» του Παρισιού, για να τον παραστήσουν, σαν πηγαίο κι ανεπιτήδευτο αποτέλεσμα, μεταφυσικού προσανατολισμού, με μυστικιστικές προεκτάσεις.

Ο σουρεαλισμός προήλθε από αλλοπρόσβαλλα κίνητρα του υποσυνείδητου, από ματαιέπονους και μοροφιλόδοξους μορφικούς αναζητητές και γλωσσοάταχτους εκζητητές. Επιμένουν και υποστηρίζουν ά-

κόμα την ασυνάρτητη, ερμητική και ανεγκέφαλη λογοκοπία τους, ότι απορρέει δήθεν από μαγικούς κι ονειρικούς κόσμους (!)

Ο σουρεαλισμός σα σχολή και σαν κίνημα ή ρεύμα τεχνοτροπίας, δεν ήταν και δεν είναι παρά, κατασκευάσμα νοσηρής φαντασίας και συμφυρματικής κενοδοξίας. Μια προσπάθεια μορφικής έκφρασης, κι ένα ανώμαλο τίποτα, ένα μηδενικό για το λαό, που τόση ανάγκη είχε και στα χρόνια των δυο μεγάλων πολέμων από το 1920 ως το 1940, αλλά και σήμερα και πάντα, κάθε ψυχή, ζωή και κοινωνία.

Πριν από λίγον καιρό, τον έφεραν πάλι σ' επικαιρότητα με το θάνατο του Σαλβατόρ Νταλί και μας πρόβαλλαν κατά κόρο από τις οθόνες τις παλάβρες της τέχνης του... Όμως, επειδή περίσσεψαν οι τρέλες στα χρόνια μας, οι ταλαιπώροι και καταπονεμένοι άνθρωποι, απορρίπτουνε το σουρεαλισμό σαν περίσσια πολυτέλεια, που συγχέει και συσκοτίζει το λόγο και τα πράγματα, κι αποζητούν την εκλαϊκευμένη, ευκολόπεπτη, ευεπίφορη, ευεργετική για το πνεύμα και λυτρωτική για την ψυχή, ρεαλιστική τέχνη και λογοτεχνία, που να είναι «λιμάνι ευτυχίας» όπως την ήθελε και ο Σταντάλ.

Κουβέντα με τον Γκόρκι

Μάξιμε Γκόρκι, συγχώραμε που κάνω απόπειρα να κουβεντιάσω μαζί σου, καθώς σε θεωρώ αθάνατο, σα βλέπω μπρος μου τη μορφή σου.

Έγραφε κάποτε: «στο όραμα του θριαμβεύοντος ανθρώπου», αφιέρωμα στον Λένιν, επηρεασμένος κι από την επανάσταση του 1917, ανάμεσα σ' άλλα ωραία κι αισιόδοξα και τούτα:

«... Η εργασία έχει γίνει μια πηγή χαράς για τον άνθρωπο, που απελευθερώθηκε επιτέλους, πραγματικά· η λογική του ανθρώπου, η πιο πολύτιμη αρχή στον κόσμο, έχει καταστεί ατρόμητη...».

Αλλά, κατακαημένε μου μεγάλε κι αθάνατε Γκόρκι, καλά είδες τότε ρεαλιστικά κι επαναστατικά για κείνο το παρόν και πρόσωπα και πράγματα!

Τα λόγια σου εκείνα όμως σήμερα, αποδείχνονται κάπως ρομαντικά, για

τα σημερινά δεδομένα μας.

Αν ξαναγεννιόσουν κι έβλεπες τους άξεστους θρησκόληπτους μουζικούς του Αζερμπαϊτζάν να δοξάζουν τον αλάχ και να πανηγυρίζουν τον όλεθρο των Αρμένων... θά 'γραφες τώρα, πως ο άνθρωπος, την έχασε, ή δεν τη βρήκε από τότε τη λογική του. Δε λευτερώθηκε από δισειδαιμονίες, θεοληψίες και κάθε είδους αδυναμίες. Έχασε τη σωστή παιδεία του, την ηθική και δημιουργική συνείδησή του. (Όρα και πρωθυπουργός Ουζμπεκιστάν, πού 'κλεβε τα βαμπάκια). Θά 'βλεπες την εργασία πως δεν έγινε πηγή χαράς. Αλλά, προσχήματα για τεμπελιά και αδιαφορία. Κάποιες νεώτατες γενιές, σ' έχουνε λίγο διαψεύσει!..

Αν ήσουν σήμερα Μαξίμ, θά 'βλεπες, θα παρατηρούσες, θά 'γραφες ότι η λογική όχι μόνο δεν έγινε «ατρόμητη» και άτρωτη, αλλά, δυστυχώς, θριάμβευσε σε πολλές κοινωνίες το παράλογο· και χωρίς από εξουσιαστικές ομάδες να επιβληθεί η λογική της κριτικής και η διδαχή των λαθών...

Αχ Μαξίμ, Μαξίμ! Πόσο αυταπατήθηκες από τους ανθρώπους που γίνονται έρμαιο των αδυναμιών τους!

Όμως, τα όνειρα, οι ελπίδες και η αισιοδοξία σου, παραμένουν ακόμα, να 'σαι βέβαιος για μας κ' ακολουθούμε το φωτεινό σου δρόμο, για το ανέβασμα και τη δόξα του ανθρώπου, (της «πιο περήφανης λέξης» όπως έλεγε) είναι όνειρα κι ελπίδες κι αισιοδοξία οράματα για το παρόν και το μέλλον ανθρώπων και λαών... Άσχετα αν πολλοί το δρόμο δεν ξέρουν, καθώς είναι τυφλοί, κι επιμένουν σό-νι και καλά να είναι οδηγοί!..

Θλιβόμαστε όταν βλέπουμε ανθρώπους και μάλιστα «ιθύνοντες» να πάνε από λάθη σε λάθη και να κάνουν κακό.

Όμως, «πιστεύουμε και πάντα προσδοκάμε τη βελτίωση των ανθρώπων» όπως έλεγε κι ο Απολλόδωρος, γιατί τους αγαπάμε.

Έργα και ημέρες νεολαίας

Κ' ύστερα σου λένε, κρίμα τα παιδιά, τι φταίνε τα καημένα! Κουράζονται πολύ τα κανακάρια μου! Ναι, αλλά μόνο εκείνα τα φρόνιμα, τα πειθαρχημένα, που έχουν ζήλο και ζωηρό ενδιαφέρον για μάθηση, για φως και παιδεία, για δουλειά, ζωή κι επιτυχία, γι' αγάπη στον άνθρωπο και στο μέλλον, για τιμή σε γονείς και πατρίδα.

Όσοι είναι τεμπέληδες, χασικλήδες, αλήτες, δεν έμαθαν το νόημα της ζωής. Ασέβειες και αναρχίες, ντίσκο, βρωμιές, καφετερίες. Από τα 14 ως τα 24 χρόνια τους, κανένα σχεδόν από τ' αγόρια δεν πιάνει εξωσχολικό βιβλίο στα χέρια του. Από λεωφορεία και τρένα, κανένα δε σηκώνεται να κάτσει ο γεροντότερος. Στα γήπεδα γίνονται χούλιγκανς και... γυαλιά - καρφιά! Κλεψιές, διαρρηξείς, ανώμαλους έρωτες. Προ-πο, χιδαιολογία και χασισι. Σταδιακές προαγωγές σε «καλό πράμα», ηρωίνες, τριπήματα φλεβών, Ιθάκες, επανένταξη και μάταιες ελπίδες, δράματα γονιών, χαμένες κρατικές δαπάνες. Το ξαναείπαμε: τα παιδιά είναι σαν τα κουτάβια, κι αν τα κακομάθει, δεν κακοσφηνούν. Καλά, όσα είναι υπάκουα και προσαρμόζονται κι όσα δουλεύουν σε όποιες εργασίες. Τ' άλλα, μας κοροϊδεύουν κι ελάχιστα μορφώνονται ή παραμορφώνονται. Για μελέτες βοηθητικών βιβλίων, υπάρχουν μόνο λίγες εξαιρέσεις κοριτσιών!

Φταίει το κράτος, οι γονείς, οι δάσκαλοι, η κοινωνία: Όλοι φταίμε.

Γιατί ο νεαρός έφηβος να εθιστεί στα ναρκωτικά, αφού ξέρει ότι σιγά σιγά, τον περιμένει ο λευκός θάνατος; Σκεφτήκατε ποτέ έναν Καιάδα για ναρκομανείς, κακοποιούς και φονιάδες;

Γιατί, αφού δε θέλουν να μορφωθούν ανθρωπιστικά, να τους αφήνουμε να κάνουν κακό στον εαυτό τους και στους άλλους; Έτσι κι αλλιώς, βαδίζουνε γι' αυτοκτονία, γιατί να μη τους πέφτει νομοθετικά ο πέλεκυς της έσχατης τιμωρίας; Μας έφαγε η γλυκανάλατη και επιζήμια «ανθρωπιά».

Όσοι νέοι δεν πειθαρχούν, να μορφωθούν, να γίνουν καλοί χαρακτήρες και χρήσιμοι πολίτες στην κοινωνία, θά 'πρεπε με νόμο δρακόντειο να αποβάλλονται από το κοινωνικό σώμα. Η πειθαρχείας και μορφώσεως, και δουλείας, και παράγεις υποχρεωτικά, ή πέθανε μια ώρα αρ-

χίτερα.

Μόνο έτσι θα χτυπιόταν το κακό στη ρίζα του· και δε θα ζούσε κανείς σε βάρος του εαυτού του και της κοινωνίας. Αφοΐ βέβαια και η πολιτεία θα είχε την υποχρέωση να δώσει δουλειά και παιδεία δωρεάν σε όλους.

Ποιά παιδεία και ποιό υπουργείο; Ποιά παραχαϊδέματα και ποιά «ζεμανφουτίσματα». Δεν είναι αυτές ελευθερίες. Δεν είναι αυτή δημοκρατία. Είναι πολύ παραξηγημένα και καταβιασμένα αυτά τα αγαθά.

Για τους περισσότερους που πάνε σε Λύκεια, τους είναι άγνωστοι σήμερα, οι πιο μεγάλοι νεοκλασικοί ποιητές του έθνους μας: Σολωμός, Κάλβος, Παλαμάς, Βάρναλης, Σικελιανός, Βαλαωρίτης κ.ά.

Δεν έχουν ιδέα για τους κορυφαίους πεζογράφους μας Θεοτόκη, Παπαδιαμάντη, κ.λπ.

Ρωτήθηκαν σ' ένα Λύκειο της Γκράβας: Ποιός είναι ο συγγραφέας Καζαντζάκης; Απάντηση: «Αυτός που έγραψε τους «Αθλίους». (Πάει ο καημένος ο Ουγκώ που τραγούδαε και ηθικοδυνάμωνε την επαναστατική Ελλάδα του 1821).

Τι εστί Καβάφης; Απάντηση: «Ένας δημοσιογράφος». Τίνος είναι το μυθιστόρημα που έχει τίτλο: «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα;» Απάντηση: «Του Ντοστογιέφσκι». (Τυχερός στη συγγραφική του παραγωγή και δόξα ο Λουντέμης, προήχθη βλέπετε από τη νέα μας γενιά).

Τι σχέση μπορεί νά 'χουνε τέτοια λυκειόπαιδα με τον πνευματικό πολιτισμό; Οι λέξεις «αρωγή κι ευδοκίμηση» θα ήταν σήμερα το λιγότερο, μπροστά σε άλλες άγνοιες βασικών αξιών και στον κατήφορο μιας μαθητιώσας νεολαίας.

Ένας μαθητής Γ' Λυκείου ρωτήθηκε για τους Σαίξπηρ και Τσέχωφ... και απάντησε: «Δεν τους ξέρω τους κυρίους». (Βρε τα πουλάκια μας, μη βασκαθούν(!)).

Ακούστε και λίγα ακόμα, άδολα κι ειλικρινά από τα ίδια τους τα χείλη.

1) Νίκος Κρητικός: «Δεν έχω μάθει ν' αγαπώ τα βιβλία. Το σχολείο δε μου καλλιεργεί τη διάθεση για διάβασμα. Και το μάθημα των Νέων Ελληνικών είναι πληκτικό». (Μπράβο σας «ζεμανφουτίστες» εκπαιδευτικοί, που πρώτα εσείς δεν παίρνετε ποτέ ν' ανοίξετε βιβλίο, αφότου αρπάζετε το δίπλωμά σας. Αν ήμουν υπουργός παιδείας, θα σας περνούσα όλους ένα τεστ... να διαπίστωνα αν έχετε ή όχι τ' απυρσίτητα ουσιαστικά προσόντα. Και

όσοι δεν θα είχατε... οι νεώτεροι απόλυση· και οι παλιότεροι συνταξούλα και σπίτι.

2) Μαρία Γιαλετάκη: «... Το καλοκαίρι που έχουμε ελεύθερο χρόνο, γιατί δε διαβάζουμε; Οι περισσότεροι ακόμα κι όταν έχουμε πολλές ελεύθερες ώρες, προτιμάμε καφετέριες και τηλεόραση, παρά να διαβάσουμε ένα βιβλίο».

3) Μαρία Παπαλόπουλου Β' Λυκείου: «Είμαστε πνιγμένοι στο άγχος. Με τόσα μαθήματα, δε βρίσκω χρόνο να διαβάσω τίποτ' άλλο. Λίγος χρόνος που σου μένει. θέλεις να βγεις να ξεσκάσεις».

(Άγχος βλέπετε τα «μανουλάκια», τα πήραν σβάρνα τα βάσανα, οι ανέχειες, οι στερήσεις και οι σκλαβιές (!) Εμείς στην ηλικία τους, πολεμούσαμε νηστικοί τους καταχτητές ναζίστες και μάθαμε γράμματα δουλεύοντας, διαβάζοντας και ξενυχτώντας).

4) Η Βίκυ Χαντζάρα, Β' Λυκείου, είπε: «Τα Νέα Ελληνικά αντιμετωπίζονται σα δευτερεύον μάθημα. Ο τρόπος διδασκαλίας είναι εντελώς τυπικός και τόσο στεγνός που σε απωθεί».

5) Η Βάσω Τόνια, Γ' Λυκείου: «Πολλά εξαρτώνται από τον καθηγητή και τον τρόπο που κάνει το μάθημα...».

Ένας άλλος μαθητής είπε: «Ζούμε σ' ένα περιβάλλον που δε μας βοηθά ν' αναπτύξουμε σχέση με το βιβλίο...».

Αυτά είναι τα χάλια τους, που τα ομολογούν τα ίδια τα παιδιά! Είμαστε από τους πρώτους πνευματικούς αγωνιστές, που διακηρύξαμε και από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, από το 1981 ακόμα, ότι, πρέπει η Λογοτεχνία να καθιερωθεί μάθημα στα σχολεία και να διδάσκουν ικανοί λογοτέχνες θεωρητικοί της αισθητικής και κριτικοί.

Έτσι τα παιδιά, θα καλλιεργούσαν άριστα τη γλώσσα, θ' αποχτούσαν γνώσεις, θα διεύρυναν τη φαντασία τους, θ' αξιοποιούσαν τα τυχόν φυσικά τους ταλέντα, (που πολλά, απονεκρώνονται και πάνε χαμένα), θα διαμόρφωναν ηθικούς χαρακτήρες· και θα καταχτούσαν τον πνευματικό μας πολιτισμό.

Όμως η πολιτεία, αγρόν αγοράζει γι' αυτά. Τα θεωρεί ως φαίνεται πολυτέλειες. Και περί «μαθητικών εκλογών και συμβουλίων» τυρβάζει (!) Ντροπή!

Όταν η νεολαία μας δεν εξοικειώνεται πλατιά με τη σωστή και ζωντανή μας γλώσσα, με τη γνώση της ιστορίας, με

τις μορφές και αξίες του γένους, πώς θα κρατήσουμε τις θετικές και ζηλευτές αρετές της φυλής, με την κάθε εθνική μας ιδιότητα και τη χαρακτηριστική ταυτότητα: Πως θα ζήσουν οι νέες γενιές; Με αλλοτριώσεις και ζουγκλοειδείς μεταμορφώσεις; Θά 'ναι κρίμα κι άδικο για το μέλλον της πατρίδας! Ο Δημοσθένης έλεγε: «Καλύτερα να είναι κανείς ζητιάνος παρά αμόρφωτος».

Ανώμαλες συγκινήσεις

Τελευταία, η οχτάχρονη υπουργίνα (ρεκόρ μπράβου) κ. Μελίνα, εγκαινίασε το νεοκλασικό μέγαρο του Μελά στην κλατεία Εθνικής Αντίστασης πρώην Κοτζιά).

Το μεγαλόπρεπο αυτό παλατάκι στην καρδιά της Αθήνας, είναι ένα από τα λίγα που απόμειναν τόσο αξιοθαύμαστα αριστοτεχνήματα του περίφημου αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλερ, που είχε γίνει το 1874, κι ως το 1879 ήταν Αθηναϊκή Λέσχη μεγαλοαστών. Από το 1900 μέχρι το 1973, το είχαν τα ελληνικά ταχυδρομεία. Σήμερα το ανακαλώσε η Εθνική Τράπεζα και το λειτουργεί ως κατάστημά της.

Εύλογα λοιπόν η κ υπουργίνα ήταν τόσο συγκινημένη. Αλλά, όχι προς θεού «στο μυαλό και στα μάτια». Γιατί, έτσι είχε, πάνω στον οίστρο και στον αχταρμά του λόγου της: «Είναι ένα θάυμα που προκαλεί συγκίνηση στο μυαλό και στα μάτια».

Αμολάει βέβαια πολλές φορές γλωσσοκοτσάνες, η υψηλή κυρία, μα όχι σε τόση σουρεαλκοινητική αδειά! Διότι, αν η συγκίνηση προκαλούνταν ομαλά, (από την αρμονική κι ωραία θέα του κτιρίου) οι αισθήσεις θα την αντιστοιχοίσαν στην καρδιά, στην ψυχή, ή με τα ρίγη και σ' όλο το σώμα. Μα «στο μυαλό και στα μάτια» είναι σήμα λόγου (ως) ανώμαλο και μαργαριταρένιο (!)

Πως λοιπόν κι εμείς να μην είμαστε στα κέφια μας για τέτοιους λόγους γιομάτους έμπνευση και σοφία (;)

Όσο κι αν είναι κανείς απ' άλλα πράματα βαριεστημένος... αυτά θυμίζουε Δροσίτη που 'λεγε: «Και πικραμένος ταχτικά... γελώ για να μη κλάψω».

Αφοριστικά και ακαδημαϊκά

Όταν αφόρισε ο Πάπας τον Καζαντζάκη για το έργο του «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται» και ακολούθησε η απόφαση της «Ιερής Συνόδου», κι έγινε μέγας ντόρος και σάλος στην Ευρώπη, ακόμα και στην ελληνική Βουλή... δεν κέρασε ούτε του αρχηγού φιλελευθέρων Γ. Παπανδρέου διαμαρτυρία και χατήρι υπέρ του κορυφαίου συγγραφέα, που ήθελε το 1945 με διάταγμα να τονε κάνει ακαδημαϊκό μαζί με το Σικελιανό. Ούτε τότε όμως του κέρασε, ούτε

μετά. Ήθελε δεν ήθελε, υπόκυψε κι ευθυγραμμίστηκε με τον άδικο εξορισμό των μεγιστών της εκκλησίας.

Ο δε αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος Αλ. Σβώλος, εκδικαρούσε την «Ιερή Σύνοδο» «να μη πραγματοποιήσει την απόφασή της...» Για θυμηθείτε τον κοτζάμ συνταγματολόγο εκείνον (θεός σωφρέστον), που εκβίαζε τον ανώητο Σιάντο (στη Θεσσαλία Απρ. '44) να του υποσχεθεί ότι το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ δεν πάει για εξουσία... καθηγητής των και επιστήμονας, είχε τόσες προκαταλήψεις, δειλίες και προλήψεις, για τα κούφια κι αφοριστικά μεταφυσικά της δεσποτοκρατίας (!). Παράσταινε και το σοσιαλιστή. Αλλά κατάφερε τότε κι αποδήμησε στον άλλο του κόσμο.. εξαγνισμένος. Κ' η αλήθεια για το ρόλο του στην Κατοχή ως ήταν πρόεδρος της ΠΕΕΑ, ακόμα δε μαθεύτηκε κλατιά. Δε σκεφτόταν ο άνθρωπος ότι: Κι αν αφορίσουν όσους προοδευτικούς συγγραφείς επιθυμούν οι συνοδικόι... τι πρόκειται να γίνει, με τόσο αστεία πράγματα;

Διαφημιστικές διαστάσεις παίρνουν έτσι τα έργα των αφορισμένων και το πολύ πολύ, να μη λειώνει και κανά ρουχο-πάκουτσο στο λάκκο τους.

Ας αφορίσουν λοιπόν και σήμερα οι αμαρτωλοί αφοριστάδες («= αναμάρτητος πρώτος τον λίθον βαλίτω») όχι βέβαια με ακιλέ, δολοφονιών όπως οι Χομεϊνίδες τον Σαλιμάν Ρουσντί.. αλλά με ευκολόγια προς το θεό που πιστεύουν, να τιμωρήσει εκείνος τους αθίους, για να διασκεδάσει ο κόσμος και να γελάσουν τα παρδαλά κατσίκια (!) Αλλά, η μεσιτεία τους δεν ισχύει, ούτε για το κακό, ούτε για το καλό, διότι «εις ο θεός, εις και ο μεσίτης θεού και ανθρώπων άνθρωπος Χριστός Ιησούς». (Α' Τιμόθεου β' 5).

Στο μεταξύ, ούτε του πάπα, ούτε της Συνόδου εισουκόιστηκαν οι αφορισμοί, αλλ' ούτε κ' οι επιθυμίες εκείνες των κομματικών αρχηγών (τους έμειναν μόνο τ' αρχηγιλίκια και προεδριλίκια). Και μήτε ο Καζαντζάκης, μήτε ο Σικελιανός έγιναν ακαδημαϊκοί!..

Στην πάντοτε συντηρητική, αρτηριοσκληρωτική και σκοταδιστική γεροντοκρατούμενη «αθήνησι» ακαδημία, μήκανε θριαμβικά τότε: ο Μυριβήλης και ο Νόβας, ο Γαργάλας, οι φιλούντες τα νυχοπόδαρα της Φρειδερίκης Χοεντσόλερν, ασπόνδυλοι, γιοισοφάκτες της λογιότατης γενιτισαρκικής αριστοκρατίας(!).

Τέλος, για τους παλιούς και νέους τηβεννίχους και κουκουβαγιάρους, «Κάθε κατάρτα του κακού, εξακολουθεί να γεννάει το κακό», όπως έλεγε κι ο Σίλλερ.

Συνευξείς βραβειοεστεμμένων

«Μυστικές γοητείες, αγγέλους, ουρανοξίστες, από γυαλί κι ατσάλι, μυθικές πολιτείες, θαιματα και ιλίγγους προσπάθησα ν' ανακαλώσω και να μεταφέρω στην ποιήσή μου, το όραμα ενός

νέου κόσμου... από την Αμερική».

Κι επιπλέον, ωραίες κοιμώμενες, και δάση μηχανών και αριθμών' και ονειρώδεις κόσμοι και διάκοσμοι... Αυτά ήταν κύρια, τα συγκινητικά ερεθίσματα, που σκλάβωσαν το μεγαλοαστό ποιητή ερμητικό και υποκειμενιστή κ. Τάκη Βαρβιτσιώτη στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Γι' αυτά και γι' άλλα καυχήθηκε κι ένας ανώνυμος συνεντευξίας του στο «Ρίζο» τις 12 Φλεβάρη που έχει φαίνεται αναλάβει εργολαβικά την παραπροβολή του Σαλονικιού ποιητή.

Τον παρουσίασε λοιπόν με «παγκόσμιο» βραβείο που είναι λέει σαν κάτι ανάλογο του δικού μας «ωνάσειου», αλλά, που έχει ιδιαίτερη αίγλη στον ισπανόφωνο κόσμο (!) Ω λε λε! Εδώ οι Σπανιόλοι δεν έμαθαν ακόμα το δικό τους το Λόρκα, μπράβο που βράβευσαν τον κ. Βαρβιτσιώτη, για να τον έχουν φυλαχτό!

Πού αλλού όμως θα χαλάσει το χρήμα του ο άνθρωπος; Γυρίζει, όπως κάποτε στη Βουλγαρία (που μας έλεγε ο Στέφαν Γιέτσεφ) για να εκμαιεύει μεταφράσεις και βραβεία. Έχει ξαναπάει στην Αμερική με Καραντώνη, Βενέζη και Ελύτη. Αλλά τούτο, το βραβείο, το απένειμαν όπως είπε στον ΟΗΕ. Κριτς και μπριτς (!) Και ότι τάχα με το δικό του βραβείο, η Ελλάδα βρέθηκε σε πρώτη σειρά της παγκόσμιας ποίησης. (Αυτό θα ήταν σαν εκείνα τα ψεύτικα των Ιταλών που έπαιρνε ο μακαρίτης, ο Δέλφης και άλλοι προετάστροι με τις φιλικές τους σχέσεις και τις ανάλογες διασυνδέσεις: όπως το «Ταορμίνας» το «Καλαβρέζικο» και δε συμμαζεύεται(!)). Ενώ παρακατιόν, θα του ξεφύγει κι αντίφαση και θα μας πει: «Είναι γεγονός πως μόνο ελάχιστα ονόματα έχουν κερδίσει την παγκόσμια αναγνώριση: Καβάφης, Καζαντζάκης, Ρίτσος, Σεφέρης, Ελύτης. Και παραμένουν δυστυχώς άγνωστοι, οι πολύ μεγάλοι μας ποιητές: Σολωμός, Κάλβος, Παλαμάς, Σικελιανός». (Αυτοί δε χαρίστηκαν στη μαύρη αντίδραση). Οι άλλοι; Ας του πούμε πως, τον Καβάφη, τον έκανε γνωστό το μέγα αδελφάτο των Άγγλων σύντεκνων. Τον Καζαντζάκη, κυρίως ο αφορισμός του Βατικανού και της δεσποτοκρατίας. Το Ρίτσο; Γι' αυτόν δούλεψε φουλ το «κόμμα». (Εννοείται μια ομάδα με χρόνια ριτσιτίδα) και τον ανέβασε και με το «βραβείο Λένιν». Όσο για τον Ελύτη και Σεφέρη; Ας έχει χάρη, η πολιτική τους παράταξη που απόσπασε τα Νόμπελ και ο μελοποιός τους ο Μύκης. Πάντως του κ. Βαρβιτσιώτη τα βραβεία όπως π.χ. ακαδημίας «κρατικό» και άλλα είναι όλα ευνοιοδοτικά, χαρισματικά, και όχι διαγωνιστικά, του έργου του. Αλλά, σε βραβεία και προβολές συμβαίνει πολλές φορές, «άλλος να είναι ο σπείρων και άλλος ο θερίζων».

Λαφνοστεφανώματα

Έγραψαν οι εφημερίδες της Αθήνας ότι, ο Π.Ε.Λ. λαφνοστεφάνωσε τον ακαδημαϊκό κ.

Ν. Βρετάκο για την ποιητική του «δεινότητα» στα λελούδια, τα νερά, τα πουλιά και τα δέντρα της Πλούμιτσας...

«Πούνε μάδε»(!)

Ο ΠΕΛ ζήτησε φαίνεται τον επί χούντας Σ.Ε.Λ. ενός κ. Κομίνη, που είχε λαφνοστεφάνωσε τον κ. Αβέρωφ για την ακριβοπληρωμένη συγγραφική του δραστηριότητα. Αλλά, όταν έμαθε τι εστί ΣΕΛ (σύλλογος Ελλήνων —ευκαιριακών— λολοτεχνών, ενώ στ' αμερικάνικα θα πει, έκπτωση, φτηνό ξεπούλημα) ο μετερνίχος, αποκήρυξε τις άκυρες και ψεύτικες δάφνες και ξέσκισε την περγαμηνή που του είχαν απονεμίσει.

Ο ΠΕΛ και ο ΣΕΛ, είναι μάλλον από τα 18 σωματεία φιλότεχνων και άγνωστων λολοτεχνών της αλληλο-λιβανιστικής παρηγοριάς και μωροφιλοδοξίας, που το πιότερο αποτελούνται από εχούμενες χήρες, γεροντοκόρες κι επιτήδειους σουλατσαδόρους, καλοπερασάκηδες και λιμοκοντόρους(!)

Βλέπετε, από λολοτεχνικά, σωματεία, έχουμε «μπερεκέτι», λογοτέχνες σοβαρούς, μορφωμένους και προκομένους δεν έχουμε πολλούς. Αφήστε που όλ' οι Έλληνες γράφουν... Άσχετα αν ο ένας στους πέντε γράφει με τα χέρια και οι άλλοι 4 με τα πόδια (!)

Μα ο παναγάπητος γερο-Πλούμιτσας που δεν τον αφήνουν ήσυχο οι κοντυλοφόροι και οι σνομπάριστες όλοι, τον έκαναν τον καημένο μπουρλότο από τις τιμές και χωρίς να λέει και τίποτε, τα καταδέχεται όλα ευχαρίστως. Ποτέ δε λέει όχι για τα τέτοια. Αλλά, κι ο ΠΕΛ, αδράζοντας κελεπούρι επώνυμου κι «αθάνατου» (βράσε ρίγανη από τον Ταύγετο) θέλησε να δείξει ότι υπάρχει(!)

Όσοι φτιάχνουν παρόμοιους συλλόγους, μοιάζουνε τους κισσούς που κολλάν κι αναρριχιούνται σε κορμούς δέντρων για να φανούν(!)

Για τον κ. Βρετάκο μην απορείτε. Αυτός σηκώνει αγόγγιστα βαρύ φορτίο από δάφνες και στέφανα τ' Απριλομάη, γιατί ξέρει να γίνεται βολικός και λίαν ευκατάδεχτος σε αδιάκοπες τιμητικές festes. Άλλωστε από παλιά χρόνια δεν έδειχνε πως «θα γινόταν άλλος...». Τον βλέπαμε συχνά να συμμετέχει σ' όλες τις ποιητικές κάστες και παρεοφατρίες και δεν εννοούμε βέβαια τη «Δεξαμενή» ή τον μακαρίτη Μ. Βαϊάνο, ούτε τους Λουμίδα, Κολάρο ή Μαυρίδη. Αλλά, εμφανιζότανε και με ποιήματά του ως και στις παρεούλες του Γιάννη Μαρή, του Δ. Βαλασκαντζή, της Σόνιας Ολανδέζου (που έκανε και τη μέντιουμ θεός χωρέστην) και άλλων τοιούτων... Δεν έχανε καμιά ευκαιρία ο πονηρός. Όλοι και όλα του χρειάζονταν, για να τον λιβανίζουν και να μπει όπως μπήκε στην ακαδημία των γερόντων, πολυδαφνοστολισμένος και λελουδιασμένος' κι ας τον οσμίζονται δίποδα, τετράποδα και μελισσολόι κοπάδι, ποιοί θα πρωταρπάξουνε του ποιητή τη γύρι(!)

Πίστευε πάντα φανατικά ο πολυπρόσωπος στις ποιητικές δάφνες, γι' αυτό και τις κέρδιζε και τις συνάζει αθρόα κάθε τόσο.

Πρέπει να πιστεύεις βαθιά κι ολόβουλα σε κάτι, να μη χαλάς τη ζαχαρένια κανενός, για να κερδίζεις πάντα. Έτσι ακολούθησε πιστά στο βίο του και το αξίωμα των παπάδων: «Και ταύτα πάντα καλά, κακείνα μη αφιέναι».

Αγιο-βαλεντινικά...

Στις 14 Φλεβάρη τ' αγίου Βαλεντίνου, είχε και η τουβούλα τις ελαφρές εκπειαικές εκιλογές των ομιλητών της για τη γιορτή του έρωτα.

Έτσι, εκτός από τον ταχτικό βεντέτο της παραπροβολής της, κ. Χριστοδούλου, παρουσίασε και το γνωστό για το πνευματικό του ίδρυμα στη Θεσσαλονίκη ποιητή κ. Γ. Βαφόκουλο. Ο σεβαστός λόγιος, πάνω στη μέθη των ερωτικών του αναμνήσεων, δεν μπόρεσε να πει δυο λόγια σοβαρά και φιλοσοφημένα για το μεγάλο αγαθό της ευτυχίας και της διαιώνισης του είδους.

Έρμα γηρατειά, που για τους πιο κολλοίς δεν είναι να βγαίνουν στο προσκήνιο! Αν ο κ. Βαφόκουλος θυμότανε πως και η σιωπή σε αρκετές περιπτώσεις είναι χρυσός... «χρη σιγάν ή κρείττονα σιγής λέγειν», θα γλίτωνε τη μείωσή του. Αλλά, «η τέχνη της σιωπής είναι πολύ δυσκολότερη από εκείνη του ομιλείν».

Όταν ένας περασμένης ηλικίας ποιητής, δεν είναι σε θέση να πει λίγα ουσιαστικά κι εντυπωσιακά λόγια διδαχτικά, για ένα θέμα τόσο καίριο της ζωής, από κείρα και μελέτες, είναι προτιμότερο να μη βγαίνει στην οθόνη και να τον συνεπαίρνει οίστρος νοσηρής φαντασίας.

Ο κ. Γ. Β. λοιπόν είχε σχετικά ανούσια κι ελαφρά και κατέληξε: «Θα ήθελα να πεθάνω μ' ένα όμορφο κορίτσι στην αγκαλιά μου... να περάσει μέσα στο αίμα μου...».

Βρε το γερο-ζιούρα (!) Κ' ύστερα σου λένε πως κάει η ζήλεια στη Μιμή...

Φίλοι μου Σαλονικιοί, φέρτε του την Ορνέλα Μούτι... μας, και ξαναγίνει ο γέρος κοτσωνάτος (!). Γιατ' ίσως, η Ασλάν δε θα τού 'χει κάνει τίποτα!..

«Εκεί που βρέχει φαίνεται
κι όπου χιονίζει ασπρίζει».

Προσωπικά απωθημένα σε σκηνή

Όταν έβλεπα με μεγάλη υκομονή, ένα χαμένο κατασκευάσμα στη Νέα Σκηνή του Εθνικού, της κ. Κωστούλας Μητροπούλου στις αρχές Φλεβάρη (που το κατέβασαν σε λίγες μέρες) ένας ψιθύρισε κλάι μου στο φίλο του.

— Απορώ και εξίσταμαι, πως τα καταφέρνει αυτή η κυρία και της ανεβάζουν με τόσα κρατικά έξοδα τέτοιες πατάτες, εντελώς άνοστες κι αχώνευτες.

— Ε, βρε καημένε, τι απορείς. Γυναίκα εί-

ναι κι όλες οι κόρτες των αντρών για μια γυναίκα του θεάτρου... είναι γνωστές και ανοιχτές. Παλιότερα μάλιστα, μετά φανών και λαμπάδων.

— Γιατί και τώρα...

— Ε, στο «εδώ και τώρα» κάποιοι ακόμα εκπληρώνουν υποχρεώσεις...

— Μα είναι καταχρηστικά και άχρηστα αυτά που ανεβάζουν και με τόσα χρήματα. Για κοινό σκοπό και τι να μείνει στο κοινό; Σου αρέσει, θα το ανεχτείς ως το τέλος, ή να φύγουμε; Τι είν' αυτά που λέει η πολυχαιδεμένη των δικών της βιωμάτων;

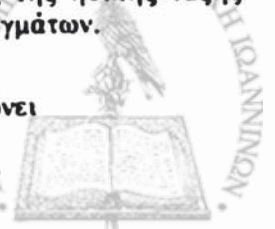
Ε, όλα τα καλιά απωθημένα της, τα σύνθεσε ανάλογα με τις μορφές και μνήμες που συγκράτησε, σε κάποιες πράξεις της ζωής της... και θέλησε να τ' αδειάσει, να ξομολόγηθει, γιατί τη βάραιναν πολύ τώρα στο γέμμα της κι έπρεπε να τα φορτώσει σε μια φανταστική «Νταλικά» για να τα ρίξουν άλλοι πληρωμένοι υπηρέτες, να τα κνίζουν στο βαθύτερο, για να μη τα θυμάται και νοσταλγεί και κικραίνεται και θλίβεται βαριά! Διότι, «το πολύ της θλίψεως φέρει παραφροσύνη». Και δεν πρέπει σε στιγμές μακαριότητας, να θυμόμαστε κόνους και νοσταλγίες, κικραίνουμε τη γλύκα της ξενιασιάς και της ευτυχίας. Έτσι κάπως τό 'πανε οι σοφοί και ιδιαίτερα κι ο Δάντης.

Σηριαλο-τσεκώματα

Δεν ξέρω πως, συννομοταξιακά συνενοούνται και πως τα μοιράζονται τα εκατομμύρια οι αετονύχηδες της τουβούλας με τα ηλίθια και γελοία σήριαλ. Αυτά, τα περίπου, σαν το «η πατρίδα κομμάτι» και κάτι άλλα... που όχι μόνο δεν πείθουν σε τίποτε, παρά, σηδιάζεις κι οργίζεσαι όταν βλέπεις σκηνές κι ακούς ακαίσιες βλακειές, λόγια του βρόντου και της μπάφας (!) Σκηνοθέτες οικονομισιάρηδες, του «άρκα κόλα», χωρίς ευθύνη και συνείδηση στην τέχνη, παρά μονάχα για τα παχιά τσεκώματα τους.

Στήνουν ηθοποιούς και κομπάρσους, με ψευτοσενάρια, χωρίς συγγραφείς και μύθους, με ατάλαντους κακοποιούς του λόγου. Αραδιάζουνε τόσες μπουρδες, που σου ανοίγουν την καρδιά και τηνε κάνουν περιβόλι (!) Έτσι, δε μπορείς να μη φωνάζεις: Ζήτησαν οι έξυπνοι και τα κοροΐδα της τουβούλας, όλοι οι φορολογούμενοι. Ζήτη η ψευτιά, η προχειρότητα και η απάτη. Ζήτησαν οι κοσκωτάνθρωποι, όσο μικροί κι αν είναι. Γιατί ο λόγος δεν είναι για το μέγεθος της αρπαγής, αλλά, για το υπεργαμότο της πολύχρονης και αδιάκοπης κοροΐδας και κακοποίησης της ηθικής τάξης των πολιτιστικών μας πραγμάτων.

Κάθε άρκαγας τσεκώνει στην Τι-βι και δε ρουπώνει με τα σήριαλ σαλάτες τουρλουγιόμοτες πατάτες(!)

Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα

Λόγια που καίνε
του Στέλιου Κεντηρή

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Για τη 200η επέτειο της Γαλλικής Επανάστα- σης

Η Ευρώπη τιμάει τα 200 χρόνια της Γαλλικής Επανάστασης. Η Γαλλία τη γιόρτασε πανηγυρικά. Σ' αυτή τη χώρα, επαναστάσεις ακολούθησαν πολλές (1830, 1848 και 1871). Η πρώτη, όμως, στο σύγχρονο κόσμο, η μεγάλη, ήταν η αστική, το 1789 ως το 1794. Αυτή αφύπνισε τις μύζες από το βαθύ λήθαργο της βυριάς δουλείας των φεουδαρχικών δυναστειών.

Η τρίτη το 1871 ήταν η Εργατική των κομμουνάρων, που κράτησε 14 μήνες κυβέρνηση και πνίγηκε μετά στο αίμα!... Όμως η αστική, που τιμούν οι πολιτισμένοι λαοί τα 200 της χρόνια, υπήρξε γι' αυτούς ευεργετική από πλευράς επιδράσεων, παρά τις θυσίες και τις γκιλοτίνες.

Έγινε στα 1789, όταν οι καταχρήσεις και οι αθλιότητες των Λουδοβίκειων καθεστώτων, που ήταν τιμαριωτικά και μεσαιωνικά, είχαν ξεπέσει στην έσχατη χρεωκοπία, στο απροχώρητο, στο «μη περαιτέρω». Τότε που Εγγενείς και Κλήρος

Προβλέψεις νέων τηβεννούχων

Ξέριτε ποιοί προορίζονται για νέοι ακαδημαϊκοί; Μάθετέ τους.

1) Ο κ. Κορνήλιος Καστοριάδης, της «κατήγκως» νεοφιλόσοφος των Παρισίων και πάσης μπανανίας (!)

Άλλωστε, μην παραξενεύεστε για την πρωτεύουσα της Φραγκιάς. Εκεί, φυτρώνουν κάλλιον πάσης άλλης κοσμοπολίτικης πρωτεύουσας κέντρα φιλοσοφίας, μόδας, που έρχονται κολλητικά και στο κλεινό μας άστυ... για να ευδοκιμούν κι εδώ όπως εκεί, όλες οι τρελοκαμπέρες και οι τρελοκατίγκες(!)

2) Ο κ. Νιδνίος ο Σαββόπουλος, της ελίτ πιάτσας, και σουλάτσας, της αλαλάσιμ λογοιδιάρρειας και κλαπάτσας, τρυγουδοποιός (αψουού(!)) και 3) Ακολουθεί ο νέος αστέρας των αγοραίων και υπάλλωντων βωμολοχικών αναγνωσμάτων, μ' εκείνον που «έφυγε νωρίς...» και με το «χαμογέλα ρε...». Και όχι στελρών και άδειων βωμάτων, παρά διαφημισμένων ονομάτων Πολυχρονιέμενον Χρόνιον με το μεθυσμένο αναγνωστικό κοινό του(!). Μπράβο τους.

Και ακολουθεί ο κ. Κύπρος Ασημακόπουλος. (Μη φτερνίζεστε).

μιλούσε μόνη της, με απαρέσκειες και τσικνομιτιές, γιατί τίποτα δεν την ικανοποιούσε. Όμως, ορκίζονταν κι έπινε αγίασμα για την κρατούσα κατάσταση... γιατί την είχε η κυρά Μελίνα και πρόεδρο στο Συμβούλιο της Στέγης Καλών Τεχνών και Γραμμάτων στην Αθήνα. Έτσι μοίρασε πριν από καιρό και κάποια εκατομμύρια με άλλους δυο (ανίδεους στα «περί διαγραμμάτων») σε χουντικά παλιότερα... περιοδικά...

Ορκίζονταν με την αλήθεια στο σκύλο της, που σα νύφη της Γαλλίας, θα τονε τρέφει πολύ χαδιάρη στο σπλι της. Πρόκειται για μια αθηναιοπαριζιάνα, που ακούει στ' όνομα κυρά Ύατιάνα και το παίζει τώρα αριστερά το παράφωνο βιολάκι της. Ξιφούλκησε λοιπόν στην «Αγγελική» (την ξέρετε και την Αγγελική όταν το λέει, το λέει η περδικούλα της... και μη ξεροβήχετε) την πυροσίσσε (μη βασκαθεί) μεγάλη συγγραφέρα. Άλλωστε, δικαιούται και σαν πρώτη κυρία της παρακούλουρας των κολλητουρατζήδων. Και δόστω εκείνη στο «Ρίζο» περί «ήθους» σε δυο πλατιά σεντόνια, την επόμενη της πρωταπριλιάς(!) Ε, ρε ψυχή μου αυτό το ήθος το κακόμοιρο, η έλμα πάθει σε τούτ' τη χώρα της «φαιδράς πορτοκαλάς»!! Καθώς είναι λέει μόνη της «τρανή πνευματική οντότητα» με ντεμοντέ τρελιάς ιδέας(!)

Αλλά, τι καλά, τι ρομαντζί... θά 'ταν ήσυχη γι' αυτή, να καθόταν στην κουζίνα, για μιάμ και γιολαντζί(!)

Κουλτουριάρα για κουζίνα

Σε όποιο δρόμο ή φουαγιέ θεάτρου την έβλεπα στην Αθήνα με μια τσιούφα κανούτα μαγιό πάνω από τη μπάλα της, σχεδόν, πάντα

ήταν η δεύτερη προνομιούχα τάξη και διαχειρίζονταν τεράστιες περιουσίες που συγκέντρωναν από δωρεές και διαθήκες αφελών θρησκών και θρησκόληπτων. Τότε που οι ανώτεροι ρασοφόροι περιφέρονταν έκφυλοι κι ακόλαστοι με χαρέμια παλακίδων σε μέγαρα του Παρισιού και ρήμαζαν το λαό στους φόρους (με τη δεκάτη)...

Τότε αντίχρησε το βροντερό σάλπισμα του ξεσηκωμού από τους Ροβιеспέρο, Δαντών, Μαρά, Σαιν - Ζυστ και την υπόλοιπη επαναστατική και μαρτυρική ηγεσία του προλεταριάτου της Γαλλίας. Τότε, οι πρωτοπόροι με το γιακωβίνικο λαό τον πεινασμένο, αδερφωμένοι και με τους αστούς, όρμησαν να καθαρίσουν τη διαφθορά και τη σαπίλα της τυραννίας των βασιλιάδων, των ολιγαρχικών, της παρηκμασμένης κι εκφυλισμένης αριστοκρατίας, με το γενικό σύνθημα: «Ελευθερία - Ισότητα - Αδελφότητα» και με όλη τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη. Οι Γάλλοι και προπάντων οι αστοί, που αποτελούσαν την τρίτη κοινωνική τάξη μετά την πρώτη των ηγεμόνων και τη δεύτερη της δεσποτοκρατίας, ήθελαν κι αυτοί να καταργήσουν τα προνόμια των δυο άλλων τάξεων και να πετύχουν την ισοπέδωσή τους. Αυτή η αστική τάξη έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην εξέγερση. Γενικά, υπήρξαν και οι επιρροές από το αγγλικό Σύνταγμα και τη Διακήρυξη της Φιλαδέλφειας· αλλά παράλληλα κι από τα πολιτικά διδάγματα της Αρχαίας Ελλάδας.

Η Επανάσταση, που κράτησε περίπου 5 χρόνια και κόστισε βουνά από περγαμηνές θυσιών, άρχισε στις 5 Μάη του 1789, με την εξέγερση του Παρισιού· και η Βασιτίλλη κατελήφθη στις 14 του Ιούλη...

Οι επιδράσεις ήταν ανυπολόγιστες σ' όλο τον κόσμο.

Οι προοδευτικές ιδέες για τ' ανθρώπινα δικαιώματα είχαν γερά καλλιεργηθεί και είχαν πέσει σε γόνιμο έδαφος.

Έτσι, αργότερα, οι καρποί εκείνοι γεννήσαν κι άλλους πολλούς καρπούς επαναστάσεων... Γιατί, μόνο με τις επαναστάσεις τράβηξε μπροστά η ανθρωπότητα. Χωρίς αυτές δε θα υπήρχε πρόοδος. Η μια γεννούσε την άλλη. Όλες, όμως, μέγα τίμημα και μέγα κόστος είχαν το αίμα!

Μετά τη Γαλλική, πρώτη η εθνικοκοι-

νωνική, η δική μας, το 1821... όπου μεταλαμπαδευτές σε φώτα και καθαγιαστές σε νάματα στάθηκαν πολλοί κορυφαίοι Έλληνες επαναστάτες κι ανάμεσά τους οι φωτοβόλοι αστέρες και φάροι, δάσκαλοι του γένους μας σαν το Ρήγα, τον Κοραή, τον Ψαλίδα, το Βηλαρά και τόσους άλλους. Τα μηνύματά της εκέδρασαν καιρία και στη Μεγάλη Οκτωβριανή, τη Σοσιαλιστική, το 1917· και στην Κινέζικη αργότερα.

Αλλά και σήμερα και πάντα η Γαλλική Επανάσταση θ' αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους σταθμούς στην απολυτρωτική ιστορία των λαών, πολικό αστέρα για κάθε αφύπνισή τους από βαθιά σκοτάδια δουλείας· και προτροπή σε δικαίους αγώνες για την ακέρια λευτεριά και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Οι επαναστάσεις προσφέρουν σε άτομα: χαρές κι αξιοπρέπεια και δύναμη και περηφάνια και τη στροφή της ιστορίας κατά μπρος. Αλλά, πολλές φορές γρώνε σαν ο Κρόνος και τα ίδια τα παιδιά τους!

Οι επαναστάσεις, ας μη συγχέονται με τα πραξικοπήματα. Γιατί, γίνονται πάντοτε εκ των κάτω, από τους λαούς. Έχουν τα αίτιά τους· και δημιουργούν τα δικαία τους.

Ενώ τα πραξικοπήματα, είναι κινήσεις αυθιρέτες, προετοιμάζονται συνωμοτικά και πραγματοποιούνται από τρελούς κι αρχομανείς, ή πληρωμένους πράκτορες μιας συννομοταξίας της άρχουσας τάξης.

Τέλος, παρά τ' αποτελέσματα και τις επιρροές σε παγκόσμια κλίμακα της Γαλλικής Επανάστασης, είναι θλιβερά τα σημερινά φαινόμενα της καταπάτησης των δικαιωμάτων σε λαούς, από δυναστείες και ολιγαρχίες, όπως π.χ. στην Τουρκία, στο Σαλβατόρ, στην Παλαιστίνη, στο Ιράκ-Ιράν, στο Λίβανο, στη Χιλή, στη Νότια Αφρική και σε πολλές άλλες χώρες του κόσμου. Πόσο δίκιο είχε ο Σαιν - Ζυστ όταν έλεγε: «Όλες οι τέχνες έχουν γεννήσει αριστουργήματα. Η τέχνη όμως της διακυβέρνησης δεν έχει γεννήσει παρά, τέρατα». Και ο Μαρά: «Μη σας τρομάζουν οι λέξεις: Μόνο με τη βία μπορούμε να πετύχουμε το θρίαμβο της ελευθερίας και να εξασφαλίσουμε τη σωτηρία του λαού. Όρθιοι, όρθιοι! Κι ας αρχίσει να κυλάει το αίμα των προδοτών!». Και ο πρωτομάχος Ροβεσπιέρος λί-

νο πριν πάει για τη λαιμητόμο διακήρυξε: «Λαέ, θυμίσου πως, αν στη Δημοκρατία δεν βασιλεύει η Δικαιοσύνη με απόλυτη εξουσία, κι αν αυτή η λέξη δεν σημαίνει αγάπη της ισότητας και της πατριδας, τότε η ελευθερία είναι ένα κούφιο όνομα. Λαέ, εσύ που σε φοβούνται, σε σολακεύουν και σε περιφρονούν, εσύ αναγνωρισμένη κυρίαρχε, που σου φέρονται σαν σε σκλάβο, θυμίσου ότι, παντού όπου δεν βασιλεύει η Δικαιοσύνη, κυβερνούν τα τάθη των αξιωματούχων και ο λαός έχει ιλλάξει αλυσίδες, αλλά όχι και μοίρα»...

Περί δημοκρατίας

Έγραφε ο Εύβουλος (Θαν. Κανελλόπουλος) πρόσφατα στο «Βήμα» ότι: «Δημοκρατία δεν σημαίνει οποιαδήποτε πειθαρχία, ή υπακοή. Πειθαρχία χωρίς δημοκρατία είναι βία».

Εμείς θα του απαντούσαμε ότι σημαίνει πειθαρχία και υπακοή: προπάντων αυτοπειθαρχία σε βασικές αρχές ηθικής, δια της ανθρωπιστικής αγωγής. Αυτοπειθαρχία, αυτόχθονη και αυτόκλητη, θα λέγαμε ιδιοκρατική. Δημοκρατία δεν μπορεί να εφαρμόσει ένα κράτος, όταν οι πολίτες του δεν έχουν μόρφωση και γνώσεις, για να επιβάλουν στον εαυτό τους το χρέος του αλληλοσεβασμού και της αξιοπρέπειας, με το πολιτισμένο ευγενικό τους φέρεσθαι. Κι ο Εύβουλος διατείνεται πως *«στη δημοκρατία η θέληση των ηλιθίων και των ληστών, θεωρείται ίση με τη θέληση των καλών πολιτών»*. Κι εμείς θα του λέγαμε: Γιατί να υπάρχουν πολλοί ηλιθιοί και ληστές, εφόσον μπορεί μια οικοκυρεμένη, προοδευτική και δίκαιη παιδεία να κάνει έναν δικαιότερο συγκεκριμένο διαπαιδαγώγησης; Έτσι, δε θα αναγκάζεται ο άνθρωπος να γίνεται ληστής, όποιος μορφής, το πióτερο από αμορφωσιά κι όχι από οικονομική αναγκαιότητα, εύκολο κέρδος και πλουτισμό. Όταν ο πολίτης δε μαθαίνει από μικρή την έννοια του χρήματος, πως είναι μέσο ανταλλαγής και συντήρησης, για να μη γίνεται δούλος και εξάρτημά του, τότε επόμενο είναι, κάθε εκμεταλλευτικό σύστημα να γεννάει ληστές και ηλιθίους.

Η υπόθεση μιας γνήσιας κι αληθινής δημοκρατίας, που πολύ εξαρτάται κι από μια σωστή, γενική και ισότιμη δωρεάν παιδεία σε όλα τα μέλη μιας κοινωνίας, ετηκώνει πολλή συζήτηση κι έχει πολύ

πλατιές διαστάσεις. Ας μη συγχέει την έννοιά της... ο γνωσιολόγος Εύβουλος.

«Η πιο άριστη δημοκρατία, είναι εκείνη που ακούονται περισσότερο οι νόμοι, παρά οι ρήτορες», έλεγε ο Χίλων (των 7 σοφών). Και ο Πιττακός είπε: «Άριστη είναι εκείνη η δημοκρατία, που δεν επιτρέπει στους κακούς να άρχουν και στους καλούς να μην άρχουν».

Φαρμακοπλήμμυρες

Κάποτε, ένας φίλος παλιός και πολύπειρος γιατρός μου 'λεγε:

«Το καλύτερο φάρμακο είναι: να μη παίρνεις ποτέ φάρμακα».

Σήμερα ο κόσμος, προπάντων ο δυτικός, είναι φαρμακοθρεμμένος ως τα μούνια του! Έχει τόσο συνηθίσει τους οργανισμούς του με τα πολλά φάρμακα, που δε λογαριάζει αν καταστρέφει την πολύτιμη φυσική του υγεία.

Κόβει πολλές φορές παράκαιρα τη ζωή του, που ίσως, αλλιώς, του την προώριζαν οι νόμοι της φύσης και η αντοχή του οργανισμού του.

Πλημμυρίσαμε σ' όλη τη χώρα από φάρμακα και φαρμακεία. Είναι εξέλιξη της επιστήμης; Το λιγότερο. Τα δίνουν οι γιατροί; Δουλειά τους είναι.

Αλλά, να μην εθιζόμαστε τόσο κι εμείς και τ' αποζητάμε σαν ψωμοτύρι κι οξυγόνο(!). Άδικα για τον οργανισμό μας αποχτούμε σταθερές έξεις σ' αυτά.

Πιστεύουμε, ως επί το πλείστον, ότι: ο κατακλυσμός των φαρμάκων είναι αιτία εκμετάλλευσης από τις φαρμακοβιομηχανίες και ιδιαίτερα από τις ξένες πολυεθνικές εταιρίες, με τις πρώτες ύλες τους.

Παραθέτουμε λίγα νούμερα σε φαρμακεία και κάντε τη συγκριτική και τις εκτιμήσεις σας:

Ελλάδα, 9 1/2 εκατ. πληθυσμό 9.000 φαρμακεία.

Δυτ. Γερμανία, 65 εκατ. πληθυσμό 7.000 φαρμακεία.

Ολλανδία, 15 εκατ. πληθυσμό 700 φαρμακεία.

Δανία, 7 εκατ. πληθυσμό 350 φαρμακεία.

Ο σταυρός των «εσταυρωμένων»

Βρέστε μου έστω κι ένα σχόλιο ή άρθρο να γράφτηκε με θέση καθαρή κατά της εγκληματικής κατάργησης του σταυρού προτίμησης, από το απατηλό εν πολλοίς ψηφοδέλτιο του ταλαίπωρου Έλληνα ψηφοφόρου το 1985... και θα αμειφθείτε γενναία.

Ε. λοιπόν, δε θα βρείτε παρά μόνο το ταπεινό έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας, το «Ελεύθερο πνεύμα». Και μόνο ο υποφαινόμενος διαμαρτυρήθηκε τότε πρώτος, εκφράζοντας την αντίθεσή του προς την αφεντογέννητη και σελαγίστρα «λίστα» την περιβόητη (που εφαρμόστηκε με μοναρχική επιλογή και βέτο, με το πρόσημα για να καταργηθεί το ρουσφέτι).

Τότε, σχεδόν όλοι, την υποστήριξαν τη «λίστα» επιδόλαιο και φιλομοναρχικά, σα σοφή επινόηση του «μεγάλου», που δεν αποσκοπούσε παρά σε ευνουχισμό των αξιών ανάδειξη μετριοτήτων... ταμάμ-τζήδων και βέβαια για σύνθεση μιας ολιγαρχικής εξουσιαστικής αριστοκρατίας.

Έτσι, είχε καταργηθεί και το τελευταίο υποτυπώδικο δικαίωμα του απατημένου και γελασμένου Έλληνα πολίτη, να εκλέγει ένα πρόσωπο της αρέσκειας και της προτίμησής του.

Ας είναι, λοιπόν, και τώρα που κατάλαβαν οι «ιθύνοντες» τη μεγάλη αδικία κι επανέφεραν το σταυρό στο ψηφοδέλτιο της εκλογής, να δείχνει κι ο κακομοίρης ο λαός άμεσα στον κάθε υποψήφιο την αξία του... όπου φυσικά δεν θα εξαγοράζονται οι ψήφοι με το χρήμα.

Το «Ελ. πνεύμα» έχει βλέπετε την αντίληψη, την τόλμη, την ευψυχία, να κρατάει σε πολλές αλήθειες την πρωτοκορία και ν' ανοίγει δρόμους.

Ευεργεσίας το ανάγνωσμα

Νομίζω πως ο Κοσκωτάς υπήρξε ευεργέτης και η Τράπεζα Κρήτης του, ένα ανθρωπιστικό ίδρυμα(!). Και ξέρετε γιατί; Διότι εκεί που τα λεφτά των ΔΕΚΟ (γράφε μόχθος του λαού) περισυλλέγονταν θεία μερίμνη και αποκλειστικά σ' αυτή... όπως και των ευλογημένων «οσίων» και «αγίων» αρχιρασοφόρων, θα βρωμούσαν στα ταμεία της, θα τὰ τρώγαν οι σκόροι, οι κοριοί, οι κατσαρίδες, τα ποντίκια. Ενώ, είδατε, τι τύχη παλαμάρι είχαμε: Ήρθε ο ευεργέτης τέως μπογιατζής (κι ας τον λένε λωποδύτη και απατεώνα) από τις ΗΠΑ... κι έπαιρνε τα μάτσα, έχοντας το γενικό πρόσταγμα (που έλαβε και το χρησμό ελέω θεών και αγγέλων) και τα μοίραζε σ' αθώους λαδοποντικούς κι αγίους κατεργαρέους, μεγαλοσχήμονες και κλωτσαδόρους. (Τα πόδια του Ντέταρι κόστισαν μόνο ενάμιση δις δρχ. και του Σαραβάκου 600 εκατομμύρια). Λίγο τό

΄χετε στον κλωτσοπαλίστικο θρίαμβο; Τι άλλο θέλετε, κύριοι, υπέρμαχοι της «κάθαρσης» της ηθικής ακαθαρσίας και τρώγεστε να τον εκδώσει τώρα σε μας η CIA; Εδώ δεν τον είχαμε και τον φυγαδέψαμε; Θέλετε με τ' άσπρα που λέγονται μαύρα εδώ, που δεν τρέχει τίποτα στη Δανιμαρκία, να τον τιμωρήσουμε; Εν καιρώ, λοιπόν, και μ' ένα άγαλμα να τον καμαρώνουμε(!). Γιατί τ' αξίζει, που σκόρπισε σωρούς και βαλίτσες χρημάτων. Τα διένειμε ανάλογα ο ταλαιπώρος, με τόσους σωματοφύλακες, για να διακινούνται τα παράδια. Μια τέτοια κίνηση χρημάτων σημαίνει ευεργεσία. Γιατί, μια περσική παροιμία λέει:

Οι παράδες να κινούνται,
να σκορπιούνται
σαν τοις σπόροις στα χωράφια.

Αισχρές σιμωνίες

Ένας ζαγαρόπακας, που τα κονομάει άτσαλα γύρω στα κιβούρια των νεκρών... σε ομαδικό μνημόσυνο (ομαδικά γίνονται τώρα) σ' ένα νεκροταφείο της Αττικής, ζήτησε μια Κυριακή να του γράψουν οι τεθλιμμένες γυναίκες σ' ένα χαρτί τ' όνομα του απόδημου εις αιωνίους μονάς... ένθα τα τάγματα των χερουβείμ και σεραφείμ... Αλλ' όμως, κάθε χαρτί = όνομα και χιλιάρικο(!). Νόμος κι αυτός του δερβεναγόπακα στις κύλες της κόλασης και του παράδεισου(!).

Μια χαροκαμένη μάνα έγραψε τ' όνομα του πεθαμένου μοναχογιού της σ' ένα χαρτάκι, τύλιξε μέσα του και δυο κατοστάρικα. Δεν είχε άλλα.

Μα ο χρηματοδούλος σιμωνίτης το μύριστηκε... και φώναξε τη γυναικούλα μες στο ιερό. Η κακομοίρα δίστασε, αλλά μπήκε κι ο κέρβερους του μαμωνά την παρατηρεί:

— Πόσα λεφτά έβαλες στο χαρτί σου;

— Δυο κατοστάρικα, δεν είχα άλλα!

Του απάντησε συνεσταλμένα και κάπως ντροπιασμένη η γυναικούλα.

— Και με τα δυο σου ψωροκατοστάρικα περιμένεις να πιαστούν οι ενχές μου για το γιό σου; Η κάθε ευχή εδώ πέρα σε μένα πληρώνεται ένα χιλιάρικο...

Η ερμωμάνα τον κοίταξε βουβή και βούρκωσαν τα μάτια της. Κούνησε το κεφάλι της με λύπη, τον συχάθηκε και του γύρισε τις πλάτες κι έφυγε. Τ' άκουσες, φίλε, κ. Σεραφείμ Τίκα:

Φανταζόμαστε πως μ' αυτή την «έξωθεν καλήν μαρτυρίαν» θα τον προήγαγες κιόλας σε αρχιμανδρίτη(!). Τέτοιοι μαμωνοτζίμανοι ευχητάρηδες... σε βγάζουν ασπροπρόσωπο.

Το περιστατικό αυτό είναι «σταγόνα στον ωκεανό». Μου θύμισ' ένα παρόμοιο που μ' αφηγήθηκε κάποι' ένας γερο-Σιαντάς δάσκαλος επί τουρκίας. Υπηρετούσε στο χωριό Κοντοβράκι, γύρω στα 1910. Οι αφελείς κι αγράμματοι χωριανοί του, γίνονταν έρμαιο στα νύχια της εκμετάλλευσης του επιτήδειου παπά τους, που ήτανε «του βίου ναυαγός» κι «εξ όλης και προώλης». Μια μέρα, τους ψοφούσανε τα πρόβατα από κλαπάτσα... κι έτρεξαν στον παπά να τα βλογήσει, για να γλιτώσουν τα υπόλοιπα.

Πόσα γρόσια ή ταγάρια γέννημα θέλεις παπά, να διώξεις τον ψόφο από τα ζωντανά μας, τη βασκανία και τα κακά τα πνεύματα;

Κι ο σαϊτανόπαπας που ρεγουλάριζε τις πληρωμές ανάλογα με το μάγουλο και το μπάτσο... τους βάρεσε ψηλά τον αμανέ:

Θέλω 500 γρόσια και δυο ταγάρια καλαμπόκι, για να σας ψάλλω ευχέλαιο και ν' αποζηήσει το κοπάδι. Οι φτωχοί δεν τ'άχαν όλα τα βλόγητρα, είχανε τα μισά. Κι εκείνος τους κοροΐδεψε μόνο με τις μισές ευχές...

Όταν θα κοιμηήσετε και τ' άλλα, τότε θα σας πω και τις άλλες μισές. Τους είπε.

Μα οι κακόμοιροι κοντοβρακίτες κρέμονταν από τα χείλη του και τον εκλιπαρούσαν:

Αμάν βλοημένε μας, μη μας αφήν'ς μσουστρατίς, πέστα μας όλα τα φκολόδια, για να γλιτώσουμε τα πράτα!...

Κι έτρεχαν και δεν έσωναν, για να βολέψουνε και τ' άλλα. Δεν ήταν λοιπόν, μόνο (πριν ένα περίπου αιώνα), που οι μπαγαμπόντες ρασοφόροι κοροΐδευαν τον ελεεινό χοντρόμυαλο κοσμάκη για «τα καλά τους και συμφέροντα». Ιδού και σημερινοί, με βίβλες και με γιωταχί, που προήγαγαν πιο παχυλές τις κοροΐδιές τους, στον άμυαλο και θρήσκο λαοτζικό(!). Έτσι και μ' άλλους τρόπους, συμπεριφέρονται σύμφωνα με την παλιά διαλογική παροιμία:

— «Έχει το σακκί αλεύρι;

— Έχει.

— Χριστός ανέστη.

Δεν έχει;
Θάνατον πατήσας».

Ροϊδικα και μαντζουράνικα...

Ο συγγραφέας Ροϊδης στα τέλη του περασμένου αιώνα είχε αποδώσει μια παραδοξολογία σ' έναν Παράσχο.

Αλλά σε ποιόν, στο Γιώργο ή στον Αχιλλέα; Δεν το διευκρίνησε. Μπορεί και να το είπε άλλος κι έμεινε λάθος στη μνήμη του Ροϊδη, πως δήθεν έφη Παράσχος το λόγο τούτο: «Αν δεν είσαι άνθρωπος, είσαι Ρώσος».

Όμως, πού νά 'ξερε ο βλοημενοφορισμένος από την «Πάπισσα Ιωάννα» ότι στις μέρες μας, αυτό, δε θα μπορούσε να ισχύσει.

Ας ήτανε να ζούσε, λοιπόν, κι αυτός κι όποιος Παράσχος σήμερα, ν' ακούγαμε, να βλέπαμε τι θά 'λεγε για τον καημένο μας το Μένιο, που είχε τα ψευδώνυμα με τις κοσκώτειες μαλιφακτούρες και «μπάρμπας» και «Ρώσος»(!).

Δηλαδή, επειδή ήτανε «Ρώσος» δεν ήτανε κι Έλληνας; Ε, όχι μακαρίτες, δε βγήκατε προφήτες. Τα μυαλά σας, λοιπόν, και δυο εκατομμύρια ντόλαρς, γκουτ φαγάνα...

Αμ τι σας πέρασε ιδέα, ότι: δε θα φύτρωνε στο «εδώ και τώρα» η... μαντζουράνα;

Άχ, ρε Γιάννη, Μαντζουράνη
μπαμπεσιάρη, τ' έχεις κάνει!...

Αθρώες μηνύσεις

Τους τελευταίους μήνες σύννεφο πήγανε και πάνε οι μηνύσεις στις εισαγγελίες, με τις αποκαλύψεις των οργιαστικών σκανδάλων και καταχρήσεων του δημοσίου χρήματος. Μεγαλοεπόνυμοι και ανευθυνουπέυθυνοι ΔΕΚΟ-τάδες, αρχιμισαδόροι, Κοσκωτάδες απατεώνες, λιμοκοντόροι, γορίλες σωματοφύλακες, σε λωποδύτες κι αρπαχτικούς γύπες, νεόπλουτους... και δε συμμαζεύονται οι αλληλομηνύσεις συναμετάξυ τους.

Ποιοί, λοιπόν, εμήνυσαν ποιούς;

Ορυμαγδοί μηνύσεων. Καταγγελίες επί καταγγελιών. Κατηγορίες επί κατηγοριών.

Ποιοί θα προλάβουν να τις δικάσουν και πότε;

Βουνά τα δικόγραφα. Αλλά, μην ανησυχείτε.

Όποια Κυβέρνηση θα βγει τον Ιούνη... μ' ένα νόμο, τα παραγράφει και ησυχάζουν.

Όσοι «ιθύνοντες» και όσοι ένοχοι, αλληλοκουκουλώνονται και... μέλι γάλα... σα να μην έγινε τίποτε(!).

Όσο για τα ζοριλίκια και τις φοβέρες αναμετάξυ τους, χαίρετε κούφιας αντεκδικήσεις και προσπονητοί ανταγωνισμοί, διαβολές και συκοφαντίες, τεχνητά μίσση και πάθη.

Μα η κατάσταση που δημιουργήθηκε, όσο χολερική κι αν είναι, ας ελπίσουμε πως θα περάσει στο αντίθετό της, για ν' αναπνεύσει κόσμος και κοσμάκης κάποιαν ηθική υγεία.

Να σταματήσουν, επιτέλους, και να παραμεριστούν, έστω για κάμποσον καιρό, οι πονηριές κ' οι πολυπρόσωπες οι μάσκες.

Όλοι παίζουνε ψεύτικο και κακό θέατρο. Γίναμε περίγελοι και στην Ευρώπη...

Άφταιγος, αθώος κι ανιδιοτελής, παραμένει μόνο ο λαός, που ζει με τους διακαείς πόθους, τους μακρόχρονους για μια «αλλαγή» της ζωής του προς το καλύτερο και προς καθαρές και τίμιες συναλλαγές με ειςυνεϊδητους χαρακτήρες.

Αυτές, βέβαια, οι σκέψεις δεν είναι ρομαντισμοί, αλλά ρεαλιστικές αποτιμήσεις πάνω στη διαλεχτική κίνηση της ζωής.

Δεν μπορεί οι μαζικοί πόθοι να προσδοκούνε δικαιοσύνη... και η κοινωνία να γεννάει πάντα ψεύτες, κλέφτες, απατεώνες και φονιάδες, με χίλιους τρόπους... και ν' απομυζούν το αίμα και το μόχθο του.

Πέσαμε σε λούκια και λαβύρινθους σατανικών εσμών και παραλογισμών.

Το συστηματικό ψέμα κ' η απάτη έχουν το θράσος και την αναίδεια να γυρεύουνε νομιμοποίηση στην πολιτική ζωή της χώρας.

Ως τότε, λοιπόν, η σαπίλα, ο αμοραλισμός και οι κάθε είδους αταξίες, θα επιπλέουν και θα μας αναγκάζουν να γράφουμε σάτιρες και τραγωδίες: «Οι καιροί ου μενετοί».

«Ζήτηω» η τρέλα(!)

Στο πολιτικο-κοινωνικό σκηνικό, τον τελευταίο καιρό, πολλά καρκινώματα και πικώδη αποστήματα σπάνε... ασφυκτιούν την ατμόσφαιρα και βρωμάνε. Τάδε έφη και ο φίλος μου ο φρυδάριος ο Καραμανλής, πως :

«Η Ελλάδα κατάντησε φρενοκομείο».

Αυτός ο χαρακτηρισμός, θαρρώ πως εί-

ναι κοντόφθαλμος και ουτοπιστικός. Ίσως αδικεί μια αντικειμενική και ρεαλιστική σημερινή θεώρηση του κόσμου μπορεί και τη νοημοσύνη του. Εμείς θα προσθέταμε πως: (με λίγες εξαιρέσεις 5-10 χωρών) ολάκερη η ανθρωπότητα έγινε σήμερα ένα απέραντο τρελοκομείο(!).

Ο τέως πρόεδρος δεν καινοτόμησε, δεν είπε κάτι καινούριο. Και στα χρόνια τα δικά του, υπήρχαν πολλά φρενοκομεία. Απλά σήμερα κοινοτόπησε. Με τη διαφορά πως τό 'πε σε μια στιγμή οργής, κι αγανάκτησης, για να ξεχωρίσει, να υπερασπιστεί και ν' απαλλάξει τον εαυτό του από το σάλαγο των κατηγοριών της μεμπτής, αντιφατικής και φιλαυτής ζωής του. Ενώ εμείς, από λύπηση και ανιδιοτέλεια κι από πολύ πιο πριν, είχαμε παρατηρήσει και αντιπαλέψει τα σκοτάδια που καταντούνε τον κόσμο θεότελο!...

Κακομοίρα μου Ελλάς,

μη μου κλάις, μα να γελάς.

Γιατί όλα πάντοτε θυμίζουν το τετράστιχο του Σκόκου:

«Λε γνωρίζουνε τι λένε
και δεν ξέρουν τι ζητούνε,
γράφεις κωμωδίες κλαίνε,
γράφεις όράματα γελούνε»(!).

Για όσους δε λησμονούν ένα «μοιραίο δίδυμο»

Ο Γιάννης Δαμασκόπουλος, καλός αντιστασιακός, μας γράφει συγκινητικά για τον Άρη Βελουχιώτη... αλλά και για τους δολοφόνους τότε, στο Καρπενήσι, του υκέρουχου πατέρα του Παντελή, μεγάλου και φωτισμένου ηγέτη από την καλιά διανόηση! Καταπικραμένος ψάχνει μια ζωή ο άξιος γιός, να βρει το δολοφόνο του υπεράξιου πατέρα του. Κι έβγαλε και βιβλιαράκι για την υπόθεση, κι άκρη δε βρίσκει. Υπεύθυνο ήταν σίγουρα «το μοιραίο δίδυμο» των άξεστων και κρετινών ηγετών της εποχής εκείνης: Ιωαννίδης - Σιάντος. Αυτοί που «για κακή τύχη του Α. Κινήματος και της Ελλάδας, βρέθηκαν επικεφαλής στην κρισιμότερη εποχή 1941 - 44 Αυτοί και πρώτος ο «Μπάκακας» ο κουρέας, από το Βόλο και ο καπνεργάτης, ο λοχίας της ανακατάταξης».

Πολύ δίκιο έχει ο καημένος ο Γ. Δαμασκόπουλος, γι' αυτό το δουλικό, βέβηλο και ανάνθρωπο υποκατάστατο του Ζαχαριάδη που το αφορίζει, όπως χιλιάδες και χιλιάδες άλλοι απλοί και τίμιοι αγωνιστές τό 'χουν καταραστεί και αποκηρύξει. Γιατί, τότε, είχε περισσέψει ο κρετινισμός, η μωροαρχομανία, ο φθόνος και η ζήλεια των ανίκανων, ενάντια στους έχοντες τότε μόρφωση και πνεύμα λυτρωτικό για το λαό. Αυτό 'το δίδυμο των σκεμπέδων κι άλλα

υποχείριά τους, έχουν όλη την ευθύνη απέναντι στην ιστορία, για τις δολοφονίες των διανοούμενων από το 1926 και μετά, χωρίς ποτέ να σκύψουν και να μάθουν τούτη την απλή διαπίστωση του Λένιν ότι:

«Η διδασκαλία του Σοσιαλισμού αναπτύχθηκε από τις φιλοσοφικές, ιστορικές και οικονομικές θεωρίες που επεξεργάστηκαν οι μορφωμένοι εκπρόσωποι των εύπορων τάξεων, η διανοήση». (Από το «Τι να κάνουμε»).

Η ευθύνη, βέβαια, του Ζαχαριάδη και της Γ' Διεθνούς είναι ακόμα μεγαλύτερη, γιατί πρόσφεραν την πατέντα της αρχηγίας με τόσο τυφλή κι επιπόλαιη επιλογή, στον κουρέα του Βόλου, τον κτηνώδη μισάνθρωπο Ιωαννίδη, που το μυαλό του δεν έφτανε πέρα από τη μύτη του ξυραφιού και του ψαλιδιού της μπαρμπερίκης δουλειάς του. Γιατί αυτός, δεν ευθύνονταν μόνο για προπολεμικές και σκοτεινές δολοφονικές ίντριγκες πολλών διανοούμενων στελεχών, αλλά και για χιλιάδες αγωνιστές κατατρεγμένους από την Ελλάδα το 1945, που δολοφόνησε αθρόα και χωρίς ποτέ καμιά δίκη με το συγγενή του Πεχτασιδή (εκτελεστικό του όργανο) στο Μπούλκες της Γιουγκοσλαβίας... Το γιατί; Δε μας το είπανε ποτέ; κ' ίσως κανείς δε θα το πει... Όμως, ο αμείλικτος κριτής των γενεών, η ιστορική συνείδηση, πώς θα τους δικαιολογήσει; Μήπως έκαναν τουλάχιστο καμιά επανάσταση, για να γίνουν Κρόνοι που θα μπορούσαν να φάνε τα παιδιά τους; Μήπως είχαν ποτέ, έστω κάποια διορατικότητα, ή ένα σωστό κριτήριο, για το τοτινό παρόν και για το μέλλον της πατρίδας;

Αλλίμονο! Ας συνοδεύει τ' αφορισμένα ονόματά τους, η καταλαλιά όλων των Δαμασκόπουλων, κι όλων των αθών θυμάτων που πήρανε στο λαιμό τους, χωρίς νά 'ναι σε θέση, να μοιράσουν «ούτε δυο γαιδουριώνε άχυρο». Είχε μεγάλο δίκιο ο σοσιαλιστής λόγιος Γ. Φρίντλεντερ που έλεγε ότι: «Η φοβερότερη ταπείνωση του ανθρώπου είναι η περιφρόνηση της προσωπικότητάς του».

Για κάποιες αγορές βιβλίων

Το υπουργείο Παιδείας αποφάσισε να χορηγήσει στους εκπαιδευτικούς ένα μικρό ποσό χρημάτων 15 με 20 χιλ. δρχ. για αγορά εξωσχολικών βοηθητικών βιβλίων. Όλα τα χρόνια, από το 1982 ως πέρυσι, τους απαγόρευε, με μια πρωτοφανή διάταξη, να κάνουν μόνοι τους επιλογές και αγορές από τ' ανώτερα ως τα κατώτερα ιδρύματα. Ήτανε μια αναχρονιστική διάταξη νόμου, που ούτε η χούντα δεν την είχε κάνει.

Για παράδειγμα, οι καθηγητές στα πανεπιστήμια, ο καθένας στον κλάδο του, δεν είχε δικαίωμα, από τον προϋπολογισμό της σχολής του, να πλουτίζει τη βιβλιοθήκη του, με απαραίτητα για τα μαθήματά του και τους φοιτητές νέα βιβλία που εκδίδονταν κατά καιρούς.

Έπρεπε, δηλαδή, να τα επισημάνει απλώς και μια φορά το χρόνο... να πήγαινε σε κάποιον βιβλιοπώλη Μιχαλόπουλο στη Θεσ/νίκη να τα πάρει. Τα είχε δεν τα είχε εκείνος. Λέγανε πως έπαιρνε αυτός κατ' αποκλειστικότητα σε μια δημοπρασία την πώληση βοηθητικών για τα πανεπιστήμια βιβλίων, όταν δεν τα αναλάμβανε κάποιος Γρηγόρης στην Αθήνα.

Εφέτος, άλλαξαν μοτίβο. Τους δίνουν τα λεφτουδάκια στο χέρι, για να τα παίρνουν όπου θέλουν. Αλλά, πολύ αμφιβάλλουμε αν οι εκπαιδευτικοί δυσλειτουργοί τα ψωνίζουν βιβλία. Οι περισσότεροι θα τα κανονίζουν με το βιβλιοπώλη σε άλλα οικεία είδη... και ο νοών νοεΐτω. Έπειτα, μη μου πείτε πως πάει μπροστά η παιδεία στον τόπο μας. Και πως δεν είχε δίκιο ο κ. Αριστ. Ράπτης, καθηγητής στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο, που έγραφε στο «Βήμα» πως, «η παιδεία που προσφέρεται στον Έλληνα μαθητή είναι στείρα... Η έννοια της παιδείας, που έχει κατ' αρχήν ανθρωπιστικό και πολιτιστικό περιεχόμενο, είναι ανύπαρκτη, ιδιαίτερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση».

Αλλοδαπές φοιτήσεις

Δεν απορούμε για τη στάση και συμπεριφορά της επίσημης Γιουγκοσλαβίας απέναντι στην αλβανική μειονότητα των 2 εκατομμυρίων στο Κοσσυφοπέδι. Την ξέραμε από χρόνια, όταν είχαν αρχίσει οι προστριβές και οι διαμαρτυρίες των Σκιπητάρων για μια ίση μεταχείρισή τους, σύμφωνα και με τα δικαιώματα των άλλων αυτόνομων πολιτειών. Απορούμε όμως πώς βρέθηκαν στα τελευταία αιματηρά γεγονότα εκεί 800 Έλληνες φοιτητές. Δηλαδή, αν φοιτούνε τόσοι δικοί μας νέοι στην Πριστίνα, σε πανεπιστημιακά παραρτήματα, πόσοι είναι έπειτα στη Σλοβενία, στα Σκόπια, στη Σερβία, στο Ζάγκρεμπ, στο ίδιο το Βελιγράδι κλπ.; Πόσοι είναι στις άλλες βαλκανικές χώρες, Βουλγαρία, Ρουμανία; Ασφαλώς πολλές χιλιάδες. Πέστε μου αλήθεια, γιατί δε συμβαίνει το ίδιο και με φοιτητές αυτών των λαών στα δικά μας ανώτατα εκπ/κά ιδρύματα; Γιατί κι αυτοί δεν έρχονται να σπουδάσουνε στη χώρα μας; Τόσο τα θεωρούν κατώτερα και υποβαθμισμένα; Γιατί, λοιπόν, να βρίσκουν διέξοδο και καταφύγιο σπουδών τα δικά μας νιάτα στις γειτονικές μας αυτές χώρες, όπως και στην Ιταλία... και να μη μπορούν να σπουδάσουν όσοι έχουν φόντα και προσόντα στα δικά μας πανεπιστήμια; Αυτή είναι η μέριμνα της δικής μας Πολιτείας για το μέλλον της πατρίδας; Δε λογαριάζουν το συνάλλαγμα που βγαίνει σ' αυτές

τις χώρες: Αλίμονο!

Ας μη καυχούνται οι αρμόδιοι και οι «εκάστοτε ιθύνοντες» για την ελληνική παιδεία. «Εκ του καρπού το δέντρον γινώσκειται».

Ανακόλουθα .νταηλίκια

Όταν οι τρεις ένοχοι ένορκοι, σύμφωνα και με το ρωμαϊκό δίκαιο ότι «ένοχος ένοχον ου ποιεί», απάλλαξαν, έστω και προσωρινά, το δολοφόνο του μακαρίτη Θαν. Διαμαντόπουλου, καθώς είχε περάσει από 23 μόνιμους δικαστικούς λειτουργούς και είχαν όλοι αποφανθεί τελεσίδικα για την καταδίκη του σε ισόβια δεσμά, αυτός δήλωνε: «Αν καταδικάζομαι, θ' αυτοκτονούσα...». Φαντάστηκε πως δεν ήταν καταδικασμένος από την επαγγελματική δικαιοσύνη και τη συνείδηση της κοινής γνώμης. Όμως, δεν είχε το θάρρος και τον αντρισμό ν' αυτοκτονήσει, παρά του ότι εκλιπαρούσε τάχα τον κ. Μπρσινάκη να τον αφήσει να κάνει το απενενοημένο διάβημα (λέτε κι ο τότε αρχηγός αστυνομίας να τον εμπόδιζε), καθώς κι ο αδερφός του όταν πήρε τα χάπια και τον πήγε στο νοσοκομείο.

Αποδείχτηκε όμως στη συνέχεια με την επανέγκλιση από τον Άρειο Πάγο (που ακύρωσε τη δοτή απόφαση των ενόρκων) για να ξαναδικαστεί, ότι επιβεβαίωσε τη δειλία, το φιλοτομαρισμό και την ενοχή του κι εξαφανίστηκε.

Τελευταία, έδωσε σημεία ζωής στο Παρίσι, κρυμμένος σε σκίτι φίλου του... Τό 'πραξε σαν την παροιμία που λένε στους φοβιτσιάρηδες:

«Φευγατείστε ποδαράκια

για να μη σας χι... ο κ' .».

Λίγα από τα Γιατί

και τα Διότι
του Γιακουμή
και του Νότη

— Γιατί τα μικροχαρτζιλίκια προς Βλάχου - Γκ-έητς ο γενναιόδωρος απλοχέρης δόκτωρ Κοσκώτας (γράφε τζιμάνι των ΗΠΑ στις μογιές και στον υπόκοσμο της λάντζας) τα κατάθεσε σε τράπεζα λοντρέζικη 80 χιλ. λίρες ιγγλίσ' και 20 χιλ. ντόλαρ για το χαδιάρη τ' αμερικάνικου κατεστημένου, σε νιουγιρκέζικη, όπως αποκάλυψε ο Σύμβουλος Καμάρας;

— Διότι ο γλυκοσίματος με το κοκαλάκι της νυχτερίδας εδώ στη μπανανία, αρχιλωποδύτης από την αμαρτωλή Τράπεζα Κρήτης, τη βορ-

βορέσσα, κάλι στην ίδια να τους τά 'βαζε να μπερδεύονταν και να τα εξανέμιζε σε μίζες προς πάσα κατεύθυνση: Στα ξένα θησαυροφυλάκια ποιος ξέρει τι υποχρεώσεις είχε και ξόφλιζε για να καλοφανεί. Έτσι ταίριαζε στην πάλαι ποτέ τρανή κυρία της Αυλής (θεός χωρέστην την αυλή) κοιμκάρα Ελενίτσα... Όπως και κάποιιο λάκκο θά 'χε η φάβα... για τον ευνοούμενο του Ράμκο - Ρήγκαν της άλλης «Ελένης» μασαδόρο.

★ ★

— Γιατί δεν μιλάνε τώρα οι πολεμοχαρείς Αμερικανοί για τον περιβόητο «πόλεμο των άστρων»;

— Διότι τους έσωσε ο Γκορμπατσόφ με τη Συμφωνία της ανακοπής αυτών των ιπτάμενων δαπανών και του μερικού αποκλιτισμού στις 7.12.87... και κάνουνε τις πάπιες. Αλλιώς θα είχανε πάθει 20 φορές δυνατότερο «κραχ» από κείνο του 1929, με τις ανοικονόμητες και υπέρογκες δαπάνες στ' αποτυχημένα διαστημικά τους και στα ανά την υφήλιο αμυντικά προγράμματά τους.

★ ★

— Γιατί κηγαινοέρχεται στις ΗΠΑ ο περιβόητος δικηγόρος κ. Λυκουρέζος και πασκιζει να ξεμπλέξει τα κοσκωτάδεια περιπλεγμένα της ρεμούλας καμβάδια; Μήπως για να σκεπάσει τα φανερά και υπό διάλυση βρώμικα σκοτάδια; Μα τι σου 'ναι τελοσπάντων και πως τα καταφέρει αυτός ο αρχιπαρασκηνιούχος, ο παρατρεχάμενος του έγκλειστου στην ψειρού του Σάλεμ, αρχιδικολάβος της μιτζάμας και της σαμπάνιας; Μα ακορώ πως διευθετεί και βγάζει «λάδι» κάτι βορβορώδη σατανικά κακούργηματα; Γιατί δεν ακούγεται και ποτέ να ρητορείει;

— Διότι η καμπόνηρη σιωπή γι' αυτόν είναι χιμσός. Διότι οι «επιφανείς» ήρωες (ας είναι αρνητικοί για το δίκιο και το σύνολο) κινούνται πάντοτε στα σκοτεινά...

— Ρε μας κι είναι ερωτομάγος που φτιάχνει Καζανόβες τους κακούργους και τους απογλιτώνει από τα τρομερά βενετσιάνικα μπουντρούμια; Γιατί τον έχουν οι βουτηγμένοι ως το λαιμό στα κρίματα, θεό και λυτρωτή τους;

— Διότι ο Λυκουρέζος είναι η τομή και η ανατομική βαριαμειβόμενη αυθεντία της εγκληματολογίας... που αν και οι ρητορείες του είναι πάντα σχεδόν βουβές, μουγγές και μετρημένες στο ελάχιστο, εντούτοις τ' αρητόρευτα λόγια του και οι στρουθοκαμηλικές κινήσεις του, αποδίδουν καρπούς απαλλαχτικής δεοντολογίας...

— Μπράβοοο(!)

★ ★

— Γιατί αναταράχτηκαν όλοι οι βούρκοι του Αιγαίου και συγκλονίστηκαν τα νησιά αυτοί

του πέλαιου, με την τελετή κι ενθρόνιση του νεοκλεγέντα και ευλογηθέντα παρά του φίλου μου Σεραφείμ, δεσπότη της Λήμνου; Τι έκανε ο καημένος, ο συκοφαντημένος; Αυτός δεν είναι μια αθώα περιστερά, ουρανόθεν επέμφθη; Δεν είναι υπηρέτης δημοσίως και ειλικρινώς του «μικρού θεού» ειπείν το μέγα χαίρει... Γιατί, λοιπόν, τού 'ριξε ως και ο κ. πρόεδρος της δημοκρατίας το λίθο του αναθέματος;

— Λίτοι οι βούρκοι του Αιγαίου θέλησαν ν' ανταγωνιστούν τους όμοιους του Ιονίου, να ξεπεράσουν τον πάλαι ποτέ «τρισύγιον» Στυλιανόν τον Πρεβέξης, που δεν ήταν νοητό να κρατάει ρεκόρ και πρωτεία σε μακαρισμούς και ασπιλοσύνες του «μικρού θεού». Και διότι ο κ. Σαρτζετάκης καλά έκανε και θέλησε να ξεπεράσει τον προκάτοχό του μακαρίτη Τσάτσο σε παρατηρήσεις προς τους «πανόλβιους» στρατηγούς της «εροσύνης»(!). Στον καιρό της προεδρίας του, που είχαν πιαστεί στα πράσα... τα υψηλά ιστάμενα ράσα, είχε καλέσει έναν αρχιστράτηγο των μακαριοτήτων στο Ηρώδου Αττικού και τραβώντας του το αυτί και το γένη, του είπε με ύφος αυστηρό:

«Καθείστε φρόνιμα εσείς, γιατί αν θ' ανοίξουμε την καταπαχή του βούρκου από τ' ανήθικα όργια και τα σκάνδαλά σας... θα δυσωδιάσει όλ' η ατμόσφαιρα της χώρας...». Ας μη κακολογούμε, λοιπόν, και μη βασκαίνουμε το νέο «άγιο» της Λήμνου.

Καλορίζικος(!).

★

— Γιατί πελεκιούνται κάθε μέρα στη Νότια Κορέα οι φοιτητές, σε αδιάκοπες και χρόνιες διαδηλώσεις με τους αστυνομικούς του φιλοαμερικάνικου καθεστώτος Νότι;

— Λίτοι Γιακουμή, η ευημερία και η δικαιοσύνη, νεολαίας και λαού εκεί στο νότο αυτής της χώρας, τρέχει από τα παντζάκια τους(!).

Με κογιονάρεις, Εγώ ξέρω πως, όποιος καλοπερνάει, δεν ξεσηκώνεται, δεν πολεμάει.

Ε, μα θέλει φιλοσοφία το πράμα Γιακουμή; Απλούστατα, οι Νοτιοκορεάτες ζηλεύουνε τους βόρειους που έχουν γενναία, πατριωτική και τίμια ηγεσία. Έχουν τον Κιμ Ιλ Σουγκ! Κι όπως φαίνεται, δούλεψαν πειθαρχημένοι, μονιασμένοι κι έφτιαξαν πρότυπο σοσιαλιστικό κυβέρνηση ανεξάρτητο. Ενώ οι Νότιοι αγωνίζονται ν' απελευθερωθούν από την ξένη επιρροή και κυριαρχία, καθώς κι από τη ντόπια ανδρικομαφία, για να ενωθούν με τα βόρεια τ' αδέρφια τους. «Η ισχύς εν τη ενώσει».

Νεοφασισμός και αντιφασιστική πορεία

Όταν έπεσε το Γ' Ράιχ με το Βερολίνο και η επιτελική κουστωδία του Χίτλερ με τους Κάιτελ, Σφамπς και Φρίντεμπουργκ υπόγραψαν στις 9.5.45 την άνευ όρων παράδοση της ναζιστικής Γερμανίας στον

εκπορθητή στρατάρχη Ζούκωφ και σ' άλλους σύμμαχους στρατηγούς... οι λαοί της Ευρώπης ανακουφίστηκαν και πανηγύρισαν το κουρέλιασμα και το θάψιμο της σβάστικας και τη νίκη των συμμάχων.

Τότε λέγαμε, όσοι πολεμήσαμε το φασισμό, ότι, οι αθλιότητες και οι απανθρωπιές του, δε θα ξανά βρυκολακιάζαν. Γιατί, η χαριστική βολή της συντριβής, είχε επέλθει σίγουρα και με τις οικογενειακές αυτοκτονίες του Φύρερ και του Γκέμπελς...

Μα έπειτα από 44 ολόκερα χρόνια, όσο βαθιά κι αν θάφτηκε από τους Ρώσους βέβαια μονάχα, γιατί από αγγλοαμερικάνους έλαχε συστηματικής και δόλιας υπόθαλψης και περίθαλψης... νεκραναστήθηκε και μάλιστα στη μητρόπολη του παλιού ναζισμού. Αλλά και σ' άλλες χώρες, με διάφορες μορφές.

Κρίμα! Ποιός λησμονεί απ' όσους έζησαν τα γκέττο και τα κρεματορία... αλλά και τα τόσα στην πατρίδα μας ολοκαυτώματα!...

Ο φασισμός αποτελεί στίγμα για την ιστορική και ανθρωπιστική εξέλιξη των λαών. Και μήτε οι απόγονοι των ναζιτών, μήτε ο Λεπέν, μήτε ο Μπόθα με το απαρτχάιντ, μήτε ο Χομεινί, μήτε ο Πινοσέτ κι άλλα ομογάλακτα φασιστοειδή, είναι σε θέση ν' ανατρέψουν την πορεία της ανθρωπότητας προς την καλώς εννοούμενη ελευθερία, την ηθική ελευθερία προπαντός, αυτή που δε θα βλάπτει ο άνθρωπος το συνάνθρωπό του. Μια πορεία ουμανιστική προς τον πλήρη εκδημοκρατισμό, που είναι απαραίτητος για τον πολιτισμό της ψυχής. Μια πορεία προς το γνήσιο σοσιαλισμό, για τη σωστή και δίκαιη οικονομική διάρθρωση και δημιουργική απόδοση της κοινωνίας. Πορεία προς μια αντιφασιστική, αλτρομιστική και ειρηνική συνεργασία των λαών. Ενώ ο φασισμός θέλει τον άνθρωπο δούλο. Κι όπως έλεγε ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος:

«Η δουλεία δεν είναι παρά, επίπτωση της αμαρτίας και οι μόνες πηγές της, είναι: η φιλαργυρία, ο φθόνος και η απληστία».

Παλιοί και νέοι πάντα ίδιοι

Δεν αποσύρονται και δε σταματούν καθόλου τις πειρατικές και χωροφυλακιστικές εποπτείες της υφηλίου οι γιάνκηδες

Αμερικάνοι. Τώρα μάλιστα που έχουν πρόεδρο τον παλιό φιλοπόλεμο κ. Μπους, που έλεγε όταν πρωτοβγήκε αντιπρόεδρος: «Και μια υδρογονοβόμβα στην Ευρώπη δεν αποκλείεται, έστω και για δοκιμή».

Του παράδωσε όμως ο Ρήγκαν το Γενάρη την εξουσία με βαρύτατα χρέη. Τώρα, βέβαια, έχει σαν αρχισύμβουλο στον πολεμοκαπηλικό τομέα τον κ. Κίσιγκερ, τον «κακό δαίμονα» και μέγα ιντριγκαδόρο των πραξικοπημάτων κι όλων των σημείων και τεράτων(!). Τώρα μάλιστα θα ονειρεύεται να κατεβεί, έστω και με καθυστέρηση, η κόκκινη σημαία με το σφυροδρέπανο από το Κρεμλίνο, για ν' ανεβάσει την αστερόεσσα. Αλλά ας έχουν γνώση οι Ρώσοι φύλακες κι ας μην έχουν εμπιστοσύνη στους λύκους, που μόνο το μαλλί αλλάζουν. Γιατί, οι Συμφωνίες υπογράφονται για να παραβιάζονται. «Η δικαιοσύνη βρίσκεται ανάμεσα στην υπερβολική επικίεκα και την απάνθρωπη σκληρότητα», έλεγε πολύ σωστά ο Ντιντερό.

ΝΕΑ ΛΟΓΙΚΗ

Ο κ. Ρήγκαν, φεύγοντας από το Λευκό Οίκο, δήλωσε για την οικονομική πολιτική της οχταετίας του και τα παρακάτω:

«... Αν και δεν απελήθησαν άλλοι οι Αμερικάνοι από την πολιτική μου, όμως οι άστεγοι θέλουν κι είναι άστεγοι: διάλεξαν μόνοι τους αυτό τον τρόπο ζωής. Το ίδιο και οι άνεργοι με τη θέλησή τους παραμένουν χωρίς δουλειά. Η «Ουάσιγκτον Ποστ» έχει πολλές αγγελίες και προσφέρει εργασίες. Οι ναρκομανείς για το γούστο τους πεθαίνουν στους δρόμους... Εδώ στη χώρα μας, ο θεός μερμυιά για όλους, άσχετα αν αυτοί δεν το επιθυμούν».

Μωρέ μπράβο, αντίλογος και νέα λογική(!). «Ίδοι στάδιον δόξης λαμπρόν» για τον τ. Σολιγουντιανό αστέρα κάσι-μπόυ. Αφερίμ(!). Ακούσατε. Φτίστε τον, μή σας βασκαθεί ο μέγας θεατρίνος(!).

ΝΕΟΡΟΥΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

Στην επιτροπή ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ στη Γενεύη, ο αρχηγός της σοβιετικής αντιπροσωπείας κ. Στανέφσκι, έπλεξε το εγκώμιο της κυβέρνησής του και με καυχησιολογία και περηφάνια έκανε γνωστή τη νέα νομοθεσία της χώρας του στα διεθνή επίπεδα και από τους διάφορους νόμους, τόνισε με ιδιαίτερη έμφαση τους τρεις παρακατιόνες:

Το νόμο για «την ιδιωτική εργασία», νόμο για «την εξασφάλιση του δικαιώματος της πνευματικής ασθένειας», (τούτον δεν τον καταλαβαίνω). Και το νόμο για «την ίδρυση νέων μοναστηριών και εκκλησιών»... Αυτόν

μάλιστα! Μπράβο! Κ' ύστερα σου λένε οι φανατικοί περεστρόϊκανοί ότι η Ρωσία του Γκορμπατσόφ δεν πάει μπροστά(!). Τώρα, να τους ζήσουν οι καλόγηροι με...

«τις λαδομένες μοϊκίλες,
σκεμπέδες, στατηροθάλωτοι
με βράχιες ποδαρούικλες...»
που από δω κι εμπρός

ούτε «τσιμπούρια» ούτε «κορέοι»
κι ούτε κια θα «φταιν οι αθέοι».

Πού είσαι μπαρμπα-Κώστα Βάρναλη, να ιδείς να καμαρώσεις(!).

ΛΑΣΠΟΘΗΡΙΕΣ ΥΠΕΡΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

Δεν μπόρεσα να καταλάβω γιατί κάποιοι μωτέρνοι κι ανανεωτές πολιτικοί ηγέτες πρέπει να αρνούνται και να γκρεμίζουν παλιές αξίες και καταξιωμένα ιστορικά πρόσωπα, για να επιβάλουν όποιες νέες αναγκαίες των καιρών μεταρρυθμίσεις και να στήσουν τα καινούρια τους είδωλα. Τα προβλήματα που προκύπτουν από τη διαλεκτική κορεία των πραγμάτων, σε μια κοινωνία, επιβάλουν κριτική και διδασχή από τα λάθη του παρελθόντος, κι όχι τελεία απόρριψη, των ως τώρα έργων και αξιών της ιστορίας. Ο κάθε ηγέτης υπηρετεί την εκοχή του και ο σημερινός «ρεβίζιουμ» της ΕΣΣΔ, αντί να επιβάλει νέο πρόγραμμα γενικής καιδείας, παραγωγής και οικονομικού νοικοκυριού κι εκδημοκρατισμού μέσα στα πλαίσια του Σοσιαλισμού του, αλωνίζει σήμερα και σφοδρίζει συλλήβδην τους παλιούς, σα να μην ήταν κι αυτός συνικειθύνος με τους άλλους ως το 1985. Μα ο κ. Μκαλαλάικας ξανοίγει άλλα μέτωπα Γιορτάζει ορθοδοξίες, χτίζει κι ανοίγει εκκλησιές και ντίσκο, διασπά ενότητες εθνοτήτων και στήνει προτομές και μνημεία προς τιμή και αθανασία εκείνων που έβλαψαν την πρώτη μεταπανάστατική δεκαετία και καθυστέρησαν το πρόγραμμα και τη ΝΕΠ του Λένιν και του Στάλιν. Μα πώς «συγχρώνεται Ιουδαίοι - Σαμαρείτες»: Τι ετεροχρονική και ανακόλουθη δικαίωση, που τόσο αργά κατάλαβε αυτές τις «αδικίες»; Χαιρε λασκοθηρία για τους ευεργετικούς και υπερτίμηση αξίας και δόξας για τους αιρετικούς(!). Αποροίμε πως δεν πήγε για τρέλες και... στις Σευχέλες(!). Θα του ταίριαζε ίσως ένα τετράστιχο παρωδίας από τον «κυρ- Μέντιο» του Βάρναλη:

Χάιντε θύμα, χάιντε ψώνιο,
χάιντε σύμβολο αιώνιο
περεστρόϊκας καλονιάς(!)

να 'ρθει ανάποδα ο ντουνιας(!).

Ας ακούσουμε όμως και τη φωνή μιας 50χρονης καθηγήτριας της χημείας, που δημοσίευσε πρόσφατα ένα άρθρο της σε εφημερίδα της Μόσχας. Έγραψε ανάμεσα σ' άλλα και τούτα η Νίνα Αντρέγιεβα:

«Η περίοδος κατά την οποία η ΕΣΣΔ παρουσίασε τον ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης στον τε-

χνικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα, ήταν ακριβώς η περίοδος κατά την οποία το κόμμα μας είχε οδηγό τον Στάλιν. Αυτό κανείς δεν μπορεί να το αρνηθεί. Όπως, επίσης, κανείς δεν δικαιούται να δικαιολογήσει τις επιθέσεις που δεχόταν το κόμμα επί Στάλιν...».

Έπειτα από 20 μέρες η «Πράβντα» κατάγγειλε το άρθρο ως δήθεν αντι-περεστρόϊκό μανιφέστο...

Αυτά, για να μαθαίνουμε αντικειμενικά και την άλλη πλευρά των αντιδράσεων της περεστρόϊκας.

Πάντως, κι ένας Νικαραγουανός, ο Μπαγιάρντο Άρτσε, που είναι από τα πιο φωτισμένα μέλη στο Διευθυντήριο της Κυβέρνησης των Σαντινίστας, διακήρυξε πως:

«Δεν ωφελεί σε τίποτα να αρνείσαι την Ιστορία σου. Γιατί σου παρέχει τις απαραίτητες εμπειρίες και γνώσεις που θα σε βοηθήσουν να τραβήξεις μπροστά...».

Άδικοι αφορισμοί και χαρακτηρισμοί

Με μια συμφωνία στη Γενεύη με τον Ρέηγκαν ο Μ. Γκορμπατσόφ απόσυρε τα στρατεύματά του από το Αφγανιστάν με 15.000 νεκρούς!... Τη συμμετοχή τους σ' αυτό τον πόλεμο πριν από 9 χρόνια, τη χαρακτήρισε «αμάρτημα» και «λάθος εγκληματικό».

Για την απόφαση τότε της σοβιετικής ηγεσίας, ασφαλώς θα είχε κι ο ίδιος ένα μερτικό ευθύνης, αφού πάρθηκε λογικά και δίκαια, για να υπερασπίσουν το 53% του αφγανικού πληθυσμού, που είναι λαοί σοβιετικής καταγωγής, σύμφωνα με στατιστικές έρευνες διακεκριμένων κοινωνιολόγων και πολιτειολόγων της Ευρώπης.

Και εφόσον οι αρχικάπηλοι των τοπικών πολέμων του Πενταγώνου Κίσιγκερ και Μπρζεζίνσκι εκπαιδευαν τους άξεστους κι ανόητους Αφγανούς αντάρτες μέσα στο Πακιστάν. Αυτοί είχαν καταφέρει με πλύσεις εγκεφάλων στους αγρόικους, να χτυπάνε και να μακελεύουνε τ' αδέρφια τους. Τους καθοδηγούσε και τους έκανε ο Μπρζεζίνσκι να πιστεύουν, όπως τους έλεγε, ότι: «Το θέλει και διατάζει ο Θεός να πολεμάτε και να σκοτώνετε τους άθεους αδελφούς σας· κι εμείς θα σας δίνουμε ψωμί και χρήματα και όπλα». (Αυτά ήταν λόγια του ίδιου του αρχιπολεμικού Συμβούλου του Λευκού Οίκου τότε).

Τι θά 'πρεπε, λοιπόν, να κάνει οποιαδήποτε πατριωτική ηγεσία στη Ρωσία;

Να μην υπεράσπιζε το 53% της ομογένειάς της στο Αφγανιστάν; Κι όταν μάλιστα ο διεθνής επιδρομέας εχθρός των λαών, ως νέος Αττίλας ευρέθη προ των πυλών... στο μαλακότερο υπογάστριο της ΕΣΣΔ; Όταν ο κίνδυνος βρίσκεται στη γειτονιά σου... περίμενε το κακό και στη γωνιά σου. Και ο κίνδυνος υπάρχει σήμερα στο μακελειό του Αφγανιστάν, που αιματοκυλιέται καθημερινά, με απρόβλεπτες συνέπειες.

Ότι, λοιπόν, έκανε, ας τό 'κανε και μ' όποιες παραχωρήσεις και υποχωρήσεις... ο νέος αστέρας του Κρεμλίνου, αφού το υπαγόρευαν οι σημερινές συνθήκες και αναγκαιότητες... Όμως, ας μην αφορίζει αποφάσεις του παρελθόντος (που κι αυτός είχε ένα λόγο ευθύνης), για να καλοφανεί στις Ρωσίδες μάνες, όπου με πίκρα και πόνο μοιρολογούν τα σκοτωμένα παιδιά τους!...

«Έκαστον των προϋπαρξάντων προς το τελευταίον εκβάν κρίνεται». (Δημοσθένης)

Ανησυχίες κι ερωτήματα

Ένας λοχίας, ο Πιγκορέγκοφ, με 15 ηρωικούς άντρες, κράτησε την άμυνα στο κεντρικότερο κτίριο του Στάλιγκραντ το 1943· και πάνω του συντρίφτηκε η 6η χιτλερική μεραρχία του στατάρχη Πάουλους. Τον ίδιο αυτόν ναζιστή τον αφόρισε ο Φύρερ όταν τον έπιασε αιχμάλωτο ένας Ρώσος παρτιζανάκος μόλις 17 χρονών...

Για ποιόν και για ποιά ιδανικά, λοιπόν, πολέμησαν εκείνοι· και για ποιούς θυσιάστηκαν τα 20 εκατομμύρια νεκροί του σοβιετικού λαού στο Β' Π. Πόλεμο; Μήπως για τον πρωθυπουργό του Ουζμπεκιστάν, που έκλεβε τα βαμβάκια με όλη την κλίκα του; Μήπως για τις ελεεινότητες των άξεστων Αζερμπαϊτζανών ενάντια στους Αρμένιους; Μήπως για τις αρειανικές υπεροψίες και τις τάσεις ανεξαρτησίας των Εσθονών και των Γεωργιανών;... Μήπως για τις κακομοιρίες των αξιολύπτων Τατζίκων; Μήπως για τους φόνους, τα ναρκωτικά, τις κλεψιές, τις αυτοκτονίες και τα λοιπά κοινωνικά κακά που υιοθέτησε κι επέφερε η περεστρόϊκα προς χάρη μιας σοσιαλδημοκρατίας δυτικού τύπου; Ουαί και αλίμονο! Θα τρίζουν τα κόκκαλα του Λένιν, του Στάλιν, του Τζερτζίνσκι, (που έσωσε την επανάσταση από τους Βρυγαγέλιστες), του Ζούκωφ που με τη στρατιά του άλωσε τόσο ηρώικά το Γ' Ράιχ... και προπαντός τα κόκκαλα των εκατομμυρίων νεκρών της ΕΣΣΔ για τις σημερινές απόπειρες, τις πισσοδρομήσεις, τις αρνήσεις και στερήσεις, στην άλλοτε πανίσχυρη μητρόπολη του Σοσιαλισμού, που κράτησε την ισορροπία των δυο κόσμων και την ειρήνη με πολλές ελπίδες για την ανθρωπότητα.

Προσευχές και αναβροχιές

Μπρε, μπρε, ο Πάπας Παύλος ο καημένος, ο από την αναβροχιά κοωχολιασμένος, προσεύχεται τώρα μήνες στην Πλατεία του Αγίου Πέτρου στο Βατικανό, για να βρέξει επιτέλους στην Ιταλία. Μα δεν τον ακοίει ο θεός. Κάλεσε μάλιστα και 25.000 «πιστούς» Ιταλιάνους το πιότερο μάλλον Ιταλιάνες, γιατί οι γυναίκες ρέκουν ευκολότερα στα μεταφυσικά, σαν πλάσματα πιο αδύναμα και με λεπτές ευαισθησίες συναισθηματικά... για να τον δούνε πώς προσεύχεται. Και για φανταστείτε, να κατηφόριζαν οι άνεμοι κανα μαύρο σύννεφο από τις Άλπεις συμπωματικά, και νά 'βρεχε στη Ρώμη!...

Τότε θα γινόταν «εν τω άμα και το θάμα» μάνα μου... και πόσα θέλεις. Ένα εκατομμύριο θρησκόληπτοι θα γλείφανε το χώμα που πατεί ο ποντίφηκας και θα φιλούσανε τα χεροπόδαρά του (!)

Αυτός είν' ο όχλος κι ο κοσμάκης φίλοι μου, που ακόμα δυστυχώς δεν ξέρει τι πάει να πει, πίστη, αλήθεια και ζωή. Αυτός που από τη μια κατακλύζει τους ναούς κι από την άλλη, αλληλοσκοτώνεται γι' ανύπαρχτους θεούς.

Μήπως δεν είχε δίκιο ο Π.Α. Παβέλκιν όταν έλεγε ότι: «Όλες οι θρησκευτικές δοξασίες και όλοι οι θεοί, είναι καρποί της ανθρώπινης φαντασίας»:

Για τα πολλά ψέματα

Ο Μπίσμαρκ έλεγε κάποτε, τον περασμένο αιώνα. «Σε τρεις περιπτώσεις λέγονται τα μεγαλύτερα ψέματα: 1) «στη διάρκεια του πολέμου» (γιατί όλοι κάνουν τον ήρωα). 2) «Γυρίζοντας από το κινήγι» (που πολλοί αγοράζουν και τα θηράματα και τα κάνουν κατορθώματά τους) και 3) «στις παραμονές των εκλογών» (με τις δημαγωγικές διακηρύξεις). Εμείς θα προσθέταμε ότι καλιότερα στη χώρα μας, τα πολλά τα ψέματα λέγονταν και στα κουρεία και στους μύλους. Όμως, σήμερα το ρεκόρ το διεκδικεί, όχι η πρωταπριλιά, αλλά, ο κίτρινος Τύπος (!) που 'γινε για το λαό πια ρύπος και για τους πολλούς στις μέρες τούτες ψεύτες... καρδιοχτύπος (!). Μα κάθε ψεύτης στον καιρό μας, αγνοεί την παροιμία:

«Πέτρο είπαμε να κλάνεις
μα να μη το παρακάνεις».

Ιρακινές απανθρωπιές

Στο Ιράκ, όπως γράφει τελευταία ο Τύπος, η βαρβαρότητα των κυβερνώντων, κάνει τέρατα και σημεία! Επιβάλουν φριχτά βασανιστήρια και σε τρυφερές ακόμα υπάρξεις, για να εκτονώνουν το μίσος και την απανθρωπιά τους στους πολιτικούς αντίπαλους.

Η «Διεθνής Αμνηστία» που καταγγέλει με εκθέσεις, χειροπιαστά γεγονότα, ζητάει να σταματήσουν οι βιαιότητες, οι φυλακίσεις και οι εκτελέσεις αθώων παιδιών για πολιτικούς λόγους.

Να τι αναφέρει σε πρόσφατη έκθεσή της, η διεθνής αυτή οργάνωση, που με συγκλονιστικά στοιχεία για τη θεοκρατική ισλαμική ηθική, κάνει τον αναγνώστη να φρίττει και ν' αναριγεί από την πρωτοφανή απανθρωπιά των Ιρακινών καννίβαλων που παρουσιάζεται σκληρότερη κι από του Χίτλερ. «*Το κόψιμο της μύτης, των αυτιών, του στήθους ή των άκρων, είναι μερικές μόνον από τις «μεθόδους» που χρησιμοποιούνται στο Ιράκ, προκειμένου να «συνετισθούν» γονείς που αρνούνται να συμπλεύσουν με το καθεστώς... Μικρά παιδιά, ακόμη και βρέφη πέντε μηνών, καταδικάζονται σε θάνατο, πέφτουν θύματα πολιτικών δολοφονιών, βίαιων συλλήψεων και φυλακίσεων, μόνο και μόνο επειδή οι γονείς τους τυχαίνει να είναι πολιτικοί αντίπαλοι του ιρακινού καθεστώτος».*

Ρηγκανο-μπούς-ικος παράδεισος

Στη χώρα της ζούγκλας των ΗΠΑ, δεν υπάρχουν βλέπετε βουνά για να πάει να κουρνιάσ' η τρέλα!!! Κι έτσι, η εγκληματικότερη από τις σύγχρονες τρέλες, ας κοίμε 100 καρτιών, μένει επιδημία τρομερή στους παροικούντες της Αμερικής. Εκεί που όλοι σκλοφορούν, κινδυνεύεις ανά πάσα στιγμή... και όποιον πάρει ο χάρος! Το κεφάλι του καθενάς είναι στον τρουβά! Ζήτησαν οι υκερατομικές «ελευθερίες» και... χέσε θέατρο στυγνής στο βάθος και συγκαλιμένης δικτατορίας. Ένας τρελός και αμοκ-ατζής πρόσφατα, πήρε τ' αυτόματο όπλο του και μαιίνοντας σ' ένα σχολείο της Καλιφόρνιας, διψούσε για αίμα και σκότωσε και τραυμάτισε δεκάδες παιδιά! Τα θέριζε ανελέητα και πέφτανε τα κορμάκια τους σαν αγριολούλουδα και σα στάχια από μόδρα ή δρεκάνι! Και κλαίγανε τα πληγωμένα και ούρλιαζαν οι μανάδες! Και ο φονιάς μετά την «όσια» τελετουργία, γύρισε τ' αυτόματο στο κουτέλο του κι αυτοκτόνησε... Είδατε λοιπόν τι θα πει ελευθερία και δημοκρατία, εσείς ρε κλαυμοιόρηδες Ανατολίτες. Αυτή είναι η πιο ελεύθερη, η πιο ιδεώδης και θεάρεστη (!) Και μη παρακονιέστε ότι σας έρεψε η φρονιμάδα και η μυστικοπάθεια (!) Να σκοτώνεις ρε μ' όποιο τρόπο κι όποτε θέλεις και προπάντων τρυφερές υπάρξεις, αγγελοΐδια! Να σ' ανάβει η τρέλα χίλια καράτια στο κεφάλι, να πίνεις το αίμα τους και ν' αυτοκτονείς, να πας χορτασμένος στο ρηγκανο-μπούς-ικο παράδεισο (!)

Με την Πειθώ των Αριθμών

πυθαγόρεια λογική σε γεγονότα, από διάφορα επίσημα, στατιστικά,

- Ο Μπενίτο Μουσολίνι, ο περιβόητος Ντούτσε δικτάτορας των Ιταλών ως την κτέλεσή του από τους παρτιζάνους, λάβαινε σαν Καζανόβας... 40.000 ερωτικές επιστολές το μήνα, στον καιρό της δόξας του, (1922-1945).
- Το κάπνισμα θανατώνει κάθε χρόνο 2 με 3 εκατομμύρια άτομα.
- Οι Παλαιστίνιοι στη Λυτική Όχθη και στη λωρίδα της Γάζας, είχαν ως το Δεβάρη '89, 612 νεκρούς και 31.000 τραυματίες από τις σφαίρες των Εβραίων. Παράλληλα οι 5.400 έμειναν ανάπηροι. Έγιναν 600 αποβολές και 22.000 φυλακίσεις.
- Στην Ουάσιγκτον τον περασμένο χρόνο, σημειώθηκαν 372 δολοφονίες και 90 τον Γενάρη του '89. Η πρωτεύουσα των ΗΠΑ κατέχει πάντα το ρεκόρ στις δολοφονίες.
- Ο Καρκίνος σκοτώνει 750.000 Ευρωπαίους ετησίως. Ενώ στα 10 χρόνια αν δεν φρεθεί το φάρμακο, ο ένας στους τρεις θα πεθαίνει στην Ευρώπη απ' αυτή την ιερώστια.
- Στη Λυτική Γερμανία υπάρχει μεγάλη κρίση στέγης, που 500.000 ως 1 εκατομμύριο Γερμανοί ζητούν να νοικιάσουν σπίτια. Ενώ περισσότεροι από 1 εκατομ. ζούνε σε ρόγγες, σε άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Και άλλες 110.000 δεν έχουν ούτ' ελάχιστο χώρο για κατοικία.
- Ο πληθωρισμός στην Τουρκία το 1988, έφτασε στο 75%.
- Στην Αφρική, πεθαίνουν κάθε χρόνο 4,5 εκατομ. παιδιά μικρότερα των 5 χρόνων.
- Στην Περσία, το οικονομικό κόστος του τελευταίου 8χρονού πολέμου που είχαν με το Ιράκ τους στοίχισε 300 δις δολάρια. Δηλαδή 6.000 δολάρια για κάθε κάτοικο της χώρας. Γι' αυτό οι 7 από τις 24 επαρχίες τους έχουν εγκαταληφθεί και ερημώσει. Σήμερα ζούνε σε σκηνές 2.300.000 άτομα και οι άνεργοι ανέρχονται σε 6 εκατομ. = το 35% του εργατικού δυναμικού. Αυτά έκανε ο τυφλός φανατισμός του Ισλάμ και η αλέθρια θρησκοληψία του.
- Στους καταστροφικούς σεισμούς της Αρμενίας πρόσφατα, οι σοβιετικές αρχές μίλησαν για 25.000 νεκρούς μονάχα. Το Πατριαρχείο της Αρμενίας τους ανέβασε σε 80.000. Οι παθόντες σ' αυτό τον τόπο είπαν για 100.000. Ενώ οι ξένοι Αμερικάνοι και Λυτικογερμανοί γιατροί μίλησαν για 150.000 νεκρούς. Πόσοι αλήθεια είναι και στις 4 πόλεις;
- Στην ΕΣΣΑ το Γενάρη του '89 έγιναν 111 φόνοι, οι περισσότεροι έγιναν μέσα στα σπίτια, από μεθύσια και ζηλοτυπίες.
- Από τη δεύτερη σε μέγεθος πόλη της Κολομβίας τη Μεντελίν, διοχετεύονται το λιγότερο 45' τόνοι κοκαΐνης προς τις Ηνωμ. Πολιτείες και άλλοι 10 τόνοι κατώτερης όμως ποιότητας προς την Ευρώπη.
- Από τα νοθευμένα κι επικίνδυνα προϊόντα διατροφής, πεθαίνουν κάθε χρόνο στην Ευρώπη 30.000 άνθρωποι. Αλλά, τραυματίζονται και 40 εκατομμύρια, όπως ανακοίνωσε η Ένωση Καταναλωτών Ευρώπης.
- Στην Τεχεράνη εκτελέστηκαν δημόσια καθώς και σε άλλες πόλεις της Περσίας 80 έμποροι ναρκωτικών, που είχαν διακινήσει 5.107 κιλά ναρκωτικά. Έτσι, από τις 31 Γενάρη '89, εκτελέστηκαν εκεί συνολικά 307 θανατέμποροι.
- Οι φορείς τους Έιτς σ' όλο τον κόσμο έφτασαν τα 5 εκατομμύρια.
- Το 54% της καλλιεργήσιμης γης στη Βραζιλία, το κατέχει το 4% του πληθυσμού. Αυτοί είναι οι φεουδάρχες, οι μεγάλοι γαιοκτήμονες, που είναι οργανωμένοι «αστακοί»

και πετυχαίνουν ανενόχλητοι να δολοφονούν κάθε χρόνο 150 στελέχη της ριζοσπαστικής κι επαναστατικής αγροτικής πολιτικής, που κάνουν απόπειρες να αφυκνίσουν τους ελεεινούς Βραζιλιάνους κολίγους ενάντια στα συμφέροντά τους.

● Οι Ηνωμ. Πολιτείες Αμερικής, πλήρωσαν τα 8 τελευταία χρόνια 3 δις δολάρια, για να συντηρήσουν το διεφθαρμένο καθεστώς του Ντουάρτε και των υποταχτικών τους στο Σαλβατόρ.

● Οι 6 στους 10 Αυτικογερμανούς, είναι εναντίον του εκσυγχρονισμού των πυραύλων μικρού βεληνεκούς από τις ΗΠΑ. Και οι 8 στους 10 τάσσονται υπέρ συνεργασίας με την Σοβιετική Ένωση στον αμυντικό τομέα.

● Το συνολικό χρέος των χωρών της Λατινικής Αμερικής, ανέρχεται σε 420 δις δολάρια. Και το χρέος όλων των χωρών του τρίτου κόσμου σε 1 τρισεκ. και 300 δις δολάρια.

● Επίσημη έκθεση της ΕΟΚ, αποκαλύπτει ότι: «Το 10% του προϋπολογισμού της Κοινότητας δηλ. πάνω από 2 1/2 δις. στερλίνες το 1989, εξαφανίζεται σε τσέπες απατεωμένων... Μερικοί μάλιστα «ιθύνοντες» υπολογίζουν ότι, οι απώλειες που υφίστανται οι φορολογούμενοι των 12 χωρών μελών της ΕΟΚ, ίσως φτάνουν και τα 6 δισεκατομ. στερλίνες το χρόνο. Το ύψος της απάτης μπορεί να είναι ακόμα μεγαλύτερο. Είναι μια νέα μορφή εγκληματικότητας που έχει ανάμειξη και η ιταλική Μαφία και ο Ιρλανδικός Λημοκρ. Στρατός...» («Το Βήμα» 2-4-89)

● Το εξωτερικό χρέος της χώρας μας, έφτασε επίσημα στα 23 δις δολάρια και πρέπει μέσα σε 4 χρόνια ως το 1992, να ξοφλήσουμε τα 14 δις δολάρια. Να το μέγα πρόβλημα της οικονομίας.

● Τα ξένα κεφάλαια που αγόρασαν ακίνητα στη χώρα μας, τα δύο τελευταία χρόνια, ανήλθαν στο μεγαλύτερο ύψος, από τα προηγούμενα της 10ετίας. Δηλαδή, το 1987, έφτασαν στα 674,9 εκατομ. δολάρια. Ενώ το 1988 οι ξένοι αγόρασαν ακίνητα που στοίχισαν 894 εκατομ. δολάρια. Δηλαδή αγοράζουν την πατρίδα μας Βρετανοί, Γερμανοί και άλλοι μεγιστάνες Ευρωπαίοι και Αμερικάνοι, όπου η γης αυτή αποτιμήθηκε και πληρώθηκε με 5,8 δις δολάρια.

● Στην Ελλάδα, κυκλοφορούν 1.377.858 αυτοκίνητα.

● Και οι φορείς του Έιτζ, ανέβηκαν στις 17.500.

● Κάθε δική μας Τράπεζα, με το μισό από μια ισπανική, αριθμό υποκαταστημάτων, βολεύει 6 με 7 χιλ. υπαλλήλους. Ενώ η Ισπανική με 500, δηλαδή διπλάσια υποκαταστήματα, απασχολεί μόνο 2.500 υπαλλήλους.

● Οι μισοί φυλακισμένοι στη χώρα μας, είναι τοξικομανείς.

● Τρισημίση χιλιάδες μαθητές Λυκείου είναι χρήστες ηρωίνης.

● Το 1988 πέθαναν από ναρκωτικά 77 νέοι. Ενώ το 1985 τα θύματα του λευκού θανάτου ήταν 30, το 1986 = 42 και το 1987 = 64.

Έργα Μάλαμα

και σε άλλα κεντρικά.

Βιβλία και περιοδικά του δ/ντή μας Λ. Μάλαμα θα βρείτε:

Αθήνα: Στου Κολάρου (Σόλωνος)

Στη «Σ. Εποχή» (Μαυροκορδάτου).

Στη «Δωδώνη» (Ασκληπιού)

Θεσ/νίκη: Στου Παν. Ραγιά (Τσιμισκή 41)

Στη «Σ. Εποχή» (Αριστοτέλους 7)

Στο «Κατώι» του Μπαρμπουνάκη κ.ά.

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Απόσπασμα, από μια πολυσέλι-
δη κριτική επιστολή του γνω-
στού συγγραφέα Δημήτρη Λέου
από τη Νότια Αφρική, για το
νέο έργο του δ/ντή μας «Το
Χρονικό του Φιξ 1948».

Αγαπητέ μου Λάμπρο,

Διάβασα σχεδόν μονορούφι το βιβλίο σου «Το Χρονικό του Φιξ 1948» και με συγκίνησε τόσο βαθιά, που το ξαναδιάβασα και κράτησα σημειώσεις.

Φίλε μου Λάμπρο κι αδελφέ, το έργο σου αυτό, σφραγίζει αληθινά τα γράμματα στο χώρο και στην περίοδο που αναφέρεται. Είμαι περήφανος... Έχει φοβερή κι αστροπελεκημένη δύναμη και φωτιά που ξεπετάγεται από τα κείμενα και ξετυλίγει δραματικά, και τραγικά τα ματωμένα γεγονότα, με τόση τέχνη αλλά και σπαραχτική ειλικρίνεια. Πρόκειται για καταπληκτικές και τραγωδικές σελίδες, μιας ηρωικής γενιάς, που αγωνίστηκε να κρατήσει τη λαμπάδα της λευτεριάς, αναμμένη για μας, στα καταραμένα χρόνια του εμφύλιου. Όταν ανοίγεις το βιβλίο, δε σου κάνει η καρδιά να το κλείσεις. Σε ωθεί μια ζεστή κι αθέατη δύναμη, να το προχωρείς, να το ζεις καλύτερα, να μη το χορταίνεις. Είναι ένας βαθιά εμπνευσμένος πίνακας που ζεις σ' όλο του το μεγαλείο, την τέχνη του και το δραματικό σπαραγμό, που απλώνονται στη μνήμη σου ανεξίτηλα, τ' απάνθρωπα βασανιστήρια και μαρτύρια, λαϊκών αγωνιστών, ηρώων και ηρωίδων που πέσανε πολεμώντας το φασισμό, κι άνοιξαν δρόμους καθάρσιους για μας και ξέφωτα στους ορίζοντες, να μας χαμογελούν η λευτεριά και η ειρήνη. Οι περιγραφές είναι προκλητικά ολοζώντανες, δωρικές, έντονες. Κι όταν ο λόγος χρειάζεται γλυκύτητα, γίνεται λυρικός, εύπλαστος που ξεπηδούνε τόσα σχήματα, νοήματα και μηνύματα και μπαίνουν αβίαστα, βαθιά στην ψυχή μας.

Βιώματα ατομικά, κοινωνικά και κατασταλαγμένα συμπεράσματα, που φέρουν τον άνθρωπο έτοιμο να πάρει τη σωστή και αγωνιστική του θέση, όρθιος προβάλλοντας έτσι, ένα φράγμα χαλύβδινο, ενά-

ντια σε κάθε μορφή φασιστικής βίας, έστω κι αν παρουσιάζεται με γλυκιά μορφή κι αγγελικά φτερά. Και τούτο το λες καθαρά στην 87 σελίδα.

«Υπάρχουν μερικοί άνθρωποι, όπου και στις πιο δύσκολες μέρες, του βίου τους, φανερώνουν μια θαυμάστη υπομονή κι αισοδοξία...».

Τέτοια ατμόσφαιρα πάλλει μέσα στο κείμενο του «Φιξ», και μόνιμα γίνεται πνοή πανανθρώπινης λευτεριάς. Τέτοιες εικόνες ολοζώντανες, φαίνονται σε όλους τους επώνυμους και ανώνυμους ήρωες, που με τόσο ηθική συνείδηση και τέχνη, ανθρωπιά και συμπόνια περιγράφεις σε όλο το βιβλίο. Σελίδες γραμμένες με βαριά λογοτεχνικά κότσια, καθώς οι λέξεις γίνονται ήλιοι αβασίλευτοι, και πίνακες σπάνιας ομορφιάς! Είσαι ένας πολύ προικισμένος τεχνίτης του λόγου, μαζί κι αγωνιστής ωραίος της λευτεριάς, ντόμπρος κι άφοβος άντρας. Χαίρω που επέζησες από κείνη τη μπόρα και μας δίνεις τις εμπειρίες σου από πρώτο χέρι. Ανεβάζεις φωτεινά υψηλά και πειστικά τους απερίγραπτους ηρωισμούς, την ανυποχώρητη ηπειρώτικη αγωνιστική λεβεντιά! Ζώντας μέσα και τόσο κοντά στο έργο σου τούτο, έθεσα στον εαυτό μου το ρώτημα: Έχει μέχρι τώρα— γραφτεί ένα θεατρικό έργο, που με φωτισμένο ρεαλισμό, να τέμνει με δύναμη όλες αυτές τις μεγαλοσύνες, που μόνες τους ξεπετάγονται από το έργο σου μέσα, ένα δυνατό θεατρικό έργο, που έτσι το ίδιο να μένει δυνατό και κλασικό για τις γενιές που θά 'ρθουν; Πάντως καθαρά φαίνεται πως, αυτό σου το έργο συνδυάζει και παρουσιάζει όλα τα αισθητικά και καλλιτεχνικά στοιχεία μιας σύγχρονης τραγωδίας!

«Το χρονικό σου...» είναι έργο γραμμένο με το πύρωμα της καρδιάς σου, με την αλήθεια που λάμπει, κι ακόμα με την πρωτομαστοριά που κατέχεις στον έντεχνο λόγο.

Γενικά, έχεις μια προσφορά στα Ελληνικά Γράμματα, που δικαιούσαι να είσαι περήφανος, όπως δίκαια περήφανοι είμαστε κι εμείς, οι συνοδοιπόροι και φίλοι σου, στο μεγάλο αγώνα, ενάντια στην άρνηση και στο σκοτάδι... Μέσα από τα γραφτά σου, παρελαύνουν και σφραγίζουν

τη μνήμη, την ψυχή σου και την ψυχή μας, βαθιά, μια κοσμοχαλασιά μαζί και μια κοσμογονία!

Αυτά που σου γράφω, θαρρώ πως είναι πολύ ελάχιστα και φτωχά τα λόγια, μπροστά στους ύμνους που ταιριάζουν σ' ένα τέτοιο τρανό και θαυμαστό έργο!...

Κατά τα άλλα, εδώ βρισκόμαστε όπως σου ξανάγραψα. Τώρα, προσπαθούν με συνεννοήσεις απ' όλες τις πλευρές ν' αποφευχθεί το αιματοκύλισμα... Ελπίζω και σύντομα να κατορθωθεί και να κρυτανεύσει το δίκαιο και η ειρήνη, στον τόπο αυτόν εδώ, που είναι ένας όμορφος από κάθε άποψη τόπος.

Με αμέριστη την αγάπη μου, σου σφίγγω με την καρδιά μου το χέρι.

Δημήτρης Λέος, Συγγραφέας
Γιοχάνεσμπουργκ - Ν. Αφρικής

Αγαπητέ μου φίλε κ. Μάλαμα,

Θέλω να σας ευχαριστήσω θερμά, για την ευγένεια και την καλοσύνη σας που μας θυμάστε εδώ στη μακρινή Αυστραλία και μας στέλνετε το τόσο ζωντανό διδαχτικό κι εξαιρετο περιοδικό σας. Μας φέρνει μηνύματα ενθουσιασμού και ακτινοβολίες ενός γνήσια παλικαρίσιου πνεύματος, που μαστιγώνει κάθε τι το φαύλο και ψευτοπνευματικό.

Από τις ακραίες ελληνικές προφυλακές των αντιπόδων, όπου κι εδώ διεξάγεται σκληρός ο αγώνας για τη διατήρηση και διάσωση της πνευματικής και εθνικής μας ταυτότητας — πολλές φορές κάτω από αντίξοες συνθήκες — σας στέλνω, με πολλή συγκίνηση κι αγάπη, θερμό πατριωτικό χαιρετισμό και μια μύχια ευχή: να συνεχίσετε ακλόνητος κι αδέκαστος όπως πάντα, τον αγώνα για το καλό τ' αληθινό και το ωραίο. Ταυτόχρονα, σας εύχομαι: μακριά να είναι ο δρόμος της πνευματικής σας προσφοράς, για το καλό του ταλαιπωρημένου μας ελληνισμού, ελλαδικού και απόδημου.

Σας στέλνω ένα μικρό μου μελέτημα πάνω στη λογοτεχνική δημιουργία των απόδημων Ελλήνων μας της μακρινής Αυστραλίας. Θα εκτιμούσα πολύ αν είχα —όποτε βρίσκατε λίγο χρόνο— την αυστηρή και δίκαιη κρίση σας.

Με πολλή φιλία
και ξεχωριστή εκτίμηση
Γιώργος Καναράκης
Καθηγητής Κολλεγίου Mitchell - Σίδνεϋ

Αγαπητέ φίλε Λάμπρο,

Σε χαιρετώ και σου εύχομαι να 'σαι πάντα καλά, για να δίνεις τη μάχη σου. Αναγγέλω κάθε καινούριο τεύχος από το υπέροχο «Ελεύθερο Πνεύμα» σου, που το περιμένω και το διαβάζω μετά μανίας!... Το αναγγέλω από τη γηραιά «Ακρόπολη» γιατί αξίζει που καταγγέλεις με παρησία με τέρψη και διδαχή, σωστά και δίκαια πολλά άτομα και άδικα από την τρισάθλια και βρωμερή ζωή και κοινωνία, καθώς όλα γύρω μας υποδηλώνουν την αγριότητα των καιρών και τον κατεξυτελισμό των αξιών. «Με το σφίρι στα καμώματα» και στα «κεντρίσματα» σφειροκοπούνται τα στραβά και τ' ανάποδα των πολιτικών, πολιτιστικών, κοινωνικών και λογοτεχνικών μας πραγμάτων».

Σε συγχαίρω θερμά Πάντα φίλος σου
Μιχάλης Παγίδας
Δ ντής Συντάξεως Εφημ «Ακρόπολις» - Αθήνα

Ο δ ντής της εφημερίδας «Θεσπρωτική» κ. Βάσος Νταής, σχολιάζοντας ειμνεύστατα το υπ' αριθ. 70 τεύχος της Περιοδικής μας Εκτιθεώρησης, γράφει ανάμεσα σ' άλλα και τούτα: «... Μπορούμε να πούμε ότι, για μια ακόμη φορά, το περιοδικό «Ελ. Πνεύμα» βοηθά σημαντικά στην ανάπτυξη της λογοτεχνίας, προκαλεί τον προβληματισμό των πολιτών και παράλληλα αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαφώτισης καλλιέργειας, και ανόδου του πνευματικού επιπέδου του λαού».

Η «Θεσπρωτική» αισθάνεται την ανάγκη να συγχαρεί για μια ακόμη φορά το φίλο κ. Λάμπρο Μάλαμα, για τη μεγάλη του προσφορά στα γράμματα, στις τέχνες και γενικά στην ανάπτυξη του πολιτισμού στη χώρα μας. Επίσης του εύχεται δύναμη για να συνεχίσει τη δημιουργική του δράση».

Αγαπητέ μου φίλε Λάμπρο,

Γεια και χαρά
Το συγγραφικό σου υλικό και γενικά η πνευματική σου προσφορά με το εξαιρετο περιοδικό σου, με απασχολεί πολύ. Με ελαίσια και ποικίλη ύλη, έχει πολλά και σπουδαία ενδιαφέροντα σε κριτική και στοχασμό. Δεν θα είναι υπερβολή, να το χαρακτηρίσω πνευματική πανδαισία! Μου αρέσει πάρα πολύ και σε συγχαίρω για το πολύτιμο έργο σου. Θεωρώ ότι προσφέρεις εθνική υπηρεσία και για τούτο σου ανήκει κάθε έπαινος. Με πολλή αγάπη

Νίκος Κιοΐσης
Καθηγητής και Λόγιος
Αγία Παρασκευή - Αττικής

Αγαπητέ Λάμπρο,

Σε παρακαλώ, να μας στέλνεις το ωραίο, το τόσο ενδιαφέρον και πολύτιμο περιοδικό σου «Ελεύθερο Πνεύμα» στην παρακάτω διύση μας...

Με την αγάπη μας
Γιώργος Γκαγκούλιας
Συν.χος εκκ. κός - Αλεξανδρούπολη

Πνευματικά και Καλλιτεχνικά Γεγονότα

Ένας φίλος που έφυγε

Αλέξης Τσάτσης

Την πόρτα του χτύπησε ο χάρος στα Τίρανα τις 23 Φλεβάρη '89 και τονε πήρε τον καλό, το σεβαστό κι αγαπητό μας φίλο το «μπάρμπα Αλέξη» όπως συνήθιζαν να τον φωνάζουνε στην Αλβανία. Δεν άντεξε πότερο σα Διγενής στην πάλη με το χάρο, ο πατριδολάτρης και λαολάτρης Τσάτσης, ο γνωστός και διακεκριμένος ποιητής, πεζογράφος, μεταφραστής και δημοσιογράφος, ο Νέστορας των ελληνοαλβανικών γραμμάτων.

Έφυγε στα 75 του χρόνια κι άφησε μεγάλο κενό. Το ποίημα του «ο Χάροντας» που δημοσιεύουμε σ' άλλη στήλη, ήταν το κύκνιο άσμα του. Είχε διαστανθεί το τέλος του. Γρανιτένιος και πονεμένος βάρδος του λαού. Μια ενάντοχη ψυχή και μορφή με πλατιά αχτινοβολία και γενική εκτίμηση. Ένα φωτεινό πνεύμα με τλούτο εμπειριών, πολυμάθειας και θυμοσοφίας. Δεινός μελετητής. Βασανισμένος και σεμνός εργάτης της τέχνης του λόγου. Ηθικός και ακέσσιος άνθρωπος. Σκληρός κι αλώβητος στα ιδεώδη του αγωνιστής. Μιλούσε 6 γλώσσες. Είχε γεννηθεί στην Παλάσα της Χειμάρας το 1914. Έζησε όλη τη φτώχεια και τη δυστυχία τα χρόνια του Ζώγου. Με τον Ανδρέα Βάρφη (επίσης χειμαριώτη) και τον Σεφκέτ Μουσαράι, συγκρότησαν μια πρώτη διαφωτιστική τριάδα διανοουμένων, κατά την περίοδο της απελευθέρωσης... και από το καθεστώς του Ζώγου και την Αντίσταση ενάντια στους γερμανοϊταλούς κατακτητές. Ο Τσάτσης άφησε πλούσιο ποιητικό έργο, όπως και μεταφραστικό. Ο γράφων έδειξε κάθε αγάπη απέναντί του και το 1983, επιμελήθηκε και τύπωσε μια επιλογή από τα καλύτερα ποιήματά του, στα ελληνικά που είχαν αποδώσει οι ομογενείς ποιητές Β. Κώτσιας και Η. Τσούκας, με τίτλο «Ποιητική Πορεία». Γούτα τα λίγα λόγια, ας είναι: σα δυο απριλιάτικα στον τάφο του λουλούδια, παρήγορη τιμή για τη Συντρόφισσά του Περσεφόνη και τα παιδιά του. Στον Τσάτση σαν επιτύμβιο, θα ταίριαζαν ίσως τούτα τα λόγια, ενός άλλου κορυφαίου γλύπτη των Βαλκανίων του αείμνηστου Οδυσσέα πασχάλη που εξομολογήθηκε στον υποφαινόμενο ένα χρόνο πριν πεθάνει στα Τίρανα:

«Μητέρα γη,
επιστρέφω στη ζωογόνα αγκαλιά σου.
Έζησα, είδα, θαύμασα,
περήφανος για τα ίχνη του ανθρώπου
στη μεγαλοπρέπεια του σύμπαντος».

Α. Μάλαμας

Αποτελέσματα Διαγωνισμού

Η Κριτική Επιτροπή της Ένωσης Συγγραφέων και Δημοσιογράφων Τουρισμού (της FIJET) με τη Νέα της Διοίκηση (Πρόεδρος η κ. Γαλάτεια Παλαιολόγου και Γεν. Γραμματέας ο κ. Αχ. Τζάρτζανος) ανακοίνωσε τ' αποτελέσματα του 20ου Διαγωνισμού εκδομένων βιβλίων και Μελετών.

1) Το Α' Βραβείο Ταξιδιωτικής Λογοτεχνίας κέρδισε ομόφωνα το έργο του δ/ντη της περιοδικής μας Επιθεώρησης «Ελεύθερο Πνεύμα» **Λάμπρου Μάλαμα** με τίτλο: «**Θωρώντας Βουνά και Πέλαγα**».

2) Το Β' Βραβείο, απόσπασε η κ. **Ρεβέκκα Μαυρομιχάλη** ποιήτρια (Σύζυγος του τ. υπηρεσιακού πρωθυπουργού) με το βιβλίο της «**Κύθος και Κεφαλλονιά Γαλάζια**».

3) Το Βραβείο για την καλύτερη Μελέτη μοιράστηκε εξίσου στους ειδικούς επιστήμονες κ.κ. Αρτ. Αθανασάκη και Θεοδ. Κουσουρή για τις εργασίες τους «**Οικολογική παιδεία**» και «**Περιβάλλοντολογική αγωγή**» αντίστοιχα.

Βραβεία στον Τάσο Αναγνώστου

Το ποιητικό έργο του γνωστού λογοτέχνη με τον τίτλο «**Ο άλλος της κρυμμένης λάμψης**» που αποσπάσματά του μετέφρασε στα γαλλικά σε ωραία έκδοση ο Γκαστόν Ανρύ Ωφρέρ... και που τόσο αδίκησαν από επίσημη βράβευση, οι κατεστημένοι φάτριαστές στη χώρα μας, απόσπασε 4 βραβεία με χρυσά μετάλλια και περγαμηνές.

1) Α' Βραβείο από τη διεθνή ακαδημία της LUTECÉ στο Παρίσι. 2) Α' Βραβείοποίησης από τη διεθνή ακαδημία της Ρώμης. 3) Α' Βραβείο από τη διεθνή ακαδημία της Φλωρεντίας, και 4) διεθνές Βραβείο ποίησης «Σαλβαντόρ Νταλί».

Τιμή στο Θάνο Κωτσόπουλο

Το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της Αθήνας στην αίθουσα αμφιθεάτρου του, τίμησε το Φλεβάρη τον κορυφαίο ηθοποιό και λογοτέχνη Θάνο Κωτσόπουλο.

Συναυλία Τ. Αποστολίδη

Ο διάσημος αρχιβιολίστας και καθηγήτης του Ωδείου Αθήνας, φίλτατος Τάτσης Αποστολίδης, έδωσε με την ευκαιρία της 76ης επετείου από την απελευθέρωση των Γιαννίνων, υπέροχη μουσική βραδιά, με τον πιανίστα Άρη Γαρουφαλή στο πνευματικό κέντρο της πόλης, που παρακολούθησε απόλαυσε και χειροκρότησε πολύς κόσμος στις 20 Φλεβάρη.

Ένα φιλολογικό Συμπόσιο

Έγινε για 4η χρονιά το τριήμερο συμπόσιο με τίτλο «Αλκυονίδες Λογοτεχνίας '89» που οργανώνει ο Σύλλογος Γυναικών Κορίνθου στην πόλη του, και με τη συνεργασία του λογοτέχνη Νίκου Μπέτα - Δούκαρη. Εφέτος ήταν αφιερωμένο στη μνήμη του ποιητή Τάσου Λειβαδίτη. Δόθηκε ξεχωριστή τιμητική βραδιά για τη ζωή και το έργο του Φρειδερίκου Γκάφθια Λόρκα, με ομιλητές τον κ. Νίκο Μπέτα, τον κ. Νότη Περγιάλη και την κ. Μάγια Ρούσου.

Τιμητική διάκριση

Η «Πανηπειρωτική Ένωση» στην Αθήνα απένειμε πρόσφατα βραβείο στην πρόεδρο του Λυκείου Ελληνίδων Γιαννίνων κ. Άννα Θρουμολοπούλου, για τις υπηρεσίες της και τις άριστες εμφανίσεις του χορευτικού της συγκροτήματος στις εκδηλώσεις των ηπειρωτικών οργανώσεων.

Αναγγελίες ΒιβλίωνΠοίηση

Αλέκου Χρυσστομίδη: «Κύματα» (Σμυρνωτάκης '89)
 Τάκη Αντωνίου: «Epigrammi» Μεταφραστές στα Ιταλικά Κ. Νίκας
 Θανάση Κωσταβάρα: «Ο φόβος του ακροβάτη» (Νεφέλη '89)
 Φραγκούλη Κ. Φραγκούλη: «Τι ορίζει η ώρα» (Αθήνα '88)
 Γιώργου Γερ. Τριανταφύλλου: 1) «Πνοές μαϊστραλιού» (Αθήνα '87)
 2) «Στων ονείρων τη χαίτη» (Αθήνα '87)
 Ρόη Παπαγγέλου: «Μονόλογοι» (Μεταφράσεις 5 Αμερικάνων ποιητών)
 Μάχης Μουζάκη: «Αυθάδεια ροής» (Γκοβόστης '89)
 Μαργαρίτας Φρονιμάδη - Ματάση: «Θωπεία» (Ν. Καιροί '89)
 Χρίστου Χριστοδουλάκη: «Σουβλιές» (Αθήνα '88, σατιρικοί στίχοι)

Δημήτρη Καρβούνη: «Το φέγγισμα» (Αθήνα '89)

Ρόη Παπαγγέλου: «Λοξοδρομία» (Διογένης '89)

Σοκράτη Κ. Κυλάφη: «Απόηχοι πραγμάτων» (Αγρίνιο '88)

Πεζογραφία

Istituto universitario orientale: «Ιταλοελληνικά» σε διγλωσσία (Νάπολη '88)

Γιώργου Καναράκη: 1) «Η λογοτεχνία του απόδημου ελληνισμού και η θέση της στα Νεοελληνικά Γράμματα» (Αθήνα '80)

2) «Η Λογοτεχνία των Ελλήνων της Αυστραλίας. Μια φιλολογική προσέγγιση» (Αθήνα '88)

Κώστα Μίσσιου: Καταγραφές διαφόρων εκδόσεων εφημερίδων περιοδικών και άλλων από το δραστήριο κόσμο της Μυτιλήνης.

Κοϊντού του Σμυρναίου: Τα Μεθ' Όμηρον (Μεταφραστής Πάικος Νικολαΐδης Αθήνα '89)

Δημοσθένη Ζαδέ: «Πάνω απ' τον ξένο μόχθο» (Κριτικές βιβλίων τόμος Γ' Αθήνα '89)

Γιώργου Ματζώρου: «Γιάννης Κοφίνης - ο Αγωνιστής και ο Λογοτέχνης» (Αθήνα '88)

Δημήτρη Καρβούνη: «Αποσύνθεση» (Αθήνα '88)

Χρήστου Μ. Μάτσια, ιερέα: «Πωγώνι - Δερόπολη - ήθη - έθιμα - τραγούδια» (Δωδώνη '88)

Μαρίας Παναγοπούλου: «Από το ημερολόγιο της φτέρης» (Αθήνα '88)

Αντώνη Επ. Σπηλιωτόπουλου: «Αγάπη με καλπασμό» (Αθήνα)

Γιάννη Παντ. Δαμασκόπουλου: «Παντελής Γιαν. Δαμασκόπουλος» (Αθήνα)

Μαρία Αρβανίτη - Σωτηρόπουλου: «Γρηγόρη Λαμπράκης - ο πρωτοπόρος ειρηνιστής γιατρός» (Αθήνα '88)

Αλέξη Κώτσια: 1) «Καπετάν Δημήτρης» (Ηγουμενίτσα '86)

2) «Στις όχθες του Καλαμά» (Ηγουμενίτσα '88)

ΣΙΓΟΥΡΗ, ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Πραγματικά μοναδική! Γιατί σε ελάχιστο χρονικό διάστημα η Αγροτική Ασφαλιστική κατάφερε να ξεχωρίσει και να φτάσει πολύ ψηλά. Διατηρώντας πάντα τον ανθρώπινο χαρακτήρα της, σημείωσε εντυπωσιακά

αποτελέσματα και ενίσχυσε ακόμα περισσότερο την εικόνα της σίγουρης και δυναμικής εταιρίας. Αυτή είναι η Αγροτική Ασφαλιστική σήμερα.

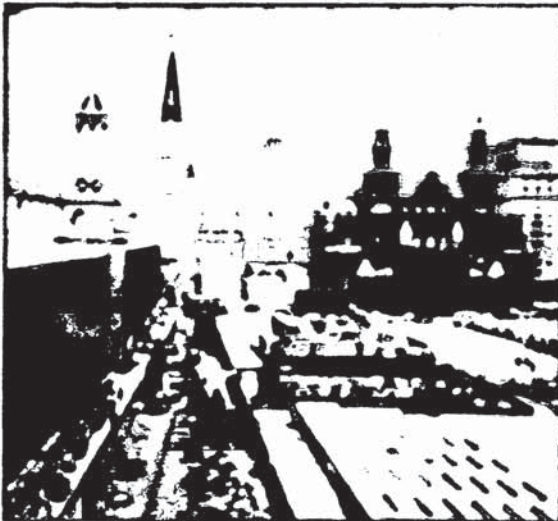
Στη ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

...οι διακοπές μένουν αξέχαστες!

Το «BALKAN TURIST»

Είναι στη διάθεση όλων των φίλων τουριστών, για ένα ευτυχισμένο ταξίδι στην ωραία Βουλγαρία. Η ζηλευτή γειτονική χώρα του πέραν της σύγχρονης κοσμογονίας και προόδου, Σας περιμένει πάντα για τις πιο πρόσφορες διακοπές - σας, για μια χαρούμενη αναψυχή που θα σας μείνει αλησμόνητη.

Οικογένειες, ή ένας γονιός με παιδιά, Βίζα δε χρειάζονται.

Απευθυνθείτε: Στους ταξιδιωτικούς - σας πράκτορες, ή στα Κεντρικά γραφεία του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού της Βουλγαρίας στην Ελλάδα «BALKAN TURIST» Ακαδημίας 12, Αθήνα (134) τηλ. 3634.675